

Valtiovarainvaliokunta

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2017—2020

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2017—2020 (VNS 3/2016 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:

- suuri valiokunta SuVL 1/2016 vp
- perustuslakivaliokunta PeVL 19/2016 vp
- ulkoasiainvaliokunta UaVL 2/2016 vp
- tarkastusvaliokunta TrVL 1/2016 vp
- hallintovaliokunta HaVL 16/2016 vp
- lakivaliokunta LaVL 7/2016 vp
- liikenne- ja viestintävaliokunta LiVL 8/2016 vp
- maa- ja metsätalousvaliokunta MmVL 4/2016 vp
- puolustusvaliokunta PuVL 3/2016 vp
- sivistysvaliokunta SiVL 6/2016 vp
- sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta StVL 1/2016 vp
- talousvaliokunta TaVL 14/2016 vp
- tulevaisuusvaliokunta TuVL 3/2016 vp
- työelämä- ja tasa-arvovaliokunta TyVL 3/2016 vp
- ympäristövaliokunta YmVL 8/2016 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- ministeri Alexander Stubb
- valtiosihteeri kansliapäällikkönä Martti Hetemäki, valtiovarainministeriö
- osastopäällikkö, budjettipäällikkö Hannu Mäkinen, valtiovarainministeriö
- osastopäällikkö, ylijohtaja Terhi Järvikare, valtiovarainministeriö
- osastopäällikkö, ylijohtaja Markus Sovala, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Ville-Veikko Ahonen, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Taina Eckstein, valtiovarainministeriö
- erityisasiantuntija Ulla Hämäläinen, valtiovarainministeriö

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp

- neuvotteleva virkamies Tanja Rantanen, valtiovarainministeriö
- talouspolitiikan koordinaattori Sami Yläoutinen, valtiovarainministeriö
- erityisavustaja Laura Åvall, valtiovarainministeriö
- osastopäällikkö Jukka Aalto, sisäministeriö
- opetusneuvos Birgitta Vuorinen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- osastopäällikkö Taina Susiluoto, työ- ja elinkeinoministeriö
- vanhempi hallitussihteeri Mikko Ojala, työ- ja elinkeinoministeriö
- ylitarkastaja Paula Karjalainen, työ- ja elinkeinoministeriö
- työmarkkinaneuvos Kimmo Ruth, työ- ja elinkeinoministeriö
- johtokunnan neuvonantaja Lauri Kajanoja, Suomen Pankki
- ylijohtaja Anni Huhtala, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
- hallintojohtaja Matti Lahtinen, Opetushallitus
- puheenjohtaja, professori Roope Uusitalo, Talouspolitiikan arviointineuvosto
- yksikön päällikkö Erkki Lydén, Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- maahanmuuttopäällikkö Jaana Suokonautio, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- erityisasiantuntija Annukka Mäkinen, Suomen Kuntaliitto
- erityisasiantuntija Tero Tyni, Suomen Kuntaliitto
- apulaisjohtaja Reijo Vuorento, Suomen Kuntaliitto
- liiketoimintajohtaja Jussi Haarasilta, Finnvera Oyj
- ekonomisti Janne Huovari, Pellervon taloustutkimus PTT
- professori Toni Ahlqvist, Oulun yliopisto
- ekonomisti Heikki Taulu, Akava ry
- toiminnanjohtaja Riitta Rissanen, Ammattikorkeakoulujen Rehtorineuvosto Arene ry
- ekonomisti Simo Pinomaa, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- tutkimusjohtaja Markku Kotilainen, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA
- johtaja Seija Ilmakunnas, Palkansaajien tutkimuslaitos
- ekonomisti Joonas Rahkola, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- toiminnanjohtaja, YTT Leena Wahlfors, Suomen yliopistot UNIFI ry
- lainsäädäntöasioiden päällikkö Atte Rytönen, Suomen Yrittäjät ry
- pääekonomisti Ralf Sund, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- hallitusammattilainen Anne Korkiakoski

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- ulkoasiainministeriö
- oikeusministeriö
- puolustusministeriö
- maa- ja metsätalousministeriö
- liikenne- ja viestintäministeriö
- sosiaali- ja terveysministeriö
- ympäristöministeriö

Hallinto- ja turvallisuusjaosto on kuullut:

- talusjohtaja Risto Hakoila, ulkoasiainministeriö
- alivaltiosihteeri Pirkko Hämäläinen, ulkoasiainministeriö
- osastopäällikkö Jukka Aalto, sisäministeriö

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp

- neuvotteleva virkamies Timo Rivinoja, puolustusministeriö

Hallinto- ja turvallisuusjaosto on saanut kirjallisen lausunnon:

- ulkoasiainministeriö
- Poliisiammattikorkeakoulu
- Poliisihallitus

Sivistys- ja tiedejaosto on kuullut:

- opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- opetusneuvos Tomi Halonen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- taloussuunnittelupäällikkö Pasi Rentola, opetus- ja kulttuuriministeriö
- ylijohtaja Mika Tammilehto, opetus- ja kulttuuriministeriö
- kouluneuvos Petri Heikkilä, Opetushallitus
- rehtori Kalervo Väänänen, Turun yliopisto
- kuntayhtymän johtaja Tapio Siukonen, Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia
- tulosityksikön johtaja Riikka-Maria Yli-Suomu, Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia
- opetus- ja kulttuuriyksikön johtaja Terhi Päivärinta, Suomen Kuntaliitto
- erityisasiantuntija Päivi Väisänen-Haapanen, Suomen Kuntaliitto
- ammatillisen koulutuksen johtaja Helena Koskinen, Tampereen seudun ammattiopisto Tredu
- Tampereen kaupungin suunnittelupäällikkö Päivi Rajala, Tampereen seudun ammattiopisto Tredu
- rehtori, toimitusjohtaja, TkT Anneli Pirttilä, Saimaan ammattikorkeakoulu
- varapuheenjohtaja, Jyväskylän ammattikorkeakoulun rehtori Jussi Halttunen, Ammattikorkeakoulujen Rehtorineuvosto Arene ry
- toiminnanjohtaja Riitta Rissanen, Ammattikorkeakoulujen Rehtorineuvosto Arene ry
- puheenjohtaja, Seinäjoen ammattikorkeakoulun rehtori Tapio Varmola, Ammattikorkeakoulujen Rehtorineuvosto Arene ry
- hallituksen jäsen, rehtori Kalervo Väänänen, Suomen yliopistot UNIFI ry

Sivistys- ja tiedejaosto on saanut kirjallisen lausunnon:

- opetus- ja kulttuuriministeriö

Maatalousjaosto on kuullut:

- talousjohtaja Jukka Nummikoski, maa- ja metsätalousministeriö
- maatalousekonomisti Antti Unnaslahti, maa- ja metsätalousministeriö
- laskentatoimen päällikkö Arto Latukka, Luonnonvarakeskus
- maatalousekonomisti Tapani Yrjölä, Pellervon taloustutkimus PTT
- maatalousjohtaja Minna-Mari Kaila, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Liikennejaosto on kuullut:

- ylijohtaja Mikael Nyberg, liikenne- ja viestintäministeriö
- kansliapäällikkö Harri Pursiainen, liikenne- ja viestintäministeriö
- ylijohtaja Juhapekka Ristola, liikenne- ja viestintäministeriö
- talousjohtaja Kristiina Tikkala, Liikennevirasto
- pääjohtaja Antti Vehviläinen, Liikennevirasto

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp

Työ- ja elinkeinojaosto on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Pirjo Kutinlahti, työ- ja elinkeinoministeriö
- talousjohtaja Mika Niemelä, työ- ja elinkeinoministeriö
- teollisuusneuvos Antti Valle, työ- ja elinkeinoministeriö
- professori Arto Lahti, Aalto-yliopisto
- kehitysjohtaja Hannu Kemppainen, Innovaatiorahoituskeskus Tekes
- koulutusasioiden päällikkö Mika Tuuliainen, Suomen Yrittäjät ry

Kunta- ja terveysjaosto on kuullut:

- talousjohtaja Tapio Laamanen, oikeusministeriö
- kansliapäällikkö Asko Välimaa, oikeusministeriö
- neuvotteleva virkamies Arto Salmela, valtiovarainministeriö
- lääkintöneuvos Taina Mäntyranta, sosiaali- ja terveysministeriö
- neuvotteleva virkamies Mikko Nygård, sosiaali- ja terveysministeriö
- suunnittelupäällikkö Pia Raassina-Terho, Rikosseuraamuslaitos
- tutkimusprofessori Ismo Linnosmaa, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- erikoistutkija Paula Saikkonen, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- erityisasiantuntija Tero Tyni, Suomen Kuntaliitto
- kehittämispäällikkö Aki Siltaniemi, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Kunta- ja terveysjaosto on saanut kirjallisen lausunnon:

- sosiaali- ja terveysministeriö

Asunto- ja ympäristöjaosto on kuullut:

- talouspäällikkö Timo Jaakkola, ympäristöministeriö

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Talouden tila

Suomen bruttokansantuote laski voimakkaasti vuonna 2009, minkä jälkeen julkinen talous on ollut alijäämäinen. Talouden kasvun edellytyksiä ovat heikentäneet samanaikaisesti mm. teollisuuden rakennemuutos, alhaiset investoinnit, rakenteellinen työttömyys ja väestön ikääntyminen sekä vientituotteiden heikko kysyntä. Matalasuhdanne on ollut ennakoitua pidempi ja syvempi, ja julkista taloutta on jouduttu sopeuttamaan viime vuosina voimakkaasti. Sopeutuksesta huolimatta julkisen talouden rahoitusasema on heikentynyt ja velka on kasvanut nopeasti. Suomen kansantalouden kehitys on jäänyt jälkeen muun Euroopan sekä euroalueen kehityksestä, ja sen arvioidaan jäävän jälkeen muiden EU-maiden kehityksestä myös keskipitkällä aikavälillä.

Taloudessa on kuitenkin nähtävissä myönteisiä signaaleja, sillä kolmen taantumavuoden jälkeen Suomen kansantalous kasvoi viime vuonna hieman (0,5 prosenttia) ja tämän vuoden alussa talouden kasvu oli jopa odotettua vahvempaa. Tilastokeskuksen 3.6.2016 julkaisemien tietojen mukaan bruttokansantuote kasvoi tammi—maaliskuussa 1,6 prosenttia verrattuna edelliseen vuoteen; edellisestä vuosineljänneksestä talous kasvoi tammi—maaliskuussa 0,6 prosenttia. Kasvun lähimpinä olivat erityisesti kotimarkkinakysyntä ja rakennussektori.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp

Taloukasvun ennakoidaan kuitenkin jatkuvan varsin maltillisena; valtiovarainministeriön arvioon mukaan talous kasvaa tänä vuonna 0,9 prosenttia, ja vuosina 2017 ja 2018 kasvun arvioidaan olevan 1,2 prosenttia. Talouden näkymiä heikentää myös viennin huono kehitys. Tilastokeskuksen mukaan viennin volyyymi pieneni tammi—maaliskuussa 1,1 prosenttia edellisestä neljänneksestä ja 2,6 prosenttia vuodentakaisesta. Laskeva trendi jatkui myös huhtikuussa.

Hallituksen finanssipoliittinen linja

Julkisen talouden suunnitelma jatkaa niitä linjauksia, jotka sisältyvät hallitusohjelmaan ja viime syksynä hyväksytyyn vaalikauden ensimmäiseen julkisen talouden suunnitelmaan. Hallituksen talouspolitiikka tähtää julkisen talouden velkaantumisen taittamiseen ja kestävyysvajeen kattamiseen säästöin sekä kasvua tukevin ja julkista palvelutuotantoa tehostavin toimin.

Hallituksen tavoitteena on sopeuttaa julkista taloutta nettomääräisesti noin 4 mrd. eurolla vuoteen 2019 mennessä. Jo vaalikauden alussa päätettiin useista taloutta sopeuttavista toimista, mutta tavoitteen saavuttamiseksi hallitus on päättänyt vielä uusista säästöistä sekä menojen uudelleen kohdennuksista. Näiden päätösten myötä tavoiteltu sopeutuskokonaisuus on täyttymässä.

Sopeutustavoitteen lisäksi hallitus panostaa myös työllisyyden ja talouden kasvun edellytysten vahvistamiseen; tavoitteena on, että uuden kasvun ja työllisyyden paranemisen myötä julkisen talouden rahoitusasema kohenisi 1—1,5 mrd. eurolla keskipitkällä aikavälillä. Yli vaalikauden ulottuvilla rakenteellisilla uudistuksilla pyritään puolestaan hidastamaan julkisten menojen kasvua noin 4 mrd. eurolla pitkällä aikavälillä.

Valtiovarainvaliokunta pitää hallituksen linjauksia johdonmukaisena jatkumona hallitusohjelmaan ja viime syksyn julkisen talouden suunnitelman linjauksiin nähden. Sopeutuksen mitta-luokka ei muutu, vaan uusien päätösten myötä varmistetaan hallitusohjelmassa asetetun 4 mrd. euron sopeutustavoitteen toteutuminen vuoteen 2019 mennessä. Sopeutusohjelman arvioidaan myös kääntävän julkisen velan bkt-osuuden laskuun vuonna 2020.

Suomen talouden ongelmat ovat suurelta osin rakenteellisia, joten yli vaalikauden ulottuvilla rakenteellisilla uudistuksilla on erittäin keskeinen rooli kestävyysvajeen umpeen kuomisessa. So-te- ja aluehallintouudistuksella tavoitellaan sosiaali- ja terveysten kasvuun alentamista 3 miljardilla eurolla vuoteen 2029 mennessä ja kuntien lakisääteisten tehtävien karsimiseen tähtäävällä toimenpideohjelmalla tavoitellaan 1 mrd. euron säästöjä. Näiden uudistusten vaikutuksia ei ole vielä otettu huomioon julkisen talouden suunnitelmassa. Valiokunta pitää tärkeänä, että uudistusten valmisteluun varataan riittävät voimavarat niin valtakunnallisella kuin myös alueellisella tasolla.

Valiokunta korostaa myös hallituksen kärkihankkeiden toimeenpanoa ja pitää tärkeänä, että niiden sisältöihin kiinnitetään erityistä huomiota, jotta niillä saavutetaan aitoa uutta lisäarvoa. Valiokunta korostaa, että kärkihankkeille asetettujen tavoitteiden toteutumista ja niiden vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan huolellisesti.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa hallituksen linjauksia on suurelta osin tuettu, mutta on myös arvioitu, että elvyttävämpi finanssipolitiikka toisi nopeampaa kasvua talouteen ja vähentäi-

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp

si mm. työttömyydestä johtuvia menoja. Myös sopeutustoimien kohdentamiseen on liittynyt kriittikiä, sillä niiden on arvioitu heikentävän liiaksi kotitalouksien ostovoimaa. Osaamiseen kohdistuneiden säästöjen on puolestaan katsottu heikentävän kasvua myös pidemmällä aikavälillä.

Valiokunnan mielestä julkisen talouden sopeuttamista ei kuitenkaan voida lykätä sillä perusteella, että sen kokonaistaloudelliset vaikutukset olisivat nyt poikkeuksellisen suuret. Tulevaisuudessa tilanne voi olla vielä vaikeampi, sillä ennusteiden mukaan talouskasvu pysyy pitkään vaikeana, minkä lisäksi väestön ikääntymisestä johtuva palvelutarve kasvaa ja huoltosuhte heikkenee. Koska velkasuhteen kasvun merkittävää taittumista ei ole näköpiirissä, on talous saatava vakaalle pohjalle ja velkasuhteen taso taittumaan ennen väestön ikääntymisen aiheuttamaa menojen voimakasta kasvua. Valiokunta katsoo, että sopeutus päätösten toimeenpano tuo osaltaan myös liikkumatilaa talouspolitiikan päätöksentekoon, minkä lisäksi se lisää talouspolitiikan uskottavuutta; tämä heijastuu edelleen mm. valtion luottoluokitukseen ja velan korkotasoon.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että EU-säännöt rajoittavat käytettävissä olevia politiikkavaihtoehtoja. EU:n perussopimuksen mukaan julkisen talouden alijäämä suhteessa kokonaistuotantoon ei saisi ylittää 3 prosentin viitearvoa eikä julkisen talouden velka saisi ylittää 60 prosentin rajaa. Lisäksi ns. FIPO-lain¹ mukaan julkisen talouden rakenteellinen alijäämä saa olla enintään 0,5 prosenttia suhteessa kokonaistuotantoon.

Kuten edellä on todettu, julkisen velan bkt-osuuden arvioidaan kääntyvän laskuun vuonna 2020, mutta velkasuhteen arvioidaan nousevan runsaaseen 67 prosenttiin bkt:sta eli selvästi EU:n asettaman 60 prosentin viitearvon yläpuolelle. Julkisen talouden alijäämän arvioidaan sen sijaan alenevan 1,6 prosenttiin vuonna 2020. Erytisen ongelmallinen on rakenteellista alijäämää koskeva tavoite, joka saisi olla enintään 0,5 prosenttia bruttokansatuotteesta, mutta jonka arvioidaan olevan tänä vuonna 1,5 prosenttia, 1,4 prosenttia vuonna 2017 ja 1,3 prosenttia vuonna 2020.

Valiokunta pitää myönteisenä, että kestävyysvajeen arvioidaan kuitenkin pienentyneen hieman viime syksyyn verrattuna ja olevan reilut kolme prosenttia suhteessa bkt:seen vuoden 2020 tasolla. Arviossa on otettu huomioon eläkeuudistuksen kestävyysvajetta pienentävä vaikutus, joka on suuruudeltaan noin prosenttiyksikön verran.

Työllisyyden ja kilpailukyvyn parantaminen

Työllisyyden ja kilpailukyvyn parantaminen on hallituksen keskeinen kärkihanke, johon liittyvää toimintasuunnitelmaa on nyt täydennetty uusilla yrittäjyyttä ja työllisyyttä edistävillä toimenpiteillä. Nämä ns. yrittäjyys- ja työllisyyspaketit sisältävät useita kasvua ja työllisyyttä lisääviä toimenpiteitä, joilla edistetään hallituksen asettaman 72 prosentin työllisyysastetavoitteen toteutumista. Tarkoituksena on mm. parantaa yrittämisen edellytyksiä, purkaa kannustinloukkuja ja laajentaa työttömyysetuuksien käyttötarkoitusta siten, että ne edistävät aiempaa paremmin työllistymistä.

¹ Laki talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta sekä julkisen talouden monivuotisia kehyksiä koskevista vaatimuksista (869/2012).

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp

Tässä tilanteessa on myös tärkeää, että pitkään vireillä olleet *kilpailukyky sopimusta* koskevat neuvottelut on saatu onnistuneesti päätökseen. Sopimuksen piirissä on nyt noin 85 prosenttia palkansaajista, ja tavoitteena on mm. parantaa suomalaisen työn ja yritysten kilpailukykyä, lisätä talouskasvua ja uusia työpaikkoja. Sopimuksen sisältö on historiallinen, sillä siinä palkansaajien palvelussuhteen ehtoja heikennetään hintakilpailukyvyn parantamiseksi. Hallitus on kuitenkin sitoutunut keventämään verotusta 415 milj. eurolla, mikäli vähintään 85 prosenttia palkansaajista on mukana sopimuksessa. Tämän lisäksi hallitus luopuu hallitusohjelmassa mainituista ns. ehdollisista 1,5 mrd. euron sopeutustoimista.

Kilpailukyky sopimuksen vaikutuksia ei ole voitu ottaa huomioon julkisen talouden suunnitelmassa, mutta sillä uskotaan olevan merkittäviä vaikutuksia talouteen ja työllisyyteen. Julkisudessa esitettyjen arvioiden mukaan veronkevennysten myötä myös ostovoiman arvioidaan kokonaisuutena paranevan jonkin verran ensi vuonna edellyttäen, että tavoitellut työllisyysvaikutukset toteutuvat ja hintojen nousu pysyy maltillisena.

Valiokunta pitää tärkeänä, että kilpailukyky sopimus tukee toivotulla tavalla viennin edistämistä, uusien työpaikkojen syntymistä ja työllisyysasteen nousua. Hallituksen tavoitetta 110 000 uudesta työpaikasta ei kuitenkaan saavuteta pelkästään kilpailukyky sopimuksella, jonka arvioidaan tuovan 35 000—45 000 uutta työpaikkaa. Onkin tärkeää, että hallitus päätti kehysriihessä em. yrittäjyys- ja työllisyyspaketeista, jotka edistävät osaltaan uusien työpaikkojen syntymistä.

Valiokunta painottaa, että työnteon tulee olla aina kannattavaa, ja pitää hyvänä, että hallitus valmistele syksyn budjettiriiheen vielä uusia työllisyyttä vahvistavia toimia. Samalla valiokunta kiinnittää vakavaa huomiota pitkäaikaistyöttömyyden, rakenteellisen työttömyyden sekä työmarkkinoilta syrjäytymisen kasvuun ja niistä aiheutuviin mittaviin kustannuksiin. Valiokunnan mielestä on välttämätöntä löytää keinoja, joilla pitkään työttömänä olleiden valmiuksia työelämään parannetaan, sillä pelkästään talouden kasvu ja työvoimapula eivät useinkaan vielä helpota pitkään työttömänä olleen työnsaantimahdollisuuksia.

Valiokunta kiinnittää huomiota vielä siihen, että viennin paranemiseksi tarvitaan myös sellaisia innovatiivisia ja laadukkaita tuotteita, joiden kohdalla halpa hinta ei ole parhain kilpailutekijä. Osaamisen ja innovaatioiden hyödyntämiseksi tarvitaan kuitenkin aiempaa vahvempaa *panostusta markkinointiin* eli panostuksia tuotteistamiseen, kaupallistamiseen, myyntikanaviin ja markkinointiviestintään. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan markkinointipanostukset ovat Suomessa vain puolet siitä, mitä ne ovat vastaavilla yrityksillä kilpailevissa maissa. Markkinointi- ja myyntiosaamisen parantaminen edellyttää lisäpanostuksia mm. koulutukseen ja yritysten toimintaan.

Budjettitalouden linjauksia 2017—2020

Julkisen talouden suunnitelmaan sisältyy noin 370 milj. euron edestä pysyviä lisäsäästöjä, jotta hallitusohjelmassa asetettu 4 mrd. euron sopeutustavoite toteutuu. Nyt tehtyjen päätösten myötä menupuolen sopeutustoimien mittaluokka nousee budjettitaloudessa tällä kehyskaudella ensi vuoden 1,6 mrd. eurosta aina 2,9 mrd. euroon vuonna 2020.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp

Suuri osa säästötavoitteen vajauksesta johtuu siitä, että inflaatio on ollut alhaisempi kuin hallitusohjelmaa laadittaessa arvioitiin ja näin indeksisäästö on tuottanut tavoiteltua pienemmän säästön. Siksi merkittävin yksittäinen muutos on indeksijäädysten korvaaminen etuuksien nimellisellä alentamisella 0,85 prosentilla, mistä aiheutuva nettosäästö julkiseen talouteen on noin 195 milj. euroa. Lisäksi osa kunnista on päättänyt jättää toteuttamatta joiltakin osin hallitusohjelmassa päätettyjä, kuntataloutta vahvistavia toimenpiteitä. Nämä kuntien tekemättä jättämät säästöpäätökset, joiden mittaluokaksi on arvioitu vähintään 130 milj. euroa, tullaan korvaamaan uusilla päätöksillä; niiden yksityiskohdista päätetään keväällä 2017.

Julkisen talouden suunnitelmassa kohdistetaan lisäsäästöjä myös mm. kehitysyhteistyöhön, perusvähäpäätyöön sekä sairauspäivärahoihin, minkä lisäksi jo aiemmin päätetyt säästötoimet vähentävät tuntuvasti mm. ministeriöiden, viranomaisten ja tuomioistuinten määrärahoja.

Valiokunta viittaa mietinnön liitteenä oleviin valiokuntien lausuntoihin, joissa on käsitelty yksityiskohtaisesti sopeutus päätösten vaikutuksia eri hallinnonaloilla. Valiokunta kiinnittää huomiota erityisesti perustuslakivaliokunnan lausuntoon (PeVL 19/2016 vp), jossa korostetaan valtio-oikeudellisia näkökohtia myös valtiontalouden säästöjä kohdennettaessa sekä oikeusturvan toteuttamisesta vastaavien viranomaisten perusrahoituksen riittävyyttä.

Valiokunta on huolissaan myös perusturvan varassa olevien tulotason riittävyydestä, sillä arviointiraportin (THL 1/2015) mukaan perusturvan varassa olevien tulotaso ei riitä kattamaan kohtuulliseksi katsottua minimikulutusta, eläkkeensaajia lukuun ottamatta. Myös indeksikorotusten poisto ja etuuksien vähennys lisää osaltaan tarvetta toimeentulotukeen, kuten myös jo aiemmin päätetyt lääkekorvausten ja matkakorvausten säästöt ja asiakasmaksujen korotukset. Valiokunta pitää tärkeänä, että säästö päätösten vaikutuksia seurataan, kuten myös toimeentulotukeen osoitettujen määrärahojen riittävyyttä. Toimeentulotukeen osoitetaan 90 milj. euron lisäys, koska toimeentulotuen alikäytön arvioidaan vähenevän maksatuksen siirtyessä Kelalle ensi vuoden alussa. On kuitenkin epävarmaa, missä määrin alikäyttö vähenee ja kuinka suureksi tuen tarve käytännössä kasvaa.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös *maatalouden* ongelmiin. On tärkeää, että kärkihankkeiden kautta pyritään parantamaan maatalouden tuotantorakennetta ja sektorin tuottavuutta, mutta maatalous on tällä hetkellä poikkeuksellisen suurissa ongelmissa. Keskimääräinen yrittäjätulo laski 40 prosenttia vuonna 2015 ollen 9 700 euroa. Tämä johtui mm. alentuneista tuottajahinnoista, tukimäärien ja niiden maksatusaikataulujen muutoksista sekä Venäjän tuontikiellosta ja EU:n maatokiintiöiden poistumisesta. Vaikeimmassa tilanteessa ovat nuoret viljelijät ja viime vuosina investoineet tilat. Tulovirtojen ehtyminen juoksevien menojen pysyessä ennallaan horjuttaa tilojen maksuvalmiutta ja voi ajaa yrityksiä nopeasti selvitystilaan. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että Suomen maataloustuotanto turvataan ja löydetään keinot, joilla maatalousyrittäjät selviytyvät vaikean tilanteen yli.

Julkisen talouden suunnitelmaan sisältyy myös määrärahojen *uudelleen kohdennuksia ja lisäpanostuksia*, joita osoitetaan mm. liikennehankkeisiin. Uusia hankkeita käynnistetään kehyskaudella yhteensä 764 milj. eurolla, minkä lisäksi väylästäön korjausvelan kasvun pysäyttämiseen osoitetaan kehyskaudella (korjausvelkapaketti ja siirto kehittämishankkeista huomioiden) yhteensä

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp

964 milj. euroa. Valiokunta pitää tärkeänä, että liikenneolosuhteiden parantamiseen osoitetaan näin merkittävä panostus ja että etenkin korjausvelkaohjelman toimeenpano etenee.

Valiokunta pitää myönteisenä, että julkisen talouden suunnitelmassa ei kohdisteta uusia säästö-päätöksiä *koulutukseen* ja tutkimukseen. Tärkeää on myös se, että hallitus on päättänyt osoittaa vuosina 2017—2018 yhteensä noin 105 milj. euroa korkeakouluopetuksen digitaalisten oppimisympäristöjen vahvistamiseen ja ympärivuotisen opiskelun edellytysten parantamiseen sekä nuorten tutkijoiden tieteen tekemisen edistämiseen. Jo aiemmin tehtyjen säästöpäätösten vaikutukset ovat kuitenkin varsin mittavia, ja vaarana on, että ne heikentävät koulutuksen ja tutkimuksen laatua tilanteessa, jossa Suomen pitäisi löytää uusia innovatiivisia keinoja kestäväen kasvun ja hyvinvoinnin turvaamiseksi. Rakenteellisten uudistusten rinnalla valiokunta painottaa rahoituksen pitkäjänteisyyttä, ennustettavuutta ja läpinäkyvyyttä.

Valiokunta pitää hyvänä, että *ammattillista koulutusta* uudistetaan vuonna 2018 voimaan astuvala reformilla, jonka tavoitteena on lisätä ammatillisen koulutusjärjestelmän tehokkuutta ja kannustavuutta sekä parantaa osaamisperusteisuutta ja asiakaslähtöisyyttä. Samalla otetaan käyttöön uudistettu rahoitusjärjestelmä. Valitettavaa on kuitenkin se, että aiempien päätösten perusteella ammatilliseen koulutukseen kohdennetaan jo ensi vuonna 190 milj. euron säästö, joka kohdennetaan kokonaisuudessaan ammatillisen peruskoulutuksen kuntarahoitusosuuteen valtionosuusprosenttia muuttamalla.

Säästö toteutetaan määräämällä ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksen perusteena oleva opiskelijamäärä järjestämis lupien mukaista enimmäisopiskelijamäärää alhaisemmalle tasolle (vuonna 2017 n. 90 % lupien enimmäisopiskelijamäärästä). Koulutuksen järjestäjät voivat päättää, toteuttavatko ne säästön toimintaa rationalisoimalla, tehostamalla tai opiskelijamäärää vähentämällä tai näiden yhdistelmänä. Uudistusten toteuttamisjärjestys johtaa näin käytännössä siihen, että vastuu tarvittavien säästöjen aikaansaamisesta jää koulutuksen järjestäjälle.

Valiokunta korostaa, että koulutuksen järjestäjiä on tuettava uudistuksen käytännön toteutuksessa ja kannustettava sellaisiin omiin uudistuksiin, jotka tukevat seuraavana vuonna voimaan tulevan reformin tavoitteita ja toimeenpanoa.

Valiokunta on tyytyväinen, että julkisen talouden suunnitelmassa osoitetaan resurssit *kansallisen genomikeskuksen* ja *kansallisen syöpäkeskuksen perustamiseen*. Keskusten perustaminen tukee osaltaan terveysalan kasvustrategian toteutumista sekä laadukasta hoitoa ja hoitokustannusten kasvun hillitsemistä. Keskukset ovat tärkeitä myös kansainvälisen tutkimusyhteistyön vahvistamisen ja kansantalouden kasvun kannalta.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös *veteraanien* kuntoutusmäärärahojen riittävyyteen. Hyväksyessään kuluvan vuoden talousarvion eduskunta edellytti, että julkisen talouden suunnitelmassa ja vuoden 2017 talousarvioesityksessä rintamaveteraanien kuntoutukseen ja veteraanipalveluihin tarvittavat määrärahat saatetaan pysyvästi palvelutarvetta vastaavalle tasolle. Valiokunta korostaa, että Suomen viettäessä ensi vuonna itsenäisyytensä 100-vuotisjuhlaa on erityisen tärkeä huolehtia veteraanipalveluiden riittävyydestä.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp

Turvapaikanhakijoihin liittyvät menoarviot nousevat edelliseen kehyspäätökseen verrattuna, ja määrärahojen lisäyksiä osoitetaan useille eri hallinnonaloille. Edelliseen kehyspäätökseen verrattuna yhteenlaskettu menonlisäys on suurimmillaan vuonna 2018 (429 milj. euroa) ja laskee sen jälkeen 340 milj. euroon vuonna 2020. Jos vertailupohjaksi otetaan kevään 2015 ns. tekninen kehys, jonka laskelmat perustuivat 3 000—4 000 vuosittaisen turvapaikanhakijan määrään, ovat turvapaikanhakijoiden kasvaneesta määrästä johtuvat lisämenot eri hallinnonaloilla yhteensä noin 700 milj. euroa vuoden 2019 tasossa.

Muita lisäyksiä osoitetaan mm. poliisin toimintamenoihin, nuorten työkokeilun kulukorvaukseen, takuueläkkeisiin, vankilaverkon ylläpitoon, maa- ja puutarhatalouden kansalliseen tukeen ja luonnonhaittakorvauksiin. Hallitus kompensoi myös kehyspäätöksen uuden indeksisäästön vaikutukset opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusindeksiin sekä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen määräraha-indeksiin täysimääräisesti.

Budjettitalouden tasapaino ja velka. Budjettitalouden tasapaino ei ole kokonaisuudessaan juuri-kaan muuttunut viime syksyyn verrattuna. Alijäämää kasvattaa osaltaan mm. turvapaikanhakijoista aiheutuneiden määrärahojen kasvu, mutta toisaalta arvio valtionvelan korkomenoista on alentunut.

Budjettitalouden tasapaino heikkenee väliaikaisesti vuonna 2017, mikä aiheutuu pääosin kärkihankkeiden ajoituksesta sekä myös muista tekijöistä, kuten turvapaikanhakijoita aiheutuvista menoista sekä verotuksen muutosten ajoituksesta. Valtion budjettitalouden alijäämän ennakoidaan olevan ensi vuonna noin 5,8 mrd. euroa, mutta sen arvioidaan kääntyvän sen jälkeen laskuun siten, että se olisi 3,3 mrd. euroa vuonna 2020.

Valtionvelan määrän oletetaan kasvavan noin 111 mrd. euroon vuonna 2017 ja edelleen noin 123 mrd. euroon vuonna 2020. Valtionvelan kasvun suhteessa bkt:seen arvioidaan kuitenkin taistuvan vuonna 2020, jolloin velan bkt-osuuden ennustetaan laskevan edellisen vuoden (2019) 53 prosentista noin 52 prosenttiin.

Verolinjaukset

Valiokunta pitää perusteltuina hallituksen verolinjauksia, jotka tähtäävät kasvun, yrittäjyyden ja työllisyyden vahvistamiseen. On myös tarkoituksenmukaista, että hallitusohjelman linjausten mukaisesti kokonaisveroaste ei nouse, sillä verotuksen kiristäminen heikentäisi entisestään Suomen talouden kasvunäkymiä.

Rahoitusasematavoitteet

Julkisen talouden suunnitelmassa asetetaan rahoitusasematavoitteet, joilla tarkoitetaan koko julkisen talouden sekä kunkin alasektorin (valtionalous, kuntatalous, sosiaaliturvarahastot) kokonaistulojen ja menojen erotukselle asetettuja tavoitteita. Rahoitusasematavoitteet on asetettava siten, että ne valtiovarainministeriön ennuste huomioon ottaen johtavat vähintään julkisen talouden rakenteelliselle rahoitusasemalle asetetun tavoitteen saavuttamiseen².

2 Valtioneuvoston asetus julkisen talouden suunnitelmasta (120/2014)

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp

Hallitus on päättänyt vaalikauden *nimellisistä* rahoitusasemataavoitteista siten, että valtiontalouden ja kuntatalouden nimellinen alijäämätavoite on 0,5 prosenttia suhteessa kokonaistuotantoon, työeläkerahastojen ylijäämätavoite noin 1 prosentti suhteessa kokonaistuotantoon ja muiden sosiaaliturvarahastojen tulee olla tasapainossa. Hallitus arvioi, että näin saavutetaan keskipitkän aikavälin *rakenteellinen* alijäämätavoite -0,5 (MTO) tai sitä vahvempi rakenteellinen rahoitusasema.

Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että julkisen talouden suunnitelman mukaan asetettuja tavoitteita ei saavuteta, vaan julkisen talouden rakenteellisen alijäämän arvioidaan olevan -1,3 prosenttia suhteessa kokonaistuotantoon vuonna 2020. On toisaalta otettava huomioon, että tässä vaiheessa kaikki hallitusohjelmaan sisältyvät toimet eivät ole vielä siinä määrin täsmennyneet, että ne voitaisiin ottaa huomioon laskelmissa ja ennusteissa. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää myös sitä, että kunnat toteuttavat omia kuntataloutta vahvistavia toimia.

Valiokunnan mielestä tavoitteiden tulisi kuitenkin olla mahdollisimman selkeitä ja yksiselitteisiä ja yhteismitallisia. Nyt osa tavoitteista kuvaa rakenteellista, suhdanteista riippumatonta tilannetta, kun taas osa luvuista on suhdannekorjaamattomia.

Valtion taloudelliset vastuut ja riskit

Valtion kaikkien takausten nimellisarvo on kaksinkertaistunut muutamassa vuodessa, ja se oli vuoden 2015 lopussa hieman yli 49 miljardia euroa eli noin 24 prosenttia kokonaistuotannosta. Lisäksi kansainvälisille rahoituslaitoksille vaadittaessa maksettavien pääomavastuiden määrä on moninkertaistunut, pääasiassa EU:n taluskriisin myötä. Myös esim. Finnveralle myönnetyt takaukset ovat kasvaneet merkittävästi, ja kansainvälisille rahoituslaitoksille (esim. EVM) vaadittaessa maksettavien pääomavastuiden määrä on moninkertaistunut. Julkisen talouden suunnitelman mukaan Suomen takaukset ovat kansainvälisesti tarkasteltuna korkealla tasolla.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että valtiontalouden kantokyky on heikentynyt merkittävästi Suomen heikon talouskehityksen ja eurokriisin seurauksena ja edellytykset kohdata uusia taloudellisia häiriöitä ja riskejä ovat näin aiempaa heikommat. Valiokunta korostaa, että valtion vastuiden laukeamisesta aiheutuvat kustannukset voivat aiheuttaa merkittävän rasituksen kansantaloudelle, mikä korostaa valtion taloudellisten vastuiden huolellisen seurannan ja hallinnan tärkeyttä. Kysymys riskeistä ja vastuista on myös eduskunnan budjettivallan kannalta tärkeä, koska Suomen vastuita koskevat päätökset sitovat myös tulevia eduskuntia.

Kuntatalous

Kuntataloutta koskeva osa sisältää kuntatalouden menorajoitteen sekä hallituksen muut kuntataloutta ja kuntien tehtäviä koskevat linjaukset. Se sisältää myös tarkastelun valtion toimenpiteiden vaikutuksesta kuntatalouteen ja kuntatalouden keskipitkän aikavälin kehitysnäkymistä kuntien kirjanpidon käsittein. Selontekoon sisältyvää tarkastelua täydentää erillinen kuntatalousohjelma.

Viime syksynä hyväksytyssä julkisen talouden suunnitelmassa menorajoite oli 540 milj. euroa, mutta tässä suunnitelmassa menorajoitteeseen on otettu uusina toimina huomioon toisen asteen ammatillisen koulutuksen uudistus (-190 milj. euroa), perusopetuksen valmistavan opetuksen yk-

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp

sikköhinnan alentaminen sekä ammatillisen koulutuksen opiskelijapaikkojen lisäys. Näiden muutosten jälkeen kuntatalouden menorajoite on vuoden 2019 tasolla -770 milj. euroa, mikä tarkoittaa, että hallituksen toimenpiteiden seurauksena kuntatalouden toimintamenojen taso olisi 770 milj. euroa alempi kuin mitä ennen hallituskautta ennakoitiin. Rajoitetta on siten kiristetty 230 milj. euroa syksyn 2015 tasoon verrattuna. Menorajoite ei kuitenkaan takaa sitä, että kustannusvaikutukset toteutuvat sen suuruisina kuntataloudessa, sillä kunnat päättävät itse mm. siitä, missä määrin ne toteuttavat tehtävien ja velvoitteiden vähentämistä.

Valiokunta pitää kuntatalouden näkökulmasta tärkeänä hallituksen linjausta siitä, että kunnille ei anneta uusia kuntataloutta pysyvästi heikentäviä lakisääteisiä tehtäviä tai velvoitteita tai niiden laajennuksia. Jos kunnille kuitenkin määrättäisiin uusia lakisääteisiä tehtäviä tai velvoitteita, kuntatalouden rahoitusaseman heikentyminen estetään esim. valtionosuuksia lisäämällä. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan uusiin tai laajeneviin tehtäviin ja velvoitteisiin osoitetaan 100-prosenttinen valtionosuus.

Valiokunta painottaa myös kuntien omien toimenpiteiden merkitystä kuntatalouden vakauttamisessa. Vaikka kuntatalouden kirjanpidollinen tulos oli viime vuonna ennakoitua parempi, kuntien ja kuntayhtymien velkamäärä jatkaa kasvuaan, joskin aiempaa hitaammin. Hallitus on asettanut tavoitteeksi, että paikallishallinnon alijäämä suhteessa kokonaistuotantoon saa olla vuonna 2019 korkeintaan 0,5 prosenttia. Ennustettu alijäämä on kuitenkin 0,7 prosenttia, jolloin rahoitusasematavoitteen saavuttaminen edellyttäisi paikallishallinnon sopeutusta vielä noin 0,5 mrd. eurolla vuoden 2019 tasolla. Kuntatalouden vakauden turvaamiseksi on siten välttämätöntä, että hallitusohjelman mukaiset sopeutustoimet valmistellaan ja toimeenpannaan määrätietoisesti siten, että tavoitellut säästöt voidaan saavuttaa.

Lopuksi

Hyväksyessään vaalikauden ensimmäistä julkisen talouden suunnitelmaa koskeneen selonteon (VaVM 6/2015 vp — VNS 1/2015 vp) eduskunta edellytti,

- 1) että hallitus huolehtii määrätietoisesti työllisyyttä ja taloutta tukevien rakenteellisten uudistusten toteutuksesta ja julkisen talouden tasapainottamisesta keskipitkällä aikavälillä,
- 2) että koulutuksen ja tutkimuksen laatu ja korkea taso turvataan pitkäjänteisesti rakenteellisia uudistuksia ja säästöpäätöksiä toimeenpantaessa,
- 3) että säästöpäätösten ja muiden talouden sopeuttamiseen liittyvien päätösten kokonaisvaikutusten arviointia kehitetään,
- 4) että hallitus kiinnittää vakavaa huomiota pitkittyneestä taantumasta johtuviin sosiaalisiin ongelmiin eriarvoisuuden ja syrjäytymiskehityksen pysäyttämiseksi ja työttömyyden torjumiseksi ja
- 5) että kasvaneesta turvapaikanhakijoiden määrästä aiheutuneita kustannuksia seurataan ja kustannusten nousuun reagoidaan tarvittaessa.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp

Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus ottaa päätöksenteossaan huomioon em. eduskunnan hyväksymät lausumat.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Valtiovarainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy kannanoton selonteon VNS 3/2016 vp johdosta.

Valiokunnan kannanottoehdotus

Eduskunnalla ei ole huomautettavaa selonteon johdosta.

Helsingissä 14.6.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Timo Kalli kesk
jäsen Touko Aalto vihr (osittain)
jäsen Eero Heinäluoma sd
jäsen Susanna Huovinen sd
jäsen Kalle Jokinen kok
jäsen Toimi Kankaanniemi ps
jäsen Elina Lepomäki kok
jäsen Mika Lintilä kesk
jäsen Mats Nylund r
jäsen Antti Rantakangas kesk
jäsen Markku Rossi kesk
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Sami Savio ps
jäsen Kari Uotila vas
jäsen Pia Viitanen sd
jäsen Ville Vähämäki ps
varajäsen Timo Harakka sd
varajäsen Mika Niikko ps (osittain)
varajäsen Eero Suutari kok
varajäsen Ozan Yanar vihr (osittain)
varajäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Hellevi Ikävalko

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 1 /sd

VASTALAUSE 1 /sd

Perustelut

SUOMI TYÖLINJALLE

TAUSTAA

Suomen talouden tilanne jatkuu edelleen vaikeana. Vaikka BKT on viime vuonna ja alkuvuodesta kääntynyt pieneen kasvuun, kasvunäkymät ovat erittäin heikot. Työllisyyskehityksessä ei näy oleellista paranemista, ja pitkäaikaistyöttömyys kasvaa hälyttävän nopeasti. Viennin kehitys jatkuu heikkona. Syynä on ennen kaikkea Euroopan pitkittynyt taantuma, joka on modernin taloushistorian pisin.

Suomen vientiä painavat heikentyneen kustannuskilpailukyvyn lisäksi useat samaan aikaan tapahtuneet sektorikohtaiset, toisistaan riippumattomat shokit. ICT-sektorin ja painopaperin tuotannon vaikeudet ovat jatkuneet jo pitkään. Lisäksi vientiä on painanut Venäjän kaupan nopea hidastuminen kohta kahden vuoden ajan. Suomi kärsii myös viennin rakenteesta: Suomesta viedään paljon investointihyödykkeitä ja välituotteita, mikä tekee viennin alttiiksi kansainvälisille suhdannevaihteluille. Euroopassa jatkuva investointilama vaikuttaa edelleen erityisesti Suomen vientiin.

Talouden kehitys on ollut yksityisen kysynnän varassa, kun vienti ei ole elpynyt. Näissä olosuhteissa ei pidä vaarantaa yksityistä kysyntää, jonka varassa myös työllisyyden kehitys on ollut. Hallituksen huonosti kohdennetut säästötoimet uhkaavat viedä yksityisten kuluttajien ostovoiman, minkä tuloksena syntyy kurjistava kehä. Ostovoiman hiipuminen vähentää tarvetta kysyntään, jolloin investoinnit vähenevät ja työttömyys lisääntyy entisestään. Tällöin liian tiukat tasapainotustoimet eivät enää toimi, vaan ajavat Suomea entistä kurjistavammalle tielle.

Ostovoiman supistuminen yhdistettynä kilpailukykytalkoisiin tuo omat ongelmansa. On pelättävissä, ettei hallituksen pyrkimys tuottavuuden ja kilpailukyvyn nostoon tuo riittävästi kaivattuja investointeja ja sitä kautta työllisyyttä. On muistettava, että Suomessa tuotannolliset investoinnit supistuivat vuoden 2008 jälkeen voimakkaasti eivätkä investoinnit ole kääntyneet kasvuun. Koko kansantalouden tuottavuuden kasvuvauhti on hidastunut voimakkaasti 1990-luvun puolivälin jälkeen. Vuoden 2000 jälkeen kokonaistuottavuuden kasvu on kääntynyt laskuun. Viimeisimpien vuoden 2014 lukujen perusteella kokonaistuottavuus on edelleen laskenut. Tuottavuuden heikko kehitys on vähentänyt investointihalukkuutta. Investointien alhaisuutta selittävät erityisesti huonot vientinäkymät ja myös heikot kysyntänäkymät kotimaassa. Investointeja ei tehdä, koska ei ole näkyvissä, että tuotteita saataisiin lähitulevaisuudessa kaupaksi. Siksi tuottavuuden nostossa on vaarallista keskittyä yksinomaan vain hintakilpailukyvyn parantamiseen.

Työllisyyden hoidossa on keskitytty luomaan yksinomaan hintakilpailukykyä, jolloin on unohtunut, että myös kasvava työttömyys heikentää tulevaisuuden näkymiä. Akuutein ongelma on pitkäaikaistyöttömyyden kasvu ja sitä seuraava rakennetyöttömyyden kasvu. Myös nuorten työttö-

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 1 /sd

myys on kasvanut ja työttömyysjaksot pidentyneet. Nyt tarvitaan nopeita ja vaikuttavia toimia työllisyystilanteen parantamiseksi.

Työ- ja elinkeinotoimistoissa oli huhtikuun 2016 lopussa yhteensä 340 900 työtöntä työnhakijaa. Pitkäaikaistyöttömiä eli yhdenjaksoisesti vähintään vuoden työttömänä työnhakijana olleita oli 121 200, mikä on 17 000 enemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Hallituksen talous- ja finanssipolitiikka saa kovaa arvostelua Valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) keväällä julkaisemassa raportissa. Talouden tervehdyttämishjelma ei ole edennyt suunnitellulla tavalla, säästötoimet on valmisteltu huonosti ja niitä on jouduttu perumaan. Talouden arviointineuvoston raportissa puolestaan ihmetellään, miksi verotus on ehdoin tahdoin suljettu talouden tervehdyttämisen keinovalikoimasta.

Epäluottamuksena maamme hallituksen talouspolitiikkaa kohtaan Suomi menetti viimeisenkin kolmen A:n luottoluokituksensa. Luottoluokittajien mukaan syynä luokituksen laskuun ovat Suomen talouden ongelmat ja heikko kasvu sekä julkisen talouden rahoitusaseman heikkeneminen. Kolmesta isosta luottoluokittajasta kaikki ovat pudottaneet Suomen luottoluokitusta parhaasta mahdollisesta luokituksesta. Suomella on edelleenkin talouden hoidossa hyvä maine, joka näkyy siinä, etteivät Suomen lainan korot ole merkittävästi nousseet. Tämänkin valossa on ratkaisevan tärkeää, että talouspolitiikan vääriin toimiin tehdään korjausliike. Ylisuuret tasapainotustoimet, ostovoiman kurjistaminen, työllisyyden hoidon laiminlyönti ja kapea käsitys tuottavuustoimista vaarantavat maamme tulevaisuuden. Edellytämme, että talouslinjaa korjataan jatkossa. Näin Suomi nostetaan kasvuun.

HALLITUS VIE SUOMEA VÄÄRÄÄN SUUNTAAN

Työllisyyden hoito laiminlyöty

Hallituksen talouspolitiikan iso virhe on, ettei siinä panosteta työllisyyden edistämiseen tässä ja nyt. Työllisyys ja uudet työpaikat ovat kasvun ja kilpailukyvyn edellytys, ja niitä edistävät toimet hallitus laiminlyö. Hallitus ei edelleenkään tarjoa mitään välittömiä keinoja työllisyyden pikaiseksi parantamiseksi. Aikaa on kulunut jo yli vuosi, eikä konkreettisia välittömästi vaikuttavia työllisyystoimia ole esitetty.

Työssä olevia on nyt 7 000 vähemmän kuin vuosi sitten. Hallitus on työllisyystavoitteestaan 117 000 työpaikkaa jäljessä. On kestänyt, että tässä tilanteessa tehdään isoja leikkauksia työllisyysmäärärahoihin ja nuorisotakuu ajetaan alas.

Hallitus näyttää uskoneen työllisyyden hoidossa sokeasti markkinavoimiin ja kilpailukyky sopimukseen. Hallituksen pakkolakisekoilu pitkitti työmarkkinasovun aikaansaantia. Kilpailukyky sopimus syntyi hallituksen pakotustoimista huolimatta. Sopimussyhteiskunta näytti voimansa, ja palkansaajajärjestöt osoittivat suurta vastuullisuutta ja tekivät vaikeita ratkaisuja.

Kilpailukyky sopimuksesta on esitetty hämmentävän erilaisia työllisyysarvioita. Palkansaajien tutkimuslaitoksen arvio on 22 000 työpaikkaa. ETLA:n vastaava arvio on 18 000—33 000 työpaikkaa vuoteen 2022 mennessä, riippuen veronkevennyksistä. Pellervo ennustaa 30 000 työ-

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 1 /sd

paikkaa. Työmarkkinakeskusjärjestöjen yhteinen arvio on 42 000 työpaikkaa ja VM:n arvio 35 000.

Koska vaikutusarviot ovat erilaisia ja vaikutus tulee viiveellä, tulee entistä tärkeämmäksi, että hallitus viipymättä ryhtyy vahvoihin välittömästi vaikuttaviin työllisyystoimiin. Valitettavasti hallitus ei kuitenkaan näin tee, vaan heikentää omilla lyhytnäköisillä leikkauksillaan esimerkiksi koulutusta ja ihmisten ostovoimaa, mikä nakertaa kasvun edellytyksiä.

Leikkauslinja syö tulevaisuutta

On virhe, ettei vahingollisimpien leikkauksien välttämiseksi olla valmiita etsimään keinoja oikeudenmukaiseen sopeuttamiseen. Laajentamalla veropohjaa muun muassa aliverotettuun finanssisektoriin voitaisiin välttää vahingollisimmat leikkaukset. Ei ole reilua, että hyväosaiset pääsevät helpolla ja tavalliset ihmiset laitetaan laskun maksajiksi. Koulutukseen kohdistettuja leikkauksia on kritisoitu kaikissa asiantuntijakuulemisissa — myös kansainvälinen ekonomistikunta arvostelee niitä melkoisen yksimielisesti. Valtiovarainvaliokunnan mietinnössäkkin on tuotu ilmi huoli koulutukseen kohdistuvista isoista leikkauksista.

Oli suuri pettymys, kun kehyksissä tehtiin vielä lisäleikkauksia ihmisten sosiaaliturvaan, vaikka jo päätetyt toimet ovat olleet monille pienituloisille kohtuuttomia. On paitsi ihmisten arkea haittaavaa myös talouspoliittisesti epäviisasta leikata pienituloisilta.

Hallitus leikkaa elinkeino- ja innovaatiopolitiikan määrärahoja tuntuvasti kehyskaudella. Esimerkiksi Tekesin avustusvaltuuksia leikataan kehyskaudella merkittävästi. Samoin työllisyys- ja yrityspolitiikan määrärahoja lasketaan. Hallitus heikentää näin tulevan kasvun edellytyksiä. Vaikeina aikoina, 1990-luvun laman aikana on nimenomaan satsattu osaamiseen, tutkimukseen ja tuotekehitykseen kasvun luomiseksi, mutta nyt toimitaan päinvastoin.

Suomen tavoitteena on ollut jo pitkään nostaa kehitysrahoitus YK:n tavoitteiden mukaiseen 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta. Nyt kuitenkin kehitysyhteistyön määrärahoihin kohdistetaan uusi 25 miljoonan euron säästö vuodesta 2018 lähtien, vaikka varsinaisesta kehitysyhteistyöstä on jo aiemmin vaalikaudella päätetty leikata noin 43 prosenttia. Mittavat säästöt kehitysyhteistyöstä luovat Suomesta kuvaa globaalia vastuuta välttelevänä yhteiskuntana. Kehitysyhteistyöstä leikkaaminen on samalla leikkaus kansainvälisestä turvallisuudesta. Hallituspuolueiden aikaisempia lupauksia kehitysyhteistyölahjoitusten verovähennyskelpoisuudesta ei ole toteutettu.

Suomea pistetään myyntikuntoon

Leikkausideologian lisäksi hallituksen arvovalinnat näkyvät siinä, että Suomea laitetaan nyt myyntikuntoon. Hallitus on yhtiöittämässä teitä, rautateitä, vesireittejä, sosiaali- ja terveystalouksia sekä ammatillista koulutusta.

Huolta aiheuttaa myös hallituksen ideologinen keskittämispolitiikka, missä alueilta viedään niin junayhteyksiä, poliisiasemia, postikonttoreita, koulutuspalveluita, yliopisto-opetusta kuin käräjäoikeuksia.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 1 /sd

Kaikki tämä osoittaa, että hallitus tekee ideologista, markkinauskoista politiikkaa. Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän mielestä tämä suunta on väärä. Tarjoamme paremman vaihtoehdon, johon sisältyy vahva työllisyyslinja, oikeudenmukainen sopeutus, tarpeellinen aluekehitys sekä vähempi velanotto.

SUOMI TYÖLINJALLE — KAIKKI PIDETÄÄN MUKANA

Vienti vetämään

Vaikka sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ei usko, että kilpailukyky sopimuksen vaikutukset ovat niin merkittävät kuin hallitus väittää, neuvotteluiden viivästyminen entisestään olisi heikentänyt juuri tällä hetkellä välttämättömiä vakauden näkymiä talouteen ja työmarkkinoille. Hallituksen tärkeä tehtävä olisi kuitenkin edesauttaa luottamusta työmarkkinoilla.

Kilpailukyky sopimuksen lisäksi pitää puuttua pahenevaan rakennetyöttömyyteen ja lisätä aktiivintitoimia, jotta kasvun pidemmän aikavälin edellytykset ja uusien työpaikkojen synty turvataan.

Vientiin on suunnattava täsmätoimia: päästökauppakompensaatio on otettava käyttöön komission asettaman enimmäismäärän mukaisena, energiantensiivisten yritysten veronpalautusta on nostettava väliaikaisesti 90 prosenttiin, väylämaksu on puolitettava eli lasketaan neljäsosaan normaalitasosta kehyskauden loppuun asti. Rataveron poistoa tulee jatkaa kehyskauden loppuun.

Viennin elpymisen tukemisessa on muistettava pk-yritysten vienti. Esimerkiksi Ruotsissa ja Tanskassa pk-yritysten vientiosuus on huomattavasti suurempi kuin Suomessa, jolloin talous on vähemmän muutaman suuren vientiyrityksen varassa. Siten näiden maiden talous on vakaampi.

Suomalaiset yritykset ovat useimmiten liian pieniä kyetäkseen tarjoamaan miljardiluokan hankekokonaisuuksia kansainvälisille markkinoille. Ranskalaisessa Pacte PME -mallissa 50 suurta yhtiötä on sitoutunut kumppanuuteen pk-yritysten kanssa. Se on hyvä esimerkki, miten parannetaan PK-yritysten viennin edellytyksiä. On luotava veturiverkosto, jossa suuri veturiyhtiö ja asiantuntijaverkosto huolehtivat tarjousten jättämisestä, neuvotteluista, sopimuksista ja lakiasioista. Laaja verkosto erikokoisia yrityksiä tuottaa hankekokonaisuuksien sisällön.

Kustannuskilpailukykyyn paraneminen ei yksin korjaa vientisektorin ongelmia. Tuottavuutta on kehitettävä, laatua on parannettava, sekä tuotteiden ja palveluiden kirjoa laajennettava. Hallitus tuijottaa liikaa hintakilpailuun eikä kiinnitä riittävästi huomiota laadulliseen kilpailukykyyn, tuotteiden ja palveluiden lisäarvoon, osaamisen ja viennin korkeampaan myyntihintaan. Palveluviennin arvo on selvässä kasvussa. Suomalaisten yritysten markkinointipanostukset ovat olleet kilpailijamaihin nähden vaatimattomia jo ennen taantumaa aiheuttamia leikkauksia. Valiokunnan kuuleman asiantuntijan mukaan panostukset sekä markkinoinnin koulutukseen että valtion yritysrahoituksen ja -kehityksen kaupallistamisen ja markkinoinnin tukeen ovat välttämättömiä suomalaisen viennin arvon korottamisessa. Näihin toimiin on siis ryhdyttävä heti.

Suomalaisten vientiyritysten pääsyä referenssimarkkinoille on tuettava. Tavoitteiden saavuttamiseksi pitää selvittää uuden erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten vientiä tukevan valtion eri-

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 1 /sd

tyistehtäväyhtiön perustamista. Tämä yhtiö voisi mm. koordinoida valtion vientituki-instrumenttien kokonaisuutta, tarjota vientiyrityksille verkostoja sekä analyysipalveluita ja toimia yksittäisiä yrityksiä yhteen tuovana jalustana, joka näin edistäisi mahdollisuuksia tarjota laajempia hankekokonaisuuksia vientiin.

Talouden kehitys on ollut yksityisen kysynnän ja rakentamisen varassa, kun vienti ei ole elpynyt. Näissä olosuhteissa ei pidä vaarantaa yksityistä kysyntää, jonka varassa myös työllisyyden kehitys on ollut.

Työllisyys ja kotimarkkinat

Työmarkkinoiden akuutein ongelma on pitkäaikaistyöttömyyden kasvu ja sitä seuraava rakennetyöttömyyden kasvu. Kasvava rakennetyöttömyys heikentää tulevaisuuden kasvunäkymiä. Siksi tarvitaan nopeita ja vaikuttavia toimia työllisyystilanteen parantamiseksi. Myös nuorten työttömyys on kasvanut ja työttömyysjaksot pidentyneet.

Pitkittyvä työttömyys heikentää talouden kasvun mahdollisuuksia. Nyt pitäisi tehdä yhteisvaikutuksiltaan talouspolitiikan kolmiloikka, jossa työmarkkinasopimus, työllisyyttä tukevat toimet sekä kasvua vahvistava investointipaketti muodostavat toisiaan tukevan kolmiloikan. Sillä annetaan lisäpotkua talouteen ja työllistämiseen.

Työeläkemaksuja tulee väliaikaisesti alentaa sekä työntekijöiltä että työnantajilta 0,4 prosentilla jo kuluvana vuonna. Hyvinä vuosina kerättyjä Emu-puskureita on nykyisessä taloustilanteessa perusteltua käyttää työnantajan ja työntekijän työeläkemaksun alentamiseen. Alennettu työeläkemaksu olisi voimassa vuosina 2016—2018. Puskurit kartutettaisiin takaisin normaalille tasolle siten, että vuosina 2020—2023 maksu mitoitettaisiin väliaikaisesti korkeammalle tasolle.

Työllisyyttä tulee tukea myös Rinteen työllistämissetelillä. Passiivisten työttömyysetuuksien maksamisesta on siirryttävä aktiiviseen työllistämisseteliin. Jokaisella työttömällä on kuuden kuukauden työttömyyden jälkeen oikeus Rinteen työllisyysseteliin, jolloin hänet palkkaava työnantaja saa 300 päivän ajan n. 700 euroa kuukaudessa tukea.

Suomessa on jo 121 000 pitkäaikaistyötöntä, ja määrä on kasvanut vuodessa lähes 15 prosentilla. Siksi on aloitettava pitkäaikaistyöttömyyden torjuntaohjelma. Pitkään jatkuva korkea työttömyys johtaa syrjäytymiseen työmarkkinoilta ja on siten paitsi inhimillinen tragedia myös pitkän aikavälin kasvua heikentävä tekijä. On ryhdyttävä määrätietoisiin toimiin pitkäaikaistyöttömyyden taittamiseksi.

Vastuu pitkäaikaistyöttömien työllistämispalveluista ja siihen liittyvät resurssit on siirrettävä kaikilta osin kunnille Tanskassa jo pitkään sovelletun mallin mukaisesti. Pitkäaikaistyöttömien palvelut järjestyvät tehokkaasti vain, jos vastuu siirretään kokonaisuudessaan kunnille. Näin varmistetaan yhteys muihin kunnan tarjoamiin palveluihin ja elinkeinopolitiikkaan. Lisäksi kunnissa on usein paras asiantuntemus paikallisista työmarkkinoista.

Nuorisotyöttömyyden kasvu ja nuorten syrjäytyminen ovat erittäin huolestuttavia ilmiöitä. Edellisellä hallituskaudella Suomeen luotiin nuorisotakuu, jonka toteuttamiseen varattiin 60 miljoo-

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 1 /sd

naa euroa joka vuosi. Nykyisen hallituksen aikana määrärahat on leikattu lähes kokonaan pois. Nuorisotakuun rahoitus tulee pelastaa ja tukea nuorten työllistymistä mm. siten, että sanssi-kortin avulla nuorille avautuisi työpaikkoja. Sanssi-kortin arvo työnantajalle on 700 euroa kuukaudessa kymmenen kuukauden ajan. Työllisyysmäärärahoja tulee nostaa työllisyyden, kouluttautumisen ja yrittäjyyden lisäämiseksi ja työttömyyden vähentämiseksi.

Suomessa on tehty pitkäjänteistä työtä toisen asteen ammatillisen koulutuksen arvostuksen ja vetovoimaisuuden hyväksi ja nuorten työelämävalmennuksen parantamiseksi. Nyt on suuri uhka, että leikkaukset murentavat koulutuksen laatua ja vaarantavat koulutukseen pääsyn. Suomen on pidettävä huolta, että kaikilla nuorilla on aukoton mahdollisuus saada laadukas toisen asteen koulutuspaikka ja antaa riittävä tuki ensimmäisen työpaikan saannissa.

Pankkeja tulee kannustaa lyhennysvapaiden vuosien jatkamiseen. Lyhennysvapaat vuodet ovat elvyttäneet kotimaista yksityistä kulutusta ansiokkaasti. Valtiovarainministeriö on arvioinut lyhennysvapaiden lisänsä kotimaista kulutusta 0,4 prosenttia.

Yrittäjyys

Yrittäjyyden merkitys taloudessa ja yhteiskunnassa on kasvanut, vaikka samalla suuryritysten osuus BKT:stä ja työllisyydestä on pienentynyt. Vuosina 2001—2012 suuryritysten henkilöstömäärä Suomessa on kasvanut noin 7 000:lla ja pk-yritysten noin 102 000:lla.

Erikokoisilla yrityksillä on erilaiset tarpeet ja erilaista annettavaa kansantalouteen. Toimien pitää ulottua kaikkein pienimmistä yrityksistä pörssiyrityksiin. Erityisesti pk-yritysten ja suurten pörssiyritysten keskinäistä yhteistyötä on syytä vauhdittaa.

Yksinyrittäjien asemaa on parannettava luomalla ensimmäisen työntekijän vähennys. Yritykseen palkattavan uuden työntekijän palkkaa voi vähentää seuraavan vuoden tuloksesta 20 000 euroa. Työllistämävähennys toteutetaan ensin alueellisena kokeiluna. Samalla mikroyrittäjien keskinäisiä verkostoja on tuettava.

Pieniä ja keskikokoisia yrityksiä on tuettava Finnveran juniorilainalla. Suomalaisten pk-yritysten lainansaanti on ollut pitkään vaikeaa. Finnveralle tulisi antaa laajemmat valtuudet luotottaa pieniä ja keskikokoisia yrityksiä heti vuodesta 2016 lähtien. Esimerkiksi Norjassa yritysten joukkovelkaa lasketaan liikkeelle 15 kertaa enemmän kuin Suomessa. Viennin edistämiseksi tulisi kiinnittää erityistä huomiota laivateollisuuden, ICT-alan ja metsäteollisuuden muuttuvaan kilpailuympäristöön. Finnveran vientivaltuuksia tulee nostaa. Sen lisäksi on tehtävä pitkän aikavälin suunnitelma valtuuksien nostamiseksi riittävälle tasolle jatkossa.

Yrittäjien ja itsensä työllistäjien sosiaaliturvaa on kehitettävä. Hallituksen on varmistettava, että yhteiskunnan rakenteet rohkaisevat yrittäjäkykyisiä henkilöitä yrittäjyyteen. Tämä edellyttää, että yrittäjäksi lähteminen tai yrityksen epäonnistuminen ei lisää kohtuuttomasti riskiä pudota yhteiskunnan ulkopuoliseksi. Esimerkiksi Ruotsissa yrittäminen työttömyysturvalla on mahdollista yrityksen kahden ensimmäisen toimintavuoden aikana.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 1 /sd

Suomen on panostettava innovaatiovetoiseen talouskasvuun. Käytännön keinoja tämän vahvistamiseksi ovat panostukset koulutukseen ja T&K-toimintaan. Yritysten menestymismahdollisuuksia voidaan parantaa myös julkisilla yrityspalveluilla ja kohdentamalla julkisia hankintoja pienyritysten kannalta tasapainoisemmiksi, jolloin mahdollistetaan samalla referenssiprojektien saaminen.

Suomeen tulee laatia yhteistyössä alan toimijoiden kanssa palvelualojen (ml. matkailu) kasvu-, elinkeino- ja työllistämistästrategia sekä matkailun kasvun ja uudistumisen tiekartta vuosille 2015—2025. Tämä strateginen hanke tulee nostaa hallituksen kärkihankkeiden joukkoon. Matkailu tarjoaa työllisyys- ja kasvumahdollisuuksia mm. vaikeasta työllisyysstilanteesta kärsiville alueille Pohjois- ja Itä-Suomessa.

Palveluyritysten, erityisesti luovien alojen yritysten, liiketoimintaosaamista ja immateriaalioikeuksien hyödyntämistä on edistettävä täsmäohjelmalla. Yritysten markkinointiosaamista on lisättävä määrätietoisella toimenpiteiden kokonaisuudella.

Investoinnit

Investointien kasvua tukisi nykyistä elyvämpi finanssipolitiikka. Vaikka julkisen talouden liikkumatila on pieni, mahdollisuuksia erityisesti julkisten investointien lisäämiselle on olemassa.

On tuettava kaupunkialueiden infrahankkeita, joiden ympärille rakennetaan hyvien liikenneyhteyksien varrelle kohtuuhintaista ja monimuotoista asuntotuotantoa ja palveluita. Erityistä huomiota on kiinnitettävä kohtuuhintaisen asuntokannan rakentamiseen ja sen kannustimien. Asuntotuotannon kannustimia tulee suunnata pysyvästi kohtuuhintaiseen tuotantoon. On julkisen tuen väärinkäyttöä suunnata tukea asuntotuotantoon, joka neliöhinnoiltaan vastaa vapaarahoitteista ja jossa rakennuttajalla on mahdollisuus keinotteluun lyhyillä vuokra-rajoituksilla ja ARA-hintaisella tontilla. Kohtuuhintaisen ja pitkäjänteisen vuokra-asuntorakentamisen lisäämiseksi hallituksen tulee aloittaa välittömästi 40 vuoden korkotukijärjestelmän uudistaminen niin, että tuki on ehdoiltaan kilpailukykyinen. Uudistuksessa on huomioitava mm. pysyvästi kilpailukykyinen korkotaso, korkotuen keston pidentäminen ja lainojen lyhennysohjelman takapainotteisuuden vähentäminen.

Asuntojen korjausrakentamista tulee tukea voimakkaammin. Se tuo työllisyyttä ja kuroo umpeen isoa korjausvelkaa muun muassa 1960- ja 1970-luvuilla rakennetuissa lähiöissä.

Infrahankkeet ja asuntohankkeet on yhdistettävä voimakkaasti julkisten investointien suunnittelussa. Kaupunkialueille suunnattavat asuntotuotantoa sisältävät rakennushankkeet mahdollistavat myös asuntojen hintapaineen torjunnan. Asuntotuotannon lisääminen pitää yllä työvoiman saatavuutta nopeimmin kasvavilla kaupunkiseuduilla. Myös Euroopan strategisten investointien ESIR-rahaston ja TEN-T-investointitukien mahdollisuudet on hyödynnettävä täysimääräisesti.

Työllisyyttä ja elinvoimaa voidaan kasvattaa väyläinvestoinneilla eri puolilla Suomea. Väyläinvestoinneilla voidaan myös edesauttaa kasvun mahdollisuuksia esimerkiksi teollisten investointien edellyttämän infran parantuessa.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 1 /sd

Homekoulut ja muutoin huonossa kunnossa olevat koulut, kirjastot ja terveyskeskukset kannattaa korjata nyt, kun työvoimaa on saatavilla ja investointeja tarvitaan. Julkinen sektori tarjoaa lyhyellä aikavälillä käynnistettävälle korjaushankkeelle porkkanarahan.

Koulutus ja tutkimus turvaavat pitkän aikavälin kasvunäkymät

Hallitus esittää julkisen talouden suunnitelmassaan useita leikkauksia eri hallinnonaloille. Noin kolmannes kaikista budjettileikkauksista otetaan OKM:n hallinnonalalta. Kumulatiivisesti ope-
tuksesta, koulutuksesta ja tutkimuksesta leikataan lähes 3 miljardia euroa, kun kärkihankkeita rahoitetaan väliaikaisesti 300 miljoonalla eurolla. Hallitus säästää koulutusmenoista suhteessa enemmän kuin muualta, vaikka koulutuksen osuus kaikista julkisista menoista on vain reilut 10 prosenttia. Hallituksen koulutusleikkauksien jälkeen koulutuksen osuus julkisista kokonaismenoista on alhaisemmalla tasolla kuin 1990-luvun laman aikana.

Hallitus ilmoitti kehysriihen yhteydessä, ettei OKM:n hallinnonalalle tule uusia säästöjä, mutta toisin kävi. Koulutuslupaus petettiin taas. Valtionosuusrahoituksen indeksikorotusten 0,85 prosentin lisävähennys (74,8 milj. euroa) vuonna 2017 kohdistuu peruspalveluiden valtionosuusrahoitukseen. Varhaiskasvatukseen, esi- ja perusopetukseen sekä osaan kirjasto- ja kulttuuritoimen rahoitusta tulee siis uusi lisäleikkaus.

Sekä kotimaiset että kansainväliset tutkimukset osoittavat, että suomalainen peruskoulu on monella tapaa tienhaarassa. Hallitus on tällaisessa tilanteessa leikannut jo aikaisemmin perusopetuksen ryhmäkokojen pienentämiseen tarkoitettuja rahoja 30 miljoonaa euroa sekä laatuun ja tasa-arvoon suunnattuja avustuksia 10 miljoonaa euroa. Koulutuksellinen eriarvoisuus kasvaa oppilaiden, koulujen ja kuntien välillä sekä kaikilla koulutustasoilla. Ensimmäistä kertaa sataan vuoteen koulutustaso kääntyy laskuun, kuten myös OECD Suomea varoittaa. Suomi on tätä menoa menettämässä vuosikymmenten aikana korkealla osaamisella ja koulutuksella saavutettua etuaan verrattuna kilpailijamaihin.

Subjekttiivisen päivähoidon rajaus ja yli 3-vuotiaiden ryhmäkokojen suurentaminen yhdistettynä aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujen korottamiseen sadalla prosentilla sekä sosiaali- ja terveydenhuollon maksujen nostamiseen eivät voi olla jättämättä pysyviä jälkiä suomalaisten lasten ja perheiden hyvinvointiin.

Päivähoidon ja aamu- ja iltapäivätoiminnan maksukorotuksiin liittyvä kannustusloukkujen ilmeisyys johtaa siihen, että sekä naiset että lapset jäävät kotiin. Useat kunnat ovat jo päättäneet olla ottamatta käyttöön maksujen korotuksia, ryhmäkokojen rajaamista ja/tai subjekttiivisen päivähoidon rajoittamista. Toisissa kunnissa toimitaan päinvastoin.

Hallituksen leikkaustoimenpiteet tulevat kehyskaudella kohdentumaan erityisen voimakkaasti ammatilliseen koulutukseen. Kun hallitus päätti luopua takuukorotuksesta, ammatillisen koulutuksen rahoitusta vähennetään hallituskauden aikana jo 248 miljoonaa euroa. Tämä leikkaus vastaa suuruudeltaan 24 000 opiskelijapaikan kustannuksia.

Vetoomuksista huolimatta hallitus päätti, että leikkaukset ammatilliseen koulutukseen toteutetaan jo vuonna 2017 eli vuotta aikaisemmin kuin varsinainen uudistus ja leikkaus kohdentuu yk-

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 1 /sd

sistään ammatillisen peruskoulutuksen kuntarahoitusosuuteen. Erikoista on sekín, että koulutuksen järjestäjät eivät saaneet sopeuttaa toimintaa epäsojivista toimitiloista luopumalla. Sen sijaan hallitus päätti, että aloituspaikkoja voidaan leikata. Siten ammatillisen koulutuksen järjestäjät joutuvat kuluvana vuonna itse ratkaisemaan, kerätäänkö vuonna 2017 edessä olevat säästöt karisimalla opiskelijamääriä vai leikkaamalla yksikköhintoja tai molemmilla keinoin.

Ammatillisen koulutuksen uudistaminen on menossa väärään suuntaan, koska hallitus säästää aloituspaikoista eikä rakenteista. Hallituksen toimet johtavat merkittävään ammatillisen koulutuksen keskittämiseen, jonka lopputulosta ei tiedä kukaan. Koulutuksen alueellinen tasa-arvo kärsii, kun aloituspaikat, koulutusalat ja koulutuspaikkakunnat vähenevät. Aikuiskoulutus uhkaa loppua kokonaan, kun ainakin nuoret on huolehdittava koulutukseen. Silti yhteiskuntatakuun toteuttamiseen kärkihankkeena on varattu vain 10 miljoonaa euroa koko hallituskaudella.

Julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2017—2020 ammatillisen koulutuksen osalta todetaan, että rahoituksen kustannusperusteisuudesta luovutaan ja jatkossa rahoituksen tasosta päätetään vuosittain valtion talousarviossa, korkeakoulujen rahoitusta vastaavasti. Uuteen rahoitusjärjestelmään siirtyminen tapahtuu lähtökohtaisesti vuoden 2017 rahoitustasossa, jota korotetaan vuosittain indeksillä. Kehysriihen päätöksistä ei ole saatu selvitystä, mitä ne todellisuudessa tarkoittavat.

Koulutuksen yhtiöittäminen ja ammatillisen koulutuksen siirtäminen kunnilta valtiolle eivät ole toimivia ratkaisuja.

Kaiken kaikkiaan valmistelussa oleva rahoitusmalli osoittaa uudistuksen menevän väärään suuntaan. Rahoitus kiristyy ja sen ennustettavuus heikentyy, sääntely tiukentuu ja ohjaus lisääntyy. Suuri osuus rahoituksesta jää ehdollisuuden varaan.

Leikkaukset korkeakouluihin, niiden opetukseen ja tutkimukseen heikentävät Suomen tulevaisuuden näkymiä ja kasvupotentiaalia. Siksi leikkauksista pitää luopua. Isot leikkaukset ja samaan aikaan vaatimukset korkeakoulujen toiminnan tehostamiseksi ovat johtaneet jo mm. päätökseen Savonlinnan OKL:n lakkauttamisesta.

Hallituksen valmisteilla olevassa yliopistojen rahoitusmallin muuttamisessa lisätään ns. strategista rahoitusta ja vähennetään perusrahoitusta entisestään tilanteessa, missä koko perusrahoitusta on jo leikattu aikaisemmin hallituskaudeksi. Uuden rahoitusmallin myötä mm. maakunnallisten yksiköiden rahoitus vaarantuu, kun raha ohjaa jatkossa keskittämistä. Syystäkin hallitusta arvostellaan strategisesta keskittämisestä ilman avointa ja julkista visiota ja yhteisesti jaetumpaa mandaattia. Sama on vaarana myös ammattikorkeakoulujen tulevassa rahoitusmallissa. Ammattikorkeakoulut ovat tukeneet aluekehitystä, mitkä vaarantuu resurssien heiketessä.

Korkeakoulut ja yritykset tietävät itse parhaiten, miten innovaatioita synnytetään, tuetaan ja kaupallistetaan. Fiksu valtio luo oikeat kannusteet. Sen sijaan valtioneuvoston alaisena toimiva poliittisesti ohjattu "strateginen tutkimus" kohdentaa resursseja poliittis-hallinnollisiin päämääriin eikä kysynnän ja tulevaisuuden tarpeiden ohjaamana.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 1 /sd

Suomi on osannut ennenkin panostaa osaamiseen, koulutukseen sekä tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Näin on toimittu erityisesti viime vuosina, mutta myös 1990-luvun laman aikakin t&k-toimintaan satsattiin leikkausten sijaan. Nyt toimitaan päinvastoin. Suomi on jäämässä julkisissa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiopanostuksissa jälkeen kansainvälisistä verrokkimaisistaan.

Hallitus leikkaa esimerkiksi Tekesin toiminnan rahoitusta merkittävästi. Leikkausten seurauksena suomalainen innovaatiotoiminta ja korkea osaaminen murentuvat. Uusien tuotteiden vieminen markkinoille saattaa hidastua tai jopa estyä. Tekes on ollut rahoittamassa kahta kolmasosaa suomalaisista yleisesti tunnetuista innovaatioista. Viime vuosien onnistumisten valossa tässä palautetuilla rahoitusvaltuuksilla saadaan vuonna 2016 kymmeniä patenteja ja patenttihakemuksia, synnytetään satojen miljoonien eurojen liikevaihtoa ja vientiä. Erityisen korvaamaton Tekes on ollut start-up-yrityksille, mutta myös suurempien yhtiöiden tuotekehittäminen on hyötynyt Tekesin rahoitus- ja kumppanuusmalleista. Leikkausten sijaan olisi innovaatiotoiminnan tukemiseen saatava vaikeina aikoina riittävästi varmuutta huipputaiteensa kehittymisen ja uusien innovaatioiden syntyminen turvaamiseksi.

Hallitus on päättänyt opintotukileikkausten toteuttamisesta ja opintotuen indeksin jäädyttämisestä pysyvästi. Hallituksen opintotukileikkauksien vaikutukset ovat pitkällä aikavälillä noin 122 miljoonaa euroa. Hallitus leikkaa opintotuesta neljänneksen. Näin hallitus leikkasi enimmillään opiskelijoilta 86 euroa kuukaudessa lisää. Opintotuki uudistuksessa hallitus kannustaa opiskelijoita velkaantumiseen.

Opintorahan tason jäädessä jälkeen yleisestä kustannustason noususta, joutuvat opiskelijat osallistumaan entistä enemmän palkkatyöhön opintojen ohella, jolloin opiskeluajat pitenevät. Tämä ei ole linjassa hallituksen kaavailmien opintoaikojen lyhennysten kanssa. Opintotuen leikkaaminen lisää eriarvoistumista suomalaisessa yhteiskunnassa ja kannustaa entistä enemmän siihen, että hyvin toimeen tulevasta perheestä on jatkossa helpompi lähteä opiskelemaan.

Kaikki pidettävä mukana

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä edellyttää, että hallitus peruuttaa epäoikeudenmukaisimmat ja jo valmiiksi heikoimmassa asemassa oleviin ihmisiin kohdistuvat tulonsiirtojen leikkaukset ja maksujen korotukset.

Sosiaali- ja terveystalouden uudistus on toteutettava niin, että terveys- ja hyvinvointierot kaventuvat, palveluiden yhdenvertaisuus toteutuu ja palveluiden tuottamisen ensisijainen vastuu on julkisella sektorilla, jota yksityinen ja kolmas sektori täydentävät. Palveluintegraatio on uudistuksessa turvattava niin, että kustannusten hillintä on mahdollista kansalaisten yhdenvertaisuutta vaarantamatta. Sosialidemokraatit eivät hyväksy julkisten hyvinvointipalveluiden pakkoyhtiöittämistä.

Hallitus on aiemmin ilmoittanut tavoittelevansa kolmen miljardin säästöjä sote-uudistuksella. Hankkeen edetessä säästöjen syntymisestä ei ole esitetty mitään konkreettisia laskelmia. Päinvastoin ns. valinnanvapausmalli uhkaa kasvattaa sote-kustannuksia ilman, että kaikille kansalaisille voidaan varmistaa jatkossa laadukkaita ja tasa-arvoisia palveluita. Monet asiantuntijat ovat arvioi-

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 1 /sd

neet, että hallituksen linjaamasta sote-uudistuksesta seuraa lisäkustannuksia — ei säästöjä. Asia on vakava. Lasku on tulossa maksuun seuraavalla vaalikaudella. Sosiaali- ja terveystalouden uudistuksesta on laadittava riippumaton kustannusarvio uudistuksen kokonaistaloudellisista vaikutuksista.

Vanhuspalvelulain toteutuminen on varmistettava. Ikäihmisten kannalta tärkeää vanhustaloutta on toteutettava johdonmukaisesti. Hallituksen ei tule alentaa vanhustaloutta hoitajamitoitusta suunnitteleamalla tavalla, sillä se laskee ikäihmisten hoidon ja hoivan tasoa, vaarantaa potilasturvallisuuden sekä voi aiheuttaa lisäkustannuksia. Hallituksen on huolehdittava myös hoitohenkilöstön jaksamisesta ja riittävydestä.

Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä edellyttää, että kuntien palveluiden itsemääräämisoikeus asiakasmaksujen ja omavastuiden suhteen säilytetään. Hallitus ei saa määrätä kuntia toteuttamaan sosiaali- ja terveystalouden tai päivähoiton maksukorotuksia.

Hallitus tavoittelee ensi vuodelle lähes 400 miljoonan euron leikkauksia vielä aiempien epäoikeudenmukaisten leikkausten lisäksi. Tämä sisältää sosiaaliturvaetuuksiin tehtävät 0,85 prosentin leikkaukset, joiden nettosumma on 80 miljoonaa euroa. Leikkausten kohteena ovat mm. vähimmäispäivärahat, kansaneläkkeet, takuueläkkeet, kotihoidon tuki, elatustuki, vammaistuki, työmarkkinatuki ja asumistuki. Vastoin aiempia lupauksiaan hallitus kohdistaa leikkauksen myös lapsilisiin.

Hallituksen linjaukset kasvattavat tuloeroja. Jos köyhyysrajana pidetään 60 prosenttia kotitalouksien mediaanituloista, etuuskien lisäleikkauksen seurauksena köyhyysrajan alle tipahtaa lähes 10 000 ihmistä. Huomattavaa on, että myös köyhyysrajalla elävien määrä kasvaa. Uusimpien inflaatioennusteiden perusteella indeksidonnaisten sosiaaliturvaetuuskien taso olisi vuonna 2019 noin kuusi prosenttia heikompi kuin vuonna 2015. Näin ollen esim. takuueläkkeeseen tänä vuonna suunnattu korotus sekä vuodelle 2018 kohdistettu korotus on sulanut pois kehyskauden loppuun mennessä, jolloin hyöty jää miinusmerkkiseksi.

Turvapaikanhakijoiden kotouttamisen tehostamiseksi Suomen on pyrittävä pohjoismaiseen yhteistyöhön turvapaikanhakijoiden vastaanottamisessa ja kotouttamisessa. Suomi tulee tekemään esityksen muille Pohjoismaille yhteisistä periaatteista turvapaikanhakijoiden vastaanottamisessa ja kotouttamisessa. On valmisteltava yli hallituskauden ulottuva parlamentaarisesti laadittu kotouttamisohjelma.

Hallitus lähtee julkisen talouden suunnitelmassaan yhä siitä, että turvapaikan saavat eivät työllisty vielä kehyskaudella. Jotta maahanmuutto voisi olla paljon muutakin kuin kustannuserä, mm. nopeampaan työllistymiseen ja kouluttautumiseen tarvitaan rakenteellisia uudistuksia taloudellisesti vaikeina aikoina. Tarkoituksena on, että kotouttaminen aloitetaan jo vastaanottokeskuksissa ja että kotoutus on velvoittavaa eikä siitä voi ilman asiallista perustetta kieltäytyä. Turvapaikanhakijoiden lapsille on turvattava riittävät koulutuspalvelut. Suomeen ei pidä luoda hyvinvointipalveluissa kahden kerroksen väkeä, vaan kaikkia on kohdeltava samalla lailla. On syytä myös kiinnittää huomiota siihen, että maahanmuutosta aiheutuvat kustannukset on jätetty kehyksen sisään.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 1 /sd

Aluekehitys — keskittämispolitiikasta luovuttava

Aluekehitykseen liittyvillä päätöksillä on suuria vaikutuksia ihmisten arkeen. Aluekehityksen ytimessä on alueiden tukeminen niiden oman elinvoiman kehittämisessä ja kasvupanostuksissa. Siihen kuuluvat myös ne linjaukset, joilla mahdollistamme ihmisten ja tavaroiden sujuvan liikumisen. Aluekehitykseen kuuluu se, millaisia palveluja on saatavilla eri osissa Suomea, erilaisilla alueilla ja eri kunnissa.

Hallitus toteuttaa ennennäkemätöntä keskittämispolitiikkaa. Se on leikannut tai leikkaamassa kunnista postikonttoreita, poliisiasemia, julkisen liikenteen vuoroja ja pysäkkejä, käräjäoikeuksia ja niiden asiointitoimistoja ja istuntopaikkoja. Lisäksi tulossa on asiakasmaksujen korotukset moniin kunnallisiin palveluihin, kuten päivähoitoon ja sosiaali- ja terveystalouteen.

Hallitusohjelmassa luvataan huolehtia alueellisesti kattavasta koulutuksesta. Alueellinen koulutuksellinen tasa-arvo on kuitenkin vaarassa, sillä hallituksen jättileikkaukset koulutukseen ajavat koulutuksen järjestäjät keskittämään entisestään koulutuspaikkoja, koulutusaloja ja koulutuspaikkakuntia niin perusopetuksen, toisen asteen kuin korkeakoulujenkin suhteen. Hallituksen kaavailemat koulutuksen jättisäästöt ja koulutuslupaus ovat vakavassa ristiriidassa keskenään. Hallitus on määrätietoisesti heikentämässä elinvoimaisuutta useilla alueilla, ja heikentämässä kasvun edellytyksiä.

Tasapainoisesta aluetaloudesta ja inhimillisestä pääomasta on huolehdittava. Esimerkiksi Savonlinnan opettajakoulutuksen alasajo oli iso virhe ja kuvaava näyte hallituksen maakuntiin kohdistuneista kurjistamistoimista. On välttämätöntä, että Savonlinnan ja muiden leikkauksista kärsivien alueiden elinvoimaisuus ja työllisyys turvataan. Alueiden päästäminen näivettymään maksaa pitkällä aikavälillä huomattavasti enemmän kuin mitä lyhyen aikavälin säästöt tuovat.

Tarkastusvaliokunta on erittäin huolestunut Savonlinnan alueelle yliopistokoulutuksen siirrosta aiheutuvista taloudellisista ongelmista. Jatkossa on syytä pohtia yliopistojen rahoitusta ohjaavien kriteerien soveltuvuutta ja tarkoituksenmukaisuutta opettajankoulutukseen, joka on suoraan ammattiin valmistavaa koulutusta ja jossa jatko-opintoja ja tutkijakoulutusta tehdään muita tieteenaloja vähemmän.

Valiokunta ehdottaa hallituksen harkitsevan, pitäisikö yliopistoissa tehtävien merkittävien toiminnan supistusten tulla alueellistamisen koordinaatioryhmän arvioitaviksi. Erityisesti pitäisi selvittää seutukaupunkien taloudellista elinvoimaisuutta ja pärjäämistä sekä julkisten tehtävien sijoittumista ja vaikutuksia alueiden talouksille joko erillisselvityksenä tai osana laajempaa aluetalouksien kehitysarviota ja raportoida eduskunnalle vuoden 2017 loppuun mennessä.

Maataloudessa on eletty vaikeita vuosia. Maataloustukien maksatuksen myöhästyminen on kotimainen ongelma. Hallituksen tulee tarttua kriisin hoitamiseen mutta samalla luoda askelmerkkejä sille, miten suomalainen maatalous saadaan pysyvästi kannattavaksi. Eläinten hyvinvoinnista ei saa tinkiä. Päinvastoin eläinsuojelulain uudistus on tehtävä ripeästi ja kunnianhimoisin tavoittein. Kukaan ei ole tyytyväinen keskustavetoiseen maatalouspolitiikkaan eikä kaupan keskittymiseen. Reilusta kilpailusta hyötyisivät sekä tuottajat että kuluttajat. Viime kaudella laadittiin terveen kilpailun edistämishjelma ja mm. kilpailulainsäädäntöä uudistettiin kaupan määrävän

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 1 /sd

markkina-aseman pienentämiseksi. Maaseutu on täynnä pieniä monialayrittäjiä, ja myös he hyötyvät reilusta kilpailusta.

Turvallisuus

Hallitus lupaa turvata koko maassa sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon palvelut. Samalla se leikkaa kehyspäätöksillään poliisien ja käräjäoikeuksien määrää rajusti. Ristiriita sanojen ja tekojen välillä on räikeä. Hallituksen linjaukset uhkaavat myös ihmisten turvallisuuden tunnetta alueilla. Poliisien määrä on vähenemässä merkittävästi seuraavien vuosien aikana. Suomessa on kuluvana vuonna noin 7 300 poliisia. Sisäisen turvallisuuden selonteossa linjataan, että poliisien määrä tullaan vakiinnuttamaan 7 000:n tasolle. Kehyspäätös johtaa kuitenkin siihen, että kehyskauden lopulla määrä laskee arviosta riippuen jopa alle 6 400 poliisiin. Haja-asutusalueilla poliisin läsnäolon väheneminen entisestään heikentää turvallisuutta.

Yleinen asevelvollisuus ja koulutettu reservi ovat puolustusvoimien tehtävien hoidon kannalta kriittisiä tekijöitä. Puolustuskyvyn kannalta olennaista on paitsi varusmiesten ja reservin määrä myös heidän saamansa koulutuksen kesto ja taso. Puolustusvoimien uudistuksen yhteydessä reservin kertausmäärärahoja leikattiin. Vuonna 2014 parlamentaarisen työryhmän yhteinen tahto oli, että määrärahojen tasoa nostetaan. Vuonna 2015 tilanteeseen tuli parannusta, ja on tärkeää, että riittävällä tasolla pysytään myös seuraavina vuosina. Kertausharjoitusten määrärahat täytyy pysyttää riittävällä tasolla kuluvalle kehyskaudella.

Riippumaton Yleisradio

Yleisradion riippumattomuus on turvattava poistamalla Yleisradiatorahaston aiottu siirto kehyksiin. Suomen Yleisradio on maailmalla korkeassa arvostuksessa, ja sitä pidetään yhtenä tehokkaimmin toimivista julkisista yleisradioyhtiöistä. Yleisradiolla on myös erityistehtäviä, joiden laadukkaan toteutuksen turvaamiseksi Yleisradiatorahaston on pysyttävä kehyksien ulkopuolella.

Sinivalkoinen omistaminen

Hallitus on luomassa markkinatoriyhteiskuntaa, jossa Suomi laitetaan myyntikuntoon. Hallitus on yhtiöittämässä niin teitä, rautateitä, vesireittejä kuin sosiaali- ja terveystalouksia. Edes ammatillinen koulutus ei välttämättä säästy yhtiöittämisvimmalta. Yhtiöittämisvimmasta ja Suomen myyntikuntoon laittamisen sijasta tarvitaan sinivalkoista omistajuutta.

Valtiolla on nykyisellään merkittävä omistus strategisen intressin omaavissa yhtiöissä. Strategista intressiä on toteutettu joko täydellä omistuksella (100 %) tai enemmistöomistuksella (50,1 %). Hallituksen uuden linjauksen myötä strategisen intressin uudeksi alarajaksi asetettiin 33,4 prosenttia.

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän mielestä valtion tulee kaikissa tilanteissa säilyttää tukeva määräysvalta valtioyhtiöissä, joissa omistajuudella turvataan valtion strateginen intressi. On tärkeää tiedostaa, että strateginen intressi liittyy huoltovarmuuteen, infrastruktuurin ylläpitämiseen ja turvaamiseen sekä maanpuolustukseen — asioihin, jotka ovat suomalaisen yhteiskunnan toimivuuden ja jatkuvuuden kannalta välttämättömiä. Siksi strategisen intressin yhtiöissä valtion

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 1 /sd

omistusosuus tulee säilyttää intressin toteutumisen kannalta tarkoituksenmukaisella tasolla, joka usein merkitsee vähintään enemmistöomistajan asemaa.

Valtioenemmistöisiä strategisen intressin pörssiyrityksiä ovat olleet Fortum, Neste ja Finnair. Hallitus on aikeissa laskea Nesteen omistusrajaa 33,4 prosenttiin. Tämä ei ole järkevää valtion omistajapolitiikkaa. Muun muassa huoltovarmuuden kannalta olisi turvallisempaa ja muutoinkin johdonmukaisempaa säilyttää Nesteen omistusosuus yli 50 prosentissa.

Postin tulevaisuus herättää huolta. Valtion omistusosuuden vähentäminen 50,1 prosenttiin ja siltä ylittävältä osalta omistuksen siirto Kehitysyritykseen sisältää riskin, että Postin peruspalvelujen yhdenvertainen turvaaminen erityisesti haja-asutusalueilla vaarantuu. Vaarassa on myös viisipäiväinen jakelu. Postin mahdollinen jakaminen ja sen sisäisen arvoketjun rikkominen vaikeuttaa myös järkevän synergiaedun tavoittelua. Olisi perusteltua, että hallitus muodostaisi ensin visionsa siitä, minkälaisen Postin Suomi ja suomalaiset tarvitsevat, ja vasta tämän jälkeen pohditaisiin omistumuutoksia. Tämä marssijärjestys koskee myös sen pohdintaa, kannattaako Postia viedä pörssiin.

Veropohjan laajentaminen

Suomen verotuksen rakenne on jäänyt eurooppalaisesta mallista jälkeen. Suomessa omistamiseen kohdistuvien verojen osuus kokonaisverotuksesta on huomattavasti matalampi kuin EU-maissa keskimäärin. Sen sijaan työntekoon ja kulutukseen kohdistuvien verojen osuus on eurooppalaista tasoa korkeampi.

Euroopassa on yleisesti oivallettu, että kannattaa verottaa mieluummin pääomaa kuin työntekoa. Valtiontalouden tasapainottamiseksi tarvitaan menosopeutuksen lisäksi myös tulosopeutusta.

Veropohjaa on laajennettava myös ottamalla käyttöön rahoitusvero. Aliverotettu finanssisektori on saatava mukaan talkoisiin. Suomen on välittömästi ryhdyttävä valmistelemaan yhteispohjoismaista rahoitusveroa. Ruotsin hallitus toteuttaa rahoitusveron, jollainen on käytössä jo Tanskassa ja jollaista suunnitellaan myös Norjassa.

Niin kutsutut sijoitusvakuutukset ja kapitalisaatiosopimukset nauttivat myös valtiovarainministeriön oman arvion mukaan kohtuutonta veroetua. Ne otetaan verotuksen piiriin Ruotsin mallin mukaisesti. Veroperusteena on valtiovarainministeriön vahvistama peruskorko tai valtionlainan keskikorko.

Talousrikollisuus ja harmaa talous aiheuttavat Suomelle arviolta satojen miljoonien, jopa miljardiluokan menetyksen veroissa joka vuosi. Esimerkiksi laajentamalla tilaajavastuulain vaikuttavuutta voitaisiin edistää harmaan talouden torjuntaa. Kansallisessa lainsäädännössä kiireellisimmän on rajoitettava konsernien korkovähennysoikeuden ehtoja.

Suomen on edellytettävä, että EU:ssa valmistettava veronkiertodirektiivi on kattava ja tehokas. Siltä osin, kun kansainväliset toimet eivät ole riittäviä, on verokeinotteluun yllyttäviä konserni-verotuksen porsaanreikiä tukittava kansallisella lainsäädännöllä. Ennen kaikkea kiinteistösijoitusyritysten korkovähennyksiä sekä etuyhteysääntöjen kiertämistä on rajoitettava välittömästi.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 1 /sd

EU-valtioiden välillä on hyväksyttävää verokilpailua, mutta jotkut valtiot houkuttelevat yrityksiä epäreilulla erityissäännöillä sekä huojennetuilla verokäytännöillä. Suomen on edistettävä vahingollisen verokilpailun kieltävää direktiiviä tarmokkaasti ja ripeästi.

Koska erityisesti kehitysmaat kärsivät kansainvälisestä veronkierrosta, Suomen on edistettävä globaalilla tasolla verovalvontaa, verotietojen vaihtoa sekä yritysten maakohtaisten tulos- ja verotietojen julkisuutta.

Hallitus eriarvoisesti kuluvan vuoden alusta eläkkeensaajien verotuksen suhteessa palkansaajiin. Tämä epäkohta on korjattava. Eläkkeensaajien verotuksen oikeudenmukaisuus tulee varmistaa. Eläkkeensaajille on myönnettävä eläketulovähennys samassa suhteessa kuin palkansaajat saavat työtulovähennystä.

Jos hallitus myöntää kilpailukykysovimuksen valmistumisen myötä ansiotuloveron kevennyksiä, ne on suunnattava ensisijaisesti pieni- ja keskituloisille. Tämä on sekä oikeudenmukaisuuden että taloudellisen tehokkuuden kannalta perusteltua. On myös huomiotava, että kilpailukykysovimuksen vaikutukset kohdistuvat erityisesti julkisen sektorin pienipalkkaisille naisvaltaisille aloille, mikä on otettava verotuspäätöksissä huomioon.

Julkisen talouden suunnitelman rakenne ja vaikutusten arviointi

Julkisen talouden tarkastelussa on hyvä arvioida erikseen kulutusmenoja ja investointimenoja. Julkisen sektorin velkaantumisen huolestuttavuus riippuu suuresti siitä, käytetäänkö velkaantumismenoihin vai uutta kasvua ja tuottavuutta luoviin investointeihin. Toistaiseksi julkisen talouden suunnitelmassa kaikki velkaantuminen niputetaan yhteen.

Lisäksi hallituksen tulisi sisällyttää sekä julkisen talouden suunnitelmaan että vuosittaiseen budjettiin selkeämpi vaikutusten ja vaikuttavuuden arviointi, jotta esimerkiksi tehtyjen säästöpäätösten vaikutuksia voisi arvioida kokonaisvaltaisesti eri väestöryhmien osalta. Hallituksen on arvioitava talouspoliittisen linjansa vaikutukset eri väestöryhmien elämän ja tulonjakovaikutusten kannalta niin lyhyellä kuin pitkälläkin aikavälillä.

Hallitus on toistaiseksi kieltäytynyt selvittämästä toimiensa vaikutuksia eri väestöryhmiin etukäteen. Kun leikkauksia tehdään haavoittuvaisiin ihmisryhmiin, kuten lapsiin, vammaisiin, työttömiin, opiskelijoihin ja ikäihmisiin, nousee huolellinen vaikuttavuusarviointi erityisen tärkeäksi.

Hallituksen esityksistä puuttuu johdonmukaisesti esitysten sukupuoli- ja tulonjakovaikutusten sekä lapsivaikutusten arviointi. Vaikutusarviointien puute rapauttaa päätöksentekoa ja johtaa mielivaltaisiin politiikkavalintoihin. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä korostaa, että eduskunnalla on oltava käytössään huolella tehdyt vaikuttavuusarvioinnit hallituksen esityksistä.

Lopuksi

Hallitus ei leikkauskuuristaan huolimatta ole saanut velkaantumista taittumaan, vaan velkaantumistahti on kiihtynyt edellisestä vuodesta. Sosialidemokraattien vaihtoehto on vastuullisempi vaihtoehto. Velkaantumista vähennetään ilman, että kokonaisveroaste nousee.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 1 /sd

Sosiaalidemokraatit tarjoavat mallin oikeudenmukaiseen talouden sopeuttamiseen mm. laajentamalla veropohjaa aliverotetun finanssisektorin sekä suurten pääoma- ja omaisuustietojen suuntaan. Silloin ei tarvitse leikata lapsiperheiltä, eläkeläisiltä ja työttömiltä.

Vaihtoehdossamme tarjoamme konkreettisia esityksiä työllisyyden edistämiseksi tässä ja nyt. Suomi on nostettava työlinjalle. Haluamme pitää kiinni tärkeimmästä kilpailukykytekijästämme — osaamisesta. Tulevaisuudesta ei pidä leikata.

Kaikki on pidettävä mukana. Ei ole oikein, että iso osa suomalaisista jätetään turvallisuuden ja hyvinvoinnin ulkopuolelle. Jos sanotaan, että kaikki ovat samassa veneessä, ei pidä olla niin, että vain toisilla on pelastusliivit.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että selonteon johdosta hyväksytään seuraava kannanotto.

Vastalauseen kannanottoehdotus:

- 1. Eduskunta edellyttää, että hallitus muuttaa talouspolitiikan suuntaa ja tarkistaa julkisen talouden suunnitelman peruslinjaansa enemmän kasvua ja työllisyyttä tukevaksi.*
- 2. Eduskunta edellyttää, että hallitus korjaa linjaansa ja tasapainottaa julkista taloutta sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla sekä lisäämällä tuloja että vähentämällä menoja.*
- 3. Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi talouspoliittisen linjansa vaikutukset eri väestöryhmien elämän ja tulonjakovaikutusten kannalta niin lyhyellä kuin pitkälläkin aikavälillä.*
- 4. Eduskunta edellyttää, että sovitaan hallituksen ja työmarkkinajärjestöjen kesken työeläkemaksujen väliaikaisesta, määräaikaisesta alennuksesta EMU-puskureita käyttäen ja takaisinmaksusta. Alennetaan työeläkemaksuja väliaikaisesti 1.7.2016 alkaen.*
- 5. Eduskunta edellyttää, että otetaan käyttöön nk. Rinteen mallin mukainen työllistämiseteli.*
- 6. Eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa työllisyysasteen nostamisen ja nuorisotakuun toteuttamisen edellyttämät määrärahat.*
- 7. Eduskunta edellyttää, että käynnistetään nopeasti pitkäaikaistyöttömien vähentämiseen tähtäävä ohjelma.*
- 8. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin homekoulujen, kirjastojen ja päiväkotien korjaamiseksi.*

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 1 /sd

9. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömästi valmistelemaan asunto- ja infrastruktuuripolitiikan merkittävää tehostamista kohtuuhintaisen asuntotuotannon lisäämiseksi ja merkittävien liikennehankkeiden käynnistämiseksi erityisesti kasvukeskuksissa.

10. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin viennin edistämiseksi, mm. energiaveron leikkurin, päästökaupan kompensaaion, väylämaksun puolittamisen ja rataveron poiston jatkon avulla.

11. Eduskunta edellyttää, että pk-yritysten vientiosuuden kasvattamiseksi luodaan viennin veturiverkostomalli, jolla mahdollistetaan entistä useamman suomalaisen yrityksen osallistuminen kansainvälisiin tarjouskilpailuihin. Hallituksen on ryhdyttävä toimiin edistääkseen yritysten tehostettua markkinointikoulutusta sekä panostettava markkinoinnin kehittämisohjelmaan osana julkisen vallan tukemaa yritysrahoitusta ja -kehitystä.

12. Eduskunta edellyttää, että otetaan nopeasti käyttöön ensimmäisen työntekijän palkkaamisen verotuki, enintään 20 000 euroa vuodessa.

13. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömästi valmistelemaan aktiivisen työvoimapolitiikan uudistusta, jossa kunnat saavat aikaisempaa suuremman vastuun työllisyyden hoidosta ja kunnille turvataan myös tähän tarvittavat voimavarat. Eduskunta edellyttää, että riittävät työllisyysmäärärahat turvataan joka puolella Suomea.

14. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin veropohjan laajentamiseksi ja ryhtyy valmistelemaan verotuksen kokonaisuudistusta, jossa verotuksen painopistettä siirretään työn ja ansiotulojen verotuksesta aliverotettuun finanssisektorin, pääomien, pääomatulojen ja varallisuuden suuntaan. Näiden uudistusten yhteydessä on erityisesti kiinnitettävä huomiota verotuksen oikeudenmukaisuuteen.

15. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömästi valmistelemaan verouudistuksia, jotka vähentävät veronkiertoa sekä aggressiivista verosuunnittelua. Kansallisessa lainsäädännössä kiireellisimminkin on rajoitettava konsernien korkovähennysoikeuden ehtoja. EU-tasolla on tiukennettava veronkiertodirektiiviä ja esitettävä toimia valtioiden välisen vahingollisen verokilpailun estämiseksi. Koska erityisesti kehitysmaat kärsivät kansainvälisestä veronkierrosta, Suomen on edistettävä globaalilla tasolla verovalvontaa, verotietojen vaihtoa sekä yritysten maakohtaisten tulos- ja verotietojen julkisuutta. Lisäksi harmaan talouden kitkemiseen on lisättävä resursseja.

16. Eduskunta edellyttää, että hyvinvointiyhteiskunnan rahoituksen varmistamiseksi otetaan käyttöön Tanskan ja Ruotsin mallien mukainen rahoitusvero, joka kohdistuu aliverotettuihin rahoituslaitoksiin.

17. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy suunnittelemaan sijoitusvakuutusten ja kapitalisaatiosopimusten aiheettomien veroetujen poistamista Ruotsin verotuskäytännön mukaisesti ja verottomasta perintöosuudesta luopumista.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 1 /sd

18. Eduskunta edellyttää, että hallitus peruuttaa epäoikeudenmukaisimmat ja jo valmiiksi heikoimmassa asemassa oleviin ihmisiin kohdistuvat tulonsiirtojen leikkaukset ja maksujen korotukset.

19. Eduskunta edellyttää, että hallitus toteuttaa sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistuksen niin, että terveys- ja hyvinvointierot kaventuvat, palveluiden yhdenvertaisuus toteutuu ja palveluiden tuottamisen ensisijainen vastuu on julkisella sektorilla, jota yksityinen ja kolmas sektori täydentävät. Palveluintegraatio on uudistuksessa turvattava niin, että kustannusten hillintä on mahdollista kansalaisten yhdenvertaisuutta vaarantamatta. Sosialidemokraatit eivät hyväksy julkisten hyvinvointipalveluiden pakkoyhtiöittämistä. Sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistuksesta on laadittava riippumaton kustannusarvio.

20. Eduskunta edellyttää, että hallitus luopuu aikeistaan yhtiöittää tiet, rautatiet ja vesireitit, sosiaali- ja terveyspalveluiden tuotanto sekä ammatillinen koulutus.

21. Eduskunta edellyttää, että hallitus toteuttaa suomalaisten ikäihmisten kannalta tärkeää vanhuspalvelulakia johdonmukaisesti. Hallituksen ei tule alentaa vanhuspalvelulain hoitajamitoitusta suunnitteleamalla tavalla, sillä se laskee ikäihmisten hoidon ja hoivan tasoa sekä voi aiheuttaa lisäkustannuksia. Hallituksen on huolehdittava myös hoitohenkilöstön jaksamisesta ja riittävydestä.

22. Eduskunta edellyttää, että kuntien palveluiden itsemääräämisoikeus asiakasmaksujen ja omavastuiden suhteen säilytetään. Hallitus ei saa määrätä kuntia toteuttamaan sosiaali- ja terveyspalveluiden tai päivähoidon maksukorotuksia.

23. Eduskunta edellyttää, että hallitus peruuttaa Suomen tulevaisuudelle tuhoisat koulutukseen ja tutkimukseen liittyvät leikkaukset sekä kehyksiin tehdyt uudet lisäleikkaukset.

24. Eduskunta edellyttää, että koulutuksen alueellinen saatavuus ja laajuus turvataan joka puolella Suomea. Ammatillisen koulutuksen uudistuksen ja korkeakoulujen rahoitusmallin valmistelu käynnistetään uudelta pohjalta. Suunta on väärä, kun pelkkä raha ohjaa uudistuksia.

25. Eduskunta edellyttää, että hallitus varaa riittävät määrärahat sisäisen turvallisuuden takaamiseksi ja mm. poliisien riittävän määrän turvaamiseksi.

26. Eduskunta edellyttää, että Suomi tekee esityksen muille Pohjoismaille yhteisistä periaatteista turvapaikanhakijoiden vastaanottamisessa ja kotouttamisessa. Valmistellaan yli hallituskauden ulottuva parlamentaarisesti laadittu kotouttamisohjelma.

27. Eduskunta edellyttää, että tasapainoisesta aluetaloudesta ja inhimillisestä pääomasta huolehditaan. Eduskunta edellyttää, että Savonlinnan ja muiden leikkauksista kärsivien alueiden elinvoimaisuus ja työllisyys turvataan.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 1 /sd

28. Eduskunta edellyttää, että hallitus toimittaa eduskunnalle selvityksen, miksi kehitysyhteistyön edistämiseksi ei ole toteutettu lahjoitusten verovähennysmahdollisuutta ennen eduskuntavaaleja hallituspuolueiden lupaamalla tavalla.

29. Eduskunta edellyttää, että hallitus uudistaa julkisen talouden suunnitelman rakennetta niin, että se käsittelee työllisyyttä ja kasvua koskevia investointeja erillään kulutusmenoista. Lisäksi hallituksen tulisi sisällyttää sekä julkisen talouden suunnitelmaan että vuosittaiseen budjettiin selkeämpi vaikutusten ja vaikuttavuuden arviointi, jotta esimerkiksi tehtyjen säästöpäätösten vaikutuksia voisi arvioida kokonaisvaltaisesti eri väestöryhmien osalta.

30. Eduskunta edellyttää, että hallitus täsmentää tilannearviotaan rakenteellisista uudistuksista ja antaa kokonais selvityksen hallituksen tähän asti käynnistämistä rakenneuudistuksista

Helsingissä 14.6.2016

Pia Viitanen sd
Eero Heinäluoma sd
Susanna Huovinen sd
Timo Harakka sd

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 2 /vihr

VASTALAUSE 2 /vihr

Perustelut

Tavoitteet yhteisiä, keinot ei

Vihreiden mielestä pääministeri Juha Sipilän hallituksen talouspolitiikan painotukset kilpailukykyyn, työllisyyteen ja julkiseen palvelutuotantoon ovat perusteltuja. Hallituksen talouspolitiikka tähtää julkisen talouden velkaantumisen taittamiseen ja kestävyysvajeen umpeen kuromiseen. Olemme yhtä mieltä näistä tavoitteista, mutta emme keinoista niiden saavuttamiseksi.

Talouspolitiikan tavoitteiden tulee pohjautua visioon talouden kestävästä pohjasta. Olennaista on rakentaa talouden kannustimet niin, että ne ohjaavat yrityksiä ja kuluttajia hakemaan uutta kasvua sellaisilta aloilta ja sellaisilla tavoilla, joiden päälle Suomen taloutta voidaan rakentaa myös vuonna 2020 ja sen jälkeen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että menosäästöjä tulee hakea ympäristöä vaarantavista tuista ja siirtämällä verotuksen painopistettä maltillisesti muista kohteista ympäristöhaittojen verotukseen.

Julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2017—2020 tähdätään nopeaan velkaantumisen taittamiseen mittavilla ja etupainotteisilla menoleikkauksilla, ja siitä puuttuu kestävä talouden visio. Kun velkaantumista hillitään kiristämällä finanssipolitiikkaa merkittävästi, taloutta on vaikea kääntää kasvu-uralle. Lopputuloksena vaarantuvat sekä kasvu että velkaantumisen hillintä, eikä yhteiskuntaa saada uudistettua kestäväälle pohjalle.

Myös Vihreiden esitys pitää sisällään menoleikkauksia, mutta ne kohdennetaan eri tavoin ja kahden vaalikauden ajalle. Näin pyritään välttämään liian kiristävän finanssipolitiikan taloutta supistava vaikutus. Kantavana ajatuksena on turvata heikoimmassa asemassa olevien ihmisten asema ja kohdentaa menoleikkaukset ja veronkorotukset siten, että ne ovat ympäristön ja talouskasvun kannalta mahdollisimman vähän haitallisia.

Rakenteellisten uudistusten ulottaminen myös yritystukijärjestelmään ja ympäristölle haitallisiin tukiin mahdollistaa lisäeurojen kohdentamisen keskeisiin julkisiin investointeihin. Korkean työttömyyden ja matalien korkojen aikana on erityisen perusteltua toteuttaa merkittäviä julkisia investointeja, jotka ollaan joka tapauksessa toteuttamassa ennemmin tai myöhemmin. Myös IMF ja OECD ovat antaneet suosituksia julkisten investointien toteuttamiseen tässä ajassa.

Sipilän hallituksen tavoitteena on, että kokonaisveroaste ei nouse tällä vaalikaudella. Talouden arviointineuvoston raportin mukaan verotuksen korottaminen olisi kuitenkin vähemmän haitallista talouskasvulle kuin esitetyt menoleikkaukset. Siksi pidämme perusteltuna, että hallitus arvioi uudelleen tavoitteensa kokonaisveroasteesta ja toteuttaa osan sopeutuksesta menoleikkausten sijaan verotuksen keinoin, esimerkiksi verotukia ja verovähennyksiä karsimalla. Olemme esittäneet vuoden 2016 vaihtoehtobudjetissa muun muassa listaamattomien yhtiöiden osinkoverojen, solidaarisuusveron ja pääomatuloveron kiristämistä ja asuntolainan korkovähennysoikeuden pienentämistä.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 2 /vihr

Hallituksen finanssipolitiikka uhkaa kasvua

Hallituksen valitsema erittäin kireän finanssipolitiikan linja hidastaa talouden toimeliaisuutta kriittisellä hetkellä. Kolmen miinusmerkkisen vuoden jälkeen talous on juuri kääntynyt heikosti positiiviseksi. Liian kireä ja väärin kohdennettu finanssipolitiikka uhkaa tarkoittaa takatalvea orastavalle talouskasvulle.

Valiokunta toteaa mietinnössään, että talouden pienen kasvun lähteinä ovat olleet erityisesti kotimarkkinakysyntä ja rakennussektori. Myös Suomen Pankki on arvioinut, että talouskasvu pysyttelee noin yhdessä prosentissa seuraavat kolme vuotta ja kasvua tukee kotimainen kysyntä viennin pysyessä vaimeana.

Mittavina jatkuvat sopeutukset vähentävät kotimaista kulutuskysyntää, mikä heikentää kotimaista kysynnästä riippuvaisten yritysten kykyä työllistää ja investoida. Kotitalouksien ja yritysten valtiolle maksamat verotulot vähentyvät samaan aikaan, kun työttömyyden kasvusta johtuvat menot lisääntyvät.

Talouden kääntäminen kasvuun on valtava haaste, ja hallituksen talouslinja vaikeuttaa tilannetta entisestään. Leikkauslinjalla on vaikea synnyttää sellaista luottamusta ja tulevaisuudenuskoa, jota nyt tarvittaisiin mm. investointien vauhdittamiseksi.

Hitaasti kasvava talous ja heikosti kehittyvä työllisyys vaikeuttavat julkisen talouden tasapainottamista. Erityishaasteen julkiseen talouteen tuo ikärakenteen muutos. Julkisen talouden suunnitelmassa on arvioitu, että ikärakenteen muutos jatkuu voimakkaana kahden vuosikymmenen ajan ja että tuona aikana talouden kasvu on kiinni kokonaistuottavuuden parantamisesta.

Tuottavuuden kasvua tukevat investoinnit koulutukseen, tutkimukseen ja tieteeseen, mutta juuri näistä leikataan. Samalla leikataan talouden kasvupotentiaalia. Tällainen politiikka uhkaa talouden kasvupotentiaalia ja julkisen talouden suunnitelmassa esitettyä 1—1,5 prosentin pitkän aikavälin kasvuvauhtia.

Vertailukohtaa Suomen tilanteeseen voi hakea Ruotsista. Suomen finanssipolitiikka on ollut kiristävä jo vuodesta 2010 lähtien, kun Ruotsi puolestaan harjoitti selvästi elvyttävämpää finanssipolitiikkaa vuodesta 2013 lähtien. Talouden tunnuslukujen perusteella Ruotsin paremmuus ei selity työelämän reformeilla, viennillä tai valuutalla. Ruotsi on ottanut huomioon paremmin kokonaiskysynnän merkityksen talouskasvulle.

Kasvua tukeva finanssipolitiikka

Vihreät tunnustavat, että talous ei ole kestävällä pohjalla. Julkisen talouden rahoitusasemaa on vahvistettava ja velkaantumista hillittävä.

Vihreät yhtyvät julkisen talouden suunnitelmassa esitettyyn arvioon, että finanssi- ja muussa talouspolitiikassa täytyy löytää tasapaino seuraavien tavoitteiden välillä: kotimaisen kysynnän tukeminen yli taantuman, velkaantumisen taittaminen keskipitkällä aikavälillä sekä talouden kasvun ja julkisen talouden kestävyuden varmistaminen pitkällä aikavälillä.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 2 /vihr

Vaikka talouden rakenteellisia ongelmia ei pystytä korjaamaan pelkästään kotimaista kysyntää tukemalla, suhdanneongelman sivuuttaminen luo rakenteellisia ongelmia, kuten taloustieteilijä Laurence Ball on todennut tutkiessaan nykykriisin vaikutuksia potentiaaliseen tuotannon kasvuun.

Myös Vihreiden mielestä tarvitaan julkisten menojen leikkauksia ja niiden kasvun hillintää. Mielestämme hallituksen neljän miljardin menosäästön tavoite esitetyllä aikajänteellä on kuitenkin liian suuri. Lisäksi se on kohdennettu väärin.

Uhkana on, että hallituksen finanssipolitiikka syventää suhdanneongelmaa rakenteellisten ongelmien rinnalla, jolloin on vaikea rakentaa siltää yli taantumien aikaan, jolloin rakenteelliset uudistukset auttavat taloutta kasvuun. Pahimmassa tapauksessa väärin kohdennettu ja liian kireä finanssipolitiikka estää uuden kasvun ja rakenteellisen menosopeutuksen mahdollisuuden pidemmällä aikavälillä.

Talouden tasapainottamisen tavoitetta keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä uhkaa ennen kaikkea alati kasvava työttömyys. Työttömyyden lisääntyminen ja pitkittyminen on omiaan vähentämään talouden kasvupotentiaalia keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. Siksi suhdanteisiin perustuvan finanssipolitiikan ja rakenneuudistusten tulee tukea toisiaan.

Korkea työttömyys yhdistettynä hallituksen kiristävään finanssipolitiikkaan heikentää kotimarkkinoiden kysyntää ja näin myös yksityissektorin kykyä työllistää ja investoida. Olemme helposti negatiivisen kierteen kehässä tämänhetkisestä pienestä talouskasvusta huolimatta, mikä johtaa budjetti budjetilta tapahtuvaan talouden supistumiseen.

Julkisen talouden suunnitelmassa arvioidaan mielestämme oikein sekin, että kysyntää tukevat julkisen talouden toimet ovat mielekkäitä silloin, kun ne edistävät talouden rakennemuutosta ja tukevat tulevaisuuden kasvuedellytyksiä.

Hallituksen mielestä kestävä kasvua syntyy vain yrityksissä, joissa tehdään uusia tuottavuutta ja kasvua vauhdittavia innovaatioita. Vihreät muistuttavat, että suurin osa yritysten innovaatioista pohjautuu laadukkaaseen perustutkimukseen ja julkisilla varoilla rahoitettuun koulutusjärjestelmään.

Samalla tavalla myös tuottavuuden kasvu edellyttää koulutuksen, tutkimuksen ja tieteen rahoitus-
aseman varmistamista. Näistä leikkaaminen on suoraan kasvusta leikkaamista.

Rakenteelliset toimet

Vihreät antavat tukensa pidemmällä aikavälillä vaikuttavien toimien toteuttamiselle, kuten eläkeuudistuksen voimaansaattamiselle ja digitalisaation mahdollisuuksien laajemmalle hyödyntämiselle. Normien purkamisen sijaan on syytä keskittyä normien järkevöittämiseen.

Esitämme kuitenkin huolestamme siitä, onko hallitus tinkinyt tavoitteestaan saavuttaa kolmen miljardin euron säästöt sote-uudistuksen kautta vuoteen 2029 mennessä, kun se on uudistuksessa keskittynyt kustannuksia ja byrokratiaa lisäävän palveluiden markkinaehtoistamisen toteuttami-

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 2 /vihr

seen valinnanvapauslainsäädännön kautta. Asiantuntijoiden arvioissa 3 miljardin säästötavoite on muuttanut etumerkkiä 3 miljardin lisämenoksi. Lisäksi hallituksen päätös alkoholin saatavuuden lisäämisestä ja sallitun alkoholin tilavuusprosentin nostamisesta ja hintojen aleneminen lisääntyneen kilpailun kautta uhkaa nostaa sote-menoja entisestään. Hallituksen olisikin syytä arvioida alkoholiveron korottamista vastapainoksi hintojen alenemiselle, jotta alkoholin aiheuttamiin haittoihin voidaan varautua.

Hallitus on tavoitellut kilpailukykyyn parantamista ns. kilpailukyky sopimuksella, jolla pidennetään työaikaa ja leikataan palkkoja. Maltilliset palkkaratkaisut, vientivetoisen palkanmuodostusmallin käyttöönotto ja paikallisen sopimisen lisääminen ovat kokonaisratkaisun tukipilareita. Voimaantullessaan sopimus heikentää ostovoimaa noin miljardilla eurolla, joten sen kompensatioksi tarvitaan merkittäviä veronkevennyksiä, jotta kotimaista kysyntää ei jälleen heikennetä.

Talouden kilpailukykyä ei pystytä lisäämään vain yksikkötyökustannuksia alentamalla, vaan samalla tulisi panostaa jalostusasteen nostoon, uusiin innovaatioihin ja parempaan kaupallistamiseen sekä markkinointiin. Ratkaisevaa on palveluiden ja tuotteiden laatu ja markkinaehtoinen kysyntä, ei pelkästään hinta. Nokia ja Kone toimivat hyvänä esimerkkinä siitä, kuinka markkinoita valloitetaan hyvillä tuotteilla ja palveluilla, joilla on kysyntää.

Vihreät esittävät, että rakenneuudistukset ulotetaan myös valtion tukijärjestelmiin, etenkin yritystukien ja ympäristölle haitallisten tukien osalta. Näin olisi mahdollista käyttää tukieurot sekä tehokkaammin että uutta kasvua ja osaamista paremmin tukien.

Vihreät kiinnittävät huomiota myös suomalaisen maatalouden kriisiin. Suomalainen maatalous on ennennäkemättömässä kriisissä, se on monen tekijän summa. Hankala vääristymä ruokamarkkinoilla on se, ettei ruuasta maksettu kohtuullinenkaan hinta riitä kattamaan tuottajalle työstään kuuluvaa palkkaa. Tässä on korjaamisen paikka. Nyt tarvitaan nopeita, väliaikaisia ratkaisuja. Pitkällä tähtäimellä maatalouden tulevaisuus vaatii maatalouspolitiikan isoa remonttia. Kotimainen tuotanto ja ruokaketju on saatava entistä kestävämmälle pohjalle, jotta se myös kannattaa taloudellisesti ruokamme tuottajille. Tästä on yhteisesti huolehdittava.

Kotoutumiskustannukset kehysten ulkopuolelle

Vihreät kyseenalaistavat turvapaikanhakijoista koituvien kustannusten sijoittamisen kehysten sille sekä heidän näkemisensä pelkästään menoeränä.

Julkisen talouden ennusteen mukaan vuodesta 2016 alkaen turvapaikanhakijamääräksi arvioidaan 10 000 henkilöä vuosittain, ja lukua käytetään laskentaperusteena kehyskauden maahanmuuttoa koskevissa määrärahamenoissa.

Turvapaikanhakijoista koituvat kustannukset ovat kuitenkin vaikeasti ennustettavissa. Arviot turvapaikanhakijoista ja heidän saamistaan myönteisistä päätöksistä sekä myönteisen päätöksen saaneiden tekemistä perheen yhdistämishakemuksista ja niiden hyväksymisestä voivat perustua vain hatariin oletuksiin.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 2 /vihr

Tästä syystä turvapaikanhakijoiden vastaanottamiseen ja kotouttamiseen tarvittavat varat olisi perusteltua pitää kehysten ulkopuolella, jotta tarkoituksenmukainen ja riittävä resursointi on mahdollista. Nykymallissa on riskinä, että ennusteiden ylittyessä ja kustannusten kasvaessa virhearviointeja ei pystytä korjaamaan kehysten sisällä.

Kuntatalous

Vihreät kyseenalaistavat kuntatalouden menorajoitteen järkevyyden, jos se johtaa kuntien saaman lainan korkojen kasvuun. Lisäksi menorajoitteen perustelut ontuvat, sillä kuntien tulee kaikissa tapauksissa noudattaa kuntalakea ihmisten palveluiden ja hyvinvoinnin edistämisestä ja laakisääteisten velvoitteiden toteuttamisesta.

On myös syytä tehdä ero velan laadun ja määrän välillä. Kunnat ovat velkaantuneet lähinnä investointien vuoksi. Ja kunnat ylläpitävät suurta osaa Suomessa tapahtuvista investoinneista. Jos kuntatalouden menorajoitteen ja kuntien investointien omarahoitusosuuden vaatimusten kasvattamisella heikennetään kuntien investointeja, vaikutukset heijastuvat koko kansantalouteen.

Hallitus on hakenut kohennusta kuntatalouteen maksuperusteiden muutoksilla ja varhaiskasvatuksen laadun heikennyksillä. Monissa kunnissa näihin mahdollisuuksiin ei kuitenkaan ole tartuttu, vaan niissä on arvioitu kuntalaisten palveluiden laadun ja kohtuullisen maksutason säilyttäminen tärkeäksi. Hallituksen suunnitelmat kunnallisten asiakasmaksujen pakollisesta korottamisesta sopivat huonosti yhteen kunnallisen itsehallinnon kanssa.

Taloudelliset lähtökohdat

Julkisen talouden suunnitelmassa arvioidaan talouden suhdannenäkymiä vuosille 2017—2020. Siinä todetaan, että Suomen kansantalous kasvoi 0,5 prosenttia vuonna 2015 kolmen taantumavuoden jälkeen. Pienen kasvun taustalla olivat vienti, kulutus ja investoinnit. Ennusteessa todetaan, että Suomen viennin kehitys jää edelleen maailmankaupassa vaisummaksi ja siten markkinaosuuksien menettäminen kansainvälisessä kaupassa jatkuu.

Ennusteen mukaan lähivuosien taloudellista aktiiviteettia kannattelee etupäässä yksityinen kulutus ja investoinnit. Siksi hallituksen kireä finanssipolitiikka on erityisen vahingollista Suomelle, sillä se uhkaa kääntää orastavan talouskasvun miinukselle yksityisen kulutuksen ja sen kautta investointien jäädyttämisellä.

Sen vuoksi ennusteen kuvaama investointien ja yksityisen kulutuksen kasvuennuste uhkaa jäädä toteutumatta. Jos talouskasvua ei tästä syystä saavuteta, uhkaavat työllisten lukumäärään ja työttö-myysasteeseen liittyvät tavoitteet jäädä toteutumatta. Tämä puolestaan heikentää julkisen talouden rahoitusasemaa, ja julkinen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen jatkaa kasvamistaan.

Julkisen talouden suunnitelmassa tuodaan esiin se tosiseikka, että muiden sosiaaliturvarahastojen rahoitusasemaa ovat heikentäneet korkeasta työttömyydestä aiheutuvat menot. Tämän tosiasian tiedostamisen tulisi näkyä hallituksen talouspoliittisessa linjassa, joka lisää työttömyyttä ja siitä aiheutuvia kustannuksia entisestään.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 2 /vihr

Kun menoaste kasvaa ja kotitalouksilta ja yrityksiltä saatavat verotulot vähentyvät, julkisen talouden rahoitusasemaa uhkaa negatiivinen kierre. Siinä menosopeutukset seuraavat menosopeutuksia eikä uutta kasvua pääse syntymään.

Kun tähän kuvaan lisätään työikäisen väestön määrän supistuminen ja väestön ikääntymisestä johtuva eläke-, terveydenhuollon ja pitkäaikaishoidon menojen kasvu, on julkisen talouden rahoitusasema todella uhattuna.

Julkisen talouden suunnitelmassa esiteltäisiin valtion taloudellisiin riskeihin tulisi lisätä arviot myös siitä, että tässä vastalauseessa esitetyt huomiot realisoituvat.

Kärkihankkeet

Katsomme, että hallituksen kärkihankkeilla on paljon myönteisiä vaikutuksia, mutta niiden merkitys jää kertaluontoiseksi ja vähäiseksi tehtyjen säästöpäätösten rinnalla.

Vihreät ovat esittäneet oman vaihtoehtonsa kärkihankkeiksi. Viisi hankekokonaisuutta koostuu panostuksista energiaremonttiin, perustuloon ja sosiaaliturvan uudistamiseen, tasa-arvoiseen ja laadukkaaseen koulutukseen, resurssiviisaisiin kaupunkeihin sekä kotoutumiseen.

Vihreiden kärkihankkeet ovat tapoja uudistaa suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa inhimillisemmäksi ihmisille. Samalla uudistamme talouttamme edelläkävijäksi ratkaisuisissa, joilla on maailmanlaajuista kysyntää. Suomi pärjää panostamalla ihmisiin ja osaamiseen.

Työllisyys- ja yrittäjyyspaketti

Palkkatuetun työn ja työttömien starttirahojen rahoittaminen vuosina 2017—2018 työttömyys-etuusmäärärahoista on hyvä ja kannatettava asia. Ehdotus tulisi ulottaa myös ansiosidonnaisen työttömyysturvan puolelle. Samalla on pidettävä huolta siitä, että palkkatuki- ja starttirahojen määrä vastaa kysyntää.

Hallituksen yrittäjyyspaketin toimenpiteet kohdistuvat pääosin työpaikkojen luomiseen pienissä yrityksissä, mitä voi pitää hyvänä suuntana. Keinovalikoima jää kuitenkin aika varovaiseksi.

Hallitus haluaa madaltaa ensimmäisen työntekijän palkkaamisen kynnystä palkkatuella, mikä on hyvä tavoite. Vihreät ovat esittäneet työnantajan sivukulujen madaltamista ensimmäisen työntekijän osalta, koska juuri ensimmäisen työntekijän rekrytointi on pienelle yritykselle usein kohutuuttoman suuri askel. Vaatii vahvaa luottamusta oman yrityksen menestykseen, jotta uskaltaa ryhtyä työnantajaksi muillekin kuin itselleen.

Toinen vihreiden esillä pitämä avaus on ollut ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan käyttäminen yrittäjän starttirahana. Tämä helpottaisi työttömäksi jääneen mahdollisuuksia ryhtyä yrittäjäksi. Hallitus ottaa askelia tähän suuntaan laajentamalla työttömyyssetuuksien käyttöä liikkuvuusavustukseen, starttirahaan ja palkkatukeen. Sen sijaan, että työttömäksi jäänyt joutuu odottelemaan toimettomana, hän voi käyttää työttömyysavustusta esimerkiksi yritystoimintaan.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 2 /vihr

Hallitus huomioi vihdoin myös itsensä työllistäjät. Hallitus aikoo omien sanojensa mukaan kehittää itsensä työllistäjien työttömyysturvaa ja muun muassa helpottaa sivutoimisen yrittämisen aloittamista työttömänä.

Hallituksen työllisyyspaketin ongelmallisimmat kohdat liittyvät työttömyysturvan ehtojen tiukentamiseen. Velvollisuutta työn vastaanottamiseen ja työllistämistoimenpiteisiin osallistumiseen kiristetään. Hallitus kutsuu tätä "kannustinloukkujen purkamiseksi". Tämä sotii hallituksen kokeiluksikin suunnitellun perustulon filosofiaa vastaan. Perustulon ajatuksena on purkaa kannustinloukkuja byrokratiaa vähentämällä ja työn vastaanottamisen kannattavuutta parantamalla. Olisi järjetöntä antaa perustulolla ihmisille vapautta, joka otetaan sosiaaliturvan ehtoja kiristämällä pois.

Kokonaisuudessaan hallituksen yrittäjäys- ja työllisyyspaketti sisältää monia vihreidenkin kannattamia askelia kohti järkevämpää yrittäjäys- ja työllisyyspolitiikkaa.

Kehitysyhteistyö

Varsinaiseen kehitysyhteistyöhön kohdistetaan uusi 25 milj. euron säästö verrattuna syksyn kehyspäätökseen vuodesta 2018 lähtien. Vihreät pitävät vaalikauden alussa päätettyjä alkuperäisiä leikkauspäätöksiä eettisesti arveluttavina ja uudet leikkaukset jatkavat hallituksen väärää linjaa.

Huomattavat leikkaukset kehitysyhteistyövaroihin heikentävät tekemämme työn vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta. Menetämme asiantuntijuutta ja osaamista sekä kehitykseen jo sijoitettua pääomaa. Kehitysyhteistyössäkin pitää nähdä se, miten paljon tulevat askeleet riippuvat aiemmin otettujen askelten ottamisesta. Ikävä kyllä suunnitelmassa otetaan suuri loikka taaksepäin.

Leikkauksista huolimatta julkisen talouden suunnitelma puhuu vieläkin pidemmän aikavälin tavoitteesta nostaa kehitysyhteistyön taso 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta. Täysin epäselväksi jää, miten hallitus pyrkii tavoitteen toteuttamaan. Kaikki näkyvät toimet ovat leikkauksia.

Juuri tässä tilanteessa, jossa maailmalla tarvittaisiin apua, kun valtavat pakolaiskriisit ovat syntyneet, tarvittaisiin ennen kaikkea myöskin kehitysavun vakautta ja sen lisäämistä.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että selonteon johdosta hyväksytään seuraava kannanotto.

Vastalauseen kannanottoehdotus:

- 1. Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi talouspoliittisten toimenpiteidensä vaikutusta julkisen talouden suunnitelmassa esitettyihin tavoitteisiin vuosittain ja arvioi talouspolitiikkaansa uudelleen, jos valittu linja ei edistä talouspolitiikalle asetettuja tavoitteita.*
- 2. Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi talouspoliittisia linjauksiaan työllisyys-, tasa-arvo-, tulonjako- ja oikeudenmukaisuusnäkökulmasta sekä eri väestöryhmien kannalta.*

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 2 /vihr

3. Eduskunta edellyttää, että hallitus toteuttaa rakenneuudistuksen myös valtion yritys- ja verotukijärjestelmään, jotta tukieurot saadaan mahdollisimman tehokkaaseen ja yhteiskunnan uudistamista tukevaan käyttöön.
4. Eduskunta edellyttää, että hallitus jakaa sopeutuksen kokonaismäärän kahden vaalikauden ajalle, jotta liian kireä finanssipolitiikka ei estä talouden elpymistä.
5. Eduskunta edellyttää, että hallitus ei kohdenna uusia leikkauksia koulutukseen, tutkimukseen ja tieteeseen ja laatii suunnitelman koulutukseen, tutkimukseen ja tieteeseen tehtyjen leikkausten peruuttamisesta asteittain.
6. Eduskunta edellyttää, että hallitus toteuttaa osan sopeutuksesta leikkausten ja rakenteellisten uudistusten lisäksi myös verotuksen keinoin, esimerkiksi verotukia ja verovähennyksiä karsimalla.
7. Eduskunta edellyttää, että hallitus kohdentaa kilpailukyky sopimukseen liittyvät veronalennukset painotetusti pieni- ja keskituloisille.
8. Eduskunta edellyttää, että hallitus siirtää maahanmuuttoon liittyvät kustannukset kehysten ulkopuolelle, jotta välttämättömät määrärahat pystytään tarvittaessa osoittamaan kotoittamiseen kehyksen estämättä.
9. Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii selvityksen siitä, miten sosiaali- ja terveysuudistuksella tavoitellut 3 miljardin euron kustannuskehityssäästöt saadaan aikaan.
10. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy perumaan kehitysyhteistyömäärärahojen leikkauksia ja laatii suunnitelman, jonka mukaan kehitysyhteistyömäärärahat nostetaan asteittain YK:n suosituksen mukaiselle tasolle 0,7 prosenttiin BKTL:sta.
11. Eduskunta edellyttää, että hallitus myöntää suomalaisen maatalouden tukemiseksi maa- ja metsätalousministeriön esittämän kriisipaketin ja ryhtyy samalla rakenteellisiin uudistuksiin suomalaisen maataloustuotannon kehittämiseksi ja sen kannattavuuden parantamiseksi.
12. Eduskunta edellyttää, että hallitus ei toteuta suunnittelemaansa lisäsäästöjä kehitysyhteistyöhön ja etuuksiin.

Helsingissä 14.6.2016

Touko Aalto vihr
Ozan Yanar vihr

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 3 /vas

VASTALAUSE 3 /vas

Perustelut

Suomi tarvitsee välittömiä toimia työttömyyden vähentämiseksi ja rohkeaa hyvinvointiyhteiskunnan uudistamista

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää, että julkisen talouden suunnitelmassa hyväksytään uudistusohjelma maallemme.

Sen keskeiset kohdat ovat

- Laaja investointiohjelma työllisyyden parantamiseksi
- Veroreformi ostovoiman tukemiseksi
- Yrittäjyyden edistäminen
- Suuri koulutuspanostus osaamisen ja tuottavuuden kehittämiseksi
- Vanhempainvapaajärjestelmän uudistaminen tasa-arvon edistämiseksi
- Uusi automaattinen palkkatukimalli työttömyyden vähentämiseksi
- Liikenteen verouudistus ilmastopäästöjen vähentämiseksi ja liikennepolitiikan modernisointiseksi.

Lisätään työllisyyttä paremmalla talouspolitiikalla

Valtion on huolehdittava yhteiskunnan kokonaisuudesta ja oikeudenmukaisuudesta. Markkinatalous jakaa työtä ja vaurautta epätasaisesti ja on altis voimakkaille talouden suhdannevaihteluille. Valtion tehtävänä on tasoittaa vaihteluita elvyttämällä laskukaudella ja tarvittaessa hillitsemällä ylikuumenemista nousukaudella.

Finanssikriisi hidasti maailmanlaajuisesti talouskasvua. Tilanne jatkuu epävarmana. Kiinan talouskasvu hidastuu, eikä muista BRICS-maista ole maailmantalouden vetureiksi.

Suomelle merkittävä vienti Venäjälle on laskenut Venäjän yhteiskunnallisten ja rakenteellisten ongelmien, öljyn hinnan alenemisen ja Ukrainan sodan aiheuttamien pakotteiden takia. Monet arvioivat Venäjän ajautuneen useamman vuoden hitaan kasvun kauteen. Venäjän markkinoiden varaan toimintansa perustaneet yritykset joutuvat etsimään uusia markkinoita.

Euroopan taloudessa näkyy joitakin myönteisiä merkkejä. Suomelle on tärkeää, että koko euroalueella panostetaan voimakkaasti talouskasvuun, sillä se parantaa samalla kotimaisen elvytyksen tuloksellisuutta. Jos muut maat jatkavat leikkauspolitiikkaa, valuu suomalaisen elvytyksen hyödyistä suurempi osa ulkomaille.

Julkisia talouksia koskevat kansainväliset sopimukset on neuvoteltava uudelleen. Liikkumavaraa tulokselliseen talouspolitiikkaan ei tule kaventaa meno- tai velkarajoitteilla.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää:

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 3 /vas

- Kansallista tehokasta talous- ja työllisyyspolitiikkaa rajoittavat kansainväliset sopimukset neuvotellaan uudestaan.

Suomen talous on kehittynyt finanssikriisin jälkeen heikosti. Alakohtaisia ongelmia poteva elektroniikkateollisuus on vähentänyt tuotantoa ja vientiä, mikä on kasvattanut työttömyyttä. Suomessa ei ole löytynyt riittävästi vahvoja vientiteollisuustuotteita, ja pieni viennin elpyminen koostuukin palveluviennin kasvusta.

Verotulojen hiipuminen ja työttömyyteen liittyvien menojen kasvu velkaannuttivat julkista sektoria. Tähän valtio on reagoinut karsimalla menoja ja vähentänyt näin kysyntää entisestään. Euroopan komission mukaan Suomi on lähivuosina euroalueen hitaimmin kasvava talous. Taloudestamme näkyy enintään orastavaa kohentumista, ja siksi työllisyys pysyy heikkona. Pitkäaikaistyöttömyys on kasvanut, ja yhä useampi ajautuu pysyvästi työmarkkinoiden ulkopuolelle ja köyhyyteen. Hienoinen talouskasvun käynnistyminen ei ole hallituksen ansiota. Päinvastoin, ilman hallituksen harjoittamaa taloutta ja työllisyyttä hydyttävää leikkauspolitiikkaa kasvu olisi nyt vahvempaa.

Työttömyys ja hidas talouden kasvu ovat velkaa suurempi ongelma

Hallitus on julistanut maamme suurimmaksi ongelmaksi velkaantumisen. Siinä se on väärässä. Suurimmat ongelmamme ovat työttömyys ja talouden junnaaminen paikallaan.

Hallitus on epäonnistumassa pahoin tärkeimmässä tavoitteessaan, työllisyyden hoidossa. Tämän tunnusti viimeksi Suomen Pankin talousennuste, jonka mukaan hallituksen tavoite 72 prosentin työllisyysasteesta ei toteudu tällä vaalikaudella.

Epäonnistuminen johtuu vääristä keinoista. Kun velkaantumista hillitään leikkaamalla ja ostovoimaa supistamalla, lopputuloksena on, ettei talous kasva, mutta velka ja työttömyys sekä työmarkkinoilta syrjäytyminen lisääntyvät.

Hallitus heikentää myös suomalaisen työn tulevaisuutta. Se leikkaa koulutuksesta, tieteestä ja tutkimuksesta. Se alentaa perusrakennelainvestointien tasoa.

Työllisyys- ja yrityspolitiikan määrärahat laskevat kehyskaudella 628 milj. eurosta 562 milj. euroon. Elinkeino- ja innovaatiopolitiikan määrärahoja hallitus laskee kehyskaudella 858 milj. eurosta 722 milj. euroon. Innovaatiorahoituskeskus Tekesin avustusvaltuuksien tason 130 milj. euron vuosittainen leikkaus vuodesta 2016 alkaen vähentää maksatusmäärärahoja kehyskaudella 70 milj. eurolla.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää:

- Valmistellaan välittömästi tehokas toimenpidekokonaisuus työttömyyden vähentämiseksi ja varataan siihen riittävä rahoitus vuoden 2017 talousarviossa ja julkisen talouden suunnitelmassa.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 3 /vas

- Luovutaan elinkeino- ja innovaatiopolitiikan määrärahojen leikkauksista, koska ne muurentavat innovaatiotoimintaa, korkeaa osaamista ja tuottavuutta.

Hallitus pitää Suomen palkkatason suuruutta ja työajan lyhyyttä kilpailukykyimme keskeisenä ongelmana. Siinäkin se on väärässä. Ongelma on kapea tuotevalikoima ja vientituotteiden liian pieni arvo. Siitä ovat työntekijöitä ennemmin vastuussa yritykset ja niiden johto. Laadun puutetta ja väärää tuotevalikoimaa ei voi korvata alhaisilla kustannuksilla eikä alhaisilla hinnoilla. Palkkakustannuksia alentamalla kilpailukykyä voidaan parantaa vain rajallisesti, mutta laadulla rajattomasti. Leikkaamalla palkkoja tai siirtämällä työnantajan kustannuksia työntekijälle vähennetään sen sijaan kotimaista kysyntää ja työllisyyttä.

Laaja julkisten investointien ohjelma

Talouden elvyttämiseksi ja työllisyyden nostamiseksi on toteutettava laaja julkisten investointien ohjelma, joka kohdennetaan infrastruktuurin parantamiseen, kansalaisten palvelujen ja ostovoiman turvaamiseen sekä uuden teollisuuden perustan kehittämiseen. Sitä täydentävät panostukset asuntotuotantoon.

Taloutta ja työllisyyttä parantava politiikka voi merkitä velan euromääräistä kasvua, mutta se johdattaa talouskasvun kautta velkaantumistason laskuun ja luo perustan tulevaisuuden talouskasvulle. Investoinnit maksavat itsensä takaisin talouskasvun kautta muutamassa vuodessa. Julkisen talouden tulot ja palveluiden rahoitus vahvistuvat, ja pitkän aikavälin velkaantuminen voidaan taittaa.

Raideinvestoinnit

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää:

- Kehyskauden investointiohjelmissa toteutetaan muun muassa seuraavat raideinfrastruktuurin kohteet:

Raide-Jokeri: Kustannusarvio noin 280 milj. euroa. Valtionavustus 30 % (84 milj. euroa). Synnyttää radan varteen 80 000 asuntoa vuoteen 2050 mennessä. Raide-Jokeri toisi siihen sijoitetut eurot asuntorakentamisen verotuloina 25-kertaisesti takaisin.

Tampereen pikaraitiotie: Kustannusarvio noin 250 milj. euroa. Valtionosuus 30 % (75 milj. euroa). Generoi 36 000—45 000 asunnon rakentamisen vuoteen 2040 mennessä. Pikaraitiotie toisi siihen sijoitetut eurot yksistään asuntorakentamisen verotuloina 12-kertaisesti takaisin.

Espoon lisäraide: Kustannusarvio 265 milj. euroa. Valtionosuus noin 70 % (185,5 milj. euroa). Luo radan varteen arviolta 25 000 asuntoa vuoteen 2050 mennessä. Kaupunkirata toisi siihen sijoitetut eurot yksistään asuntorakentamisen verotuloina 9-kertaisesti takaisin.

Pasila—Riihimäki-lisäraide, 2. vaihe: Kustannusarvio 215 milj. euroa. Parantaa koko Suomen raideliikenteen toimintavarmuutta ja tukee Helsinki—Hämeenlinna—Tampere

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 3 /vas

(HHT) -kasvukäytävän kehitystä. Ratavaikutusalueella on syntynyt yli 80 % Suomen työpaikoista 10 vuoden aikana.

Imatra—Luumäki-kaksoisraide: Kustannusarvio 165 milj. euroa. Lisäkapasiteetti mahdollistaa metsä- ja metalliteollisuuden häiriöttömät kuljetukset satamiin Itä-Suomen alueelta sekä mahdollistaa henkilöliikenteessä nopeuksien noston.

Oulu—Kemi-tieyhteys. Kustannusarvio 155 milj. euroa. Valtionosuus 70 % (108,5 milj. euroa). Pohjois-Suomen teollisuuden ja työmatkaliikenteen vilkas kuljetusväylä.

Lahden eteläinen kehätie: Kustannusarvio 275 milj. euroa. Valtion osuus 72 % (198 milj. euroa). Hanke sujuvoittaa teollisuuden Suomen poikittaisia kuljetuksia ja mahdollistaa tiiviimmän kaupunkirakenteen keskusta-alueelle.

Tunnin juna Turkuun (Espoo—Lohja—Saloo-oikorata): Suunnittelukustannukset 40 milj. euroa. Valtionosuus 50 %. Etelä-Suomen työssäkäyntialueen keskuksena toimii Helsinki—Turku—Tampere-kolmio.

Asuntotuotannon investoinnit

Kymmenelle nopeimmin kasvavalle kaupunkiseudulle on rakennettava vähintään 800 000 asuntoa vuoteen 2040 mennessä. Tähän ei päästä nykykeinoin. Avain asuntotuotannon lisäykseen on liikenne- ja asuntopolitiikan entistä paremmassa suunnittelussa ja yhteensovittamisessa, jossa hyödynnetään joukkoliikenneinvestointien asuntotuotantoa lisäävää vaikutusta. Kaavoituksen, asunto- ja liikennepolitiikan yhdistäminen yhdeksi yhdyskuntarakennepolitiikaksi on tärkeää, jotta voidaan varmistaa asumisen kohtuuhintaisuus. Valtio voi omalta osaltaan lisätä kohtuuhintaista asuntotuotantoa. Tarkoituksenmukaiset panostukset liikenteeseen auttavat myös asuntorakentamista.

Asuntopolitiikan on oltava pitkäjänteistä ja suunnitelmallista. Sen on vastattava kaupungistumisen, kansainvälistymisen, väestön ikääntymisen, yksinelävien määrän lisääntymisen ja ilmastonmuutoksen aiheuttamiin muutosvaatimuksiin asuntojen suunnittelussa, rakentamisessa ja tarjonnassa. Asuntopolitiikan tulee taata kohtuuhintainen ja laadukas asuminen kaikille hallintamuo-
dosta riippumatta koko maassa.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää:

- *Valmistellaan asumistakuulaki, jolla taataan jokaiselle oikeus turvalliseen, kohtuuhintaiseen asuntoon.*
- *Siirretään vastuu maankäyttö-, asunto- ja liikennepolitiikan ohjauksesta perustettavalle maakuntahallinnolle.*
- *Tuetaan kasvukeskusten asuntorakentamista lisääviä raideinvestointeja. Vastineeksi edellytetään kunnianhimoista asuntokaavoitusta ja tiivistä yhdyskuntarakennetta.*

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 3 /vas

Homekoulut ja muut sisäilmaongelmarakennukset kuntoon

Kymmenet tuhannet oppilaat ja opettajat kärsivät koulujen home- ja sisäilmaongelmista. Kaikkiaan jopa 800 000 suomalaista altistuu päivittäin kosteus- ja homevaurioista johtuville epäpuhtauksille. Heistä 170 000—260 000 on vaurioituneiden koulujen ja päiväkotien käyttäjiä.

Sisäilmaongelmat ovat yksi suurimmista ympäristöterveysongelmistamme. Tutkimuksen mukaan merkittävien kosteus- ja homevaurioiden terveyshaittakustannukset ovat 450 milj. euroa vuodessa. Kustannuksia syntyy muun muassa oireiden ja sairauksien tutkimisesta ja hoidosta, sairauspoissaoloista, työkyvyn menettämisestä sekä työtehon ja tuottavuuden laskusta.

Suomen homerakennukset on korjattava. Osana työllistävää ja talouskasvua käynnistävää talouspolitiikkaa tarvitaan merkittävä panostus kosteus- ja homeongelmien hoitoon. Välitön korjaustarve on 2 000 hoitoalan rakennuksessa, 1 200 koulussa, 250 000 pientalossa, 18 000 rivitalossa ja 6 000—12 000 asuinkerrostalossa. Rakennusten korjaamisen lisäksi on saatava aikaan konkreettisia parannuksia oireilevien tutkimukseen, hoitoon ja tukeen.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää:

- Kartoitetaan uusinta tutkimusta hyödyntäen julkisen rakennuskannan sisäilmaongelmat ja varataan massiiviselle korjausohjelmalle riittävä rahoitus julkisen talouden suunnitelmaan.

Verouudistus kysynnän lisäämiseksi ja oikeudenmukaisuuden edistämiseksi

Pidemmän aikavälin talouskasvun turvaavan investointiohjelman lisäksi tarvitaan pikaisia talouden käynnistystoimia. Työllisyyden parantaminen ja kotimainen palvelusektori tarvitsevat kasvavaa ostovoimaa. Vähittäiskaupan ja palveluiden elvyttämiseksi on välttämätöntä arvioida kriittisesti Suomen korkeita arvonlisäverokantoja. Kasvun vauhdittamiseksi esitämme alennettujen arvonlisäverokantojen määräaikaista alentamista 2 prosenttiyksiköllä.

Pienituloisten verotusta on kevennettävä nostamalla kunnallisverotuksen perusvähennys 10 000 euroon. Samalla poistetaan kunnallisverotuksen ansiotulo-, valtionverotuksen eläketulo- ja opintorahavähennykset. Kunnallisverotuksen eläketulovähennyksen enimmäismääräksi asetetaan 1 500 euroa. Kun puhtaat ansiotulot ovat yli 11 000 euroa, pienenee eläketulovähennys 50 prosentin vähenemisasteella.

Lapsivähennys syntyi kehnona kompromissina, kun sillä yritettiin osittain hyvittää lapsilisän leikkausta. Lapsivähennys on voimassa väliaikaisesti vuosina 2015—2017. On järkevää korottaa lapsilisää ja luopua vähennyksestä.

Oikeudenmukaisuuden toteuttamiseksi pääomatuloja on ryhdyttävä verottamaan yhdessä ansioiden kanssa. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää, että tähän siirrytään kehyskauden aikana.

Välittömästi toteutettavaksi Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää:

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 3 /vas

- *Alennettuja arvonlisäverokantoja lasketaan kahdella prosenttiyksiköllä määrääjäksi.*
- *Kunnallinen perusvähennys korotetaan 10 000 euroon ja sen pienukemisaste muutetaan 30 prosentiksi. Samalla poistetaan kunnallisverotuksen ansiotulo-, valtionverotuksen eläketulo- ja opintorahavähennykset. Samalla korjataan myös kunnallisverotuksen eläketulovähennystä. Tämä otetaan huomioon vuoden 2017 talousarviota laadittaessa ja julkisen talouden suunnitelmassa.*
- *Valmistellaan esitys pääomatulojen ja ansiotulojen verottamisesta molempia koskevalla tuloverotuksella.*

Suuri koulutuspanostus osaamisen ja koulutuksellisen tasa-arvon parantamiseksi

Vasemmistolaisen koulutuspolitiikan tavoitteena on kasvattaa osaavia, ajattelevia kansalaisia, jotka tuntevat oikeutensa ja velvollisuutensa. Varhaiskasvatus rakentaa sosiaalisten taitojen pohjan, peruskoulu valmistaa oppimaan ja opettaa ajattelemaan, toinen aste tarjoaa yleissivistystä ja antaa perusvalmiudet työelämään, korkeakouluissa kasvaa asiantuntijoita. Hyvä koulutus antaa edellytykset elinikäiselle oppimiselle.

Koulutusleikkaukset ovat aiheuttaneet mittaamatonta vahinkoa koulutukselliselle tasa-arvolle sekä koulutuksen laadulle ja saatavuudelle. Perustana ei ole koulutuspoliittista kokonaisnäkemystä eikä juurikaan vaikutusten arviointia.

Varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen kohdistuvat leikkaukset aiheuttavat eriarvoistumista lasten välillä. Ammatillisen koulutuksen leikkaukset yhdessä aiemman nuorisotakuun romuttamisen kanssa lisäävät koulupudokkuutta ja syrjäytymistä. Korkeakoulutuksen ja opintotuen leikkaukset heikentävät tasa-arvoisia mahdollisuuksia osallistua korkeakoulutukseen. Koulutuksesta leikkaaminen on lyhytnäköistä politiikkaa, jossa leikataan samalla tulevaisuuden työllistymisestä ja talouskasvusta.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää:

- *Luodaan kaikki koulutusasteet varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen kattava koulutus- ja tutkimusstrategia, joka sisältää selkeät tavoitteet ja keinot koulutuksen laadun ja koulutuksellisen tasa-arvon turvaamiseksi. Siinä tulee huomioida myös koulutuksen ja tutkimuksen merkitys talouden kehittymiselle ja sitä kautta koko yhteiskunnan hyvinvoinnille.*
- *Koulutusleikkaukset perutaan ja koulutuksen riittävä rahoitus turvataan vuoden 2017 talousarviossa ja julkisen talouden suunnitelmassa.*

Varhaiskasvatus

Hallitus korottaa varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja 1.8.2016 alkaen. Korotukset toteutetaan pääosin siten, että enimmäismaksua korotetaan 22 %. Enimmäismaksun alle jääviä maksuja esitetään korotettaviksi hieman. Enimmäismaksujen korotus on liian suuri.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 3 /vas

Korotukset iskevät erityisesti keskituloisiin perheisiin. Varsinkin korkeimman maksuluokan pienituloisimmassa päässä korotus on kohtuuton. Varhaiskasvatusmaksujen korottaminen luo kannustinloukun, joka saattaa johtaa siihen, että osa vanhemmista, etupäässä äideistä, jää kotiin lapsen kanssa. Kaikilla lapsilla tulee olla oikeus varhaiskasvatukseen. Laadukas varhaiskasvatus on investointi tulevaisuuteen, siihen sijoitetut eurot tulevat takaisin seitsenkertaisina.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää:

- Suomeen luodaan Ruotsin mallin mukainen järjestelmä, jossa taataan 15 tuntia viikossa maksutonta varhaiskasvatusta kaikille 3—5-vuotiaille lapsille. Näin saadaan selkeä ja alueellisesti tasa-arvoinen varhaiskasvatusjärjestelmä.

- Porrastettuun maksujärjestelmään kehitetään uusi, ylin maksuluokka, johon aidosti suurituloiset kuuluvat.

Perusopetus

Hallitus on jo aiemmin päättänyt korottaa koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnasta perittävien maksujen enimmäismääriä 1.8.2016 lähtien. Käytännössä maksut jopa kaksinkertaistuvat. Korotus asettaa lapset keskenään eriarvoiseen asemaan ja on kohtuuton pienten koululaisten vanhemmille.

Aamu- ja iltapäivätoiminnasta perittävien maksujen lakiesityksen perusteluissa vanhempien työllisyysnäkökulma jää vähälle huomiolle eikä esityksen sukupuolivaikutuksia ole arvioitu. Muutos osuu eniten esimerkiksi niihin yhden vanhemman perheisiin, jotka eivät ole tarpeeksi pienituloisia ollakseen oikeutettuja maksun alennukseen tai perimättä jättämiseen.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää:

- Aamu- ja iltapäivätoiminnassa otetaan käyttöön porrastettu maksujärjestelmä, jossa huomioidaan perheen tulotason lisäksi lasten lukumäärä.

Ammatillinen koulutus

Yksi hallituksen tulevista suurista koulutusleikkauksista on ammatilliseen koulutukseen kohdistuva 190 miljoonan euron säästö vuodesta 2017 lukien. Tarkoituksena on myös toteuttaa laaja ammatillisen koulutuksen reformi, jossa uudistetaan rahoitusjärjestelmä, sääntely- ja ohjausjärjestelmät sekä rakenteet.

Opetusministeriön muistion mukaan säästöjä saadaan leikkaamalla yksikköhintoja ja opiskelijamäärää. Yksikköhintojen leikkaaminen tarkoittaa vähemmän rahaa opiskelijaa kohden. Tästä seuraa ainakin kaksi asiaa: ryhmäkoot suurenevät ja lähiopetus vähenee.

Ylisuuret ryhmäkoot heikentävät oppimista erityisesti kädentaitoja vaativissa opinnoissa. Lisäksi suuret ryhmäkoot ovat turvallisuusriski. Lähiopetuksen väheneminen johtaa siihen, että työskentely ryhmässä vähenee. Etenkin nuorten opiskelijoiden kohdalla ryhmään kuulumisen kuitenkin

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 3 /vas

tukee opintojen etenemistä. Erityisen tärkeää se on maahanmuuttajien koulutuksessa ja kotoutuksessa. Ryhmätyöskentely on tärkeää myös sosiaalisten taitojen kehittämisessä.

Opiskelijamäärän leikkaaminen taas merkitsee aloituspaikkojen vähenemistä. Heikommin peruskoulussa pärjänneet nuoret eivät silloin pääse edes koulutukseen sisään. Nuorisotakuun hallitus on jo käytännössä leikannut pois. Näiden toimien seurauksena yhä suurempi joukko nuoria jää pelkän peruskoulun varaan ja syrjäytymisuhan alle.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää:

- Ammatillisen koulutuksen määrärahalleikkauksista luovutaan ja riittävä rahoitus turvataan vuoden 2017 talousarviossa ja julkisen talouden suunnitelmassa.

Opintotuki

Julkisen talouden suunnitelmassa linjataan myös siitä, miten opintotukeen kohdistuvat, hallitusohjelmassa tehdyt leikkauspäätökset suunnataan. Korkea-asteen opiskelijoiden kuukausittaisesta opintorahasta leikataan reilu neljännes. Samalla tukiaika lyhenee kymmenellä kuukaudella. Leikkaukset ovat täysin kohtuuttomia.

Opintotuen lainapainotteisuuden lisääminen tulee todennäköisesti lisäämään opiskelun aikaista työssäkäyntiä ja toiselta asteelta valmistuvien nuorten pitämien välivuosien määrää, mikä pidentää opiskeluaikoja entisestään. Opintolainan nostaminen ei ole houkuttelevaa tilanteessa, jossa valmistumisen jälkeinen työllistyminen ja pankkilainojen tulevaisuuden korkotasot ovat epävarmoja.

Opiskelijat ovat jo nyt pienituloisin väestöryhmä, joten leikkaus tekee valtavan loven heidän toimeentuloonsa. Tutkimusten perusteella tiedämme, että lainan nostamisen halukkuus riippuu opiskelijan sosioekonomisesta taustasta. Näin korkeakoulutukseen osallistuminen eriarvoistuu.

Opintotukijärjestelmää tulee edelleen kehittää nykyisen, opintorahapainotteisen mallin pohjalta.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää:

- Opintotukea kehitetään opintorahapainotteisena, ja opintotuen riittävä rahoitus turvataan vuoden 2017 talousarviossa ja julkisen talouden suunnitelmassa.

Korkeakoulupolitiikka

Hallitus on korostanut, ettei korkeakoulutukseen tehty kehysriihessä uusia leikkauksia. Kuitenkin aiemmin tehtyjen päätösten perusteella hallitus aikoo leikata ammattikorkeakouluilta 25 miljoonaa euroa ja yliopistoilta 50 miljoonaa euroa vuosittain korkeakouluverkon rationalisoinnin perusteella. Tämän lisäksi korkeakoulujen indeksit on jäädytetty. Suomen Akatemialta leikataan 10 miljoonaa euroa sekä Helsingin ja Itä-Suomen yliopistoilta viedään apteekkimaksuja 30 miljoonaa euroa. Lisäksi Tekesin tutkimusrahoitusta leikataan 100 miljoonaa euroa, mikä kohdistuu suoraan yliopistojen ja tutkimuslaitosten rahoitukseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 3 /vas

Korkeakoulutukseen kohdistuneet leikkaukset ovat jo rampauttaneet yliopistojen perustoimintoja. Ne ovat myös johtaneet massiivisiin irtisanomisiin, erityisesti Helsingin yliopistossa. Opetuksen laatu ja tarjonta kärsivät leikkauksista. Hallinnon vähentäminen vähentää samalla opiskelijan opintojen ohjauksen ja muun opintoneuvonnan määrää. Koulutuksen muutosten seuraukset näkyvät vasta pitkän ajan kuluttua, ja siksi koulutuksen kehittäminen edellyttää pitkäjänteisyyttä. Hallituksen tuleekin perua jo tehdyt leikkauspäätöksensä.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää:

- Koulutukseen ja tutkimukseen kohdistetut leikkaukset perutaan ja riittävä rahoitus turvataan vuoden 2017 talousarviossa ja julkisen talouden suunnitelmassa.

Maahanmuuttajat

Maassamme ei ole järjestelmällisesti huolehdittu maahanmuuttajien lahjakkuusreservin saamisesta hyödyttämään yhteiskuntaa. Siinä onnistuminen on hyödyksi myös maahanmuuttajille itselleen. Kielenopetus sekä muu koulutus, kuten ammatillinen koulutus tai sen täydentäminen, on keskeistä maahanmuuttajien osaamisen saamiseksi käyttöön.

Vaikka maahanmuuttajaperheen vanhemmista toinen olisi kotona, heidän lastensa kielellisten, tiedollisten ja sosiaalisten valmiuksien kehittämiseksi on tärkeää, että lapsilla on oikeus päivähoittoon. Maahanmuuttajaperheitä tulee kannustaa aktiivisesti lähettämään lapsensa varhaiskasvatukseen.

Jotta turvapaikanhakijat voivat mahdollisimman nopeasti antaa panoksensa yhteiskuntamme rakentamiseen, tulee hakemusten käsittelyn olla ripeää ja samalla on panostettava kotouttamiseen. Turvapaikanhakijoille tulee myöntää työ lupa heti, jotta he voivat työllistyä nopeasti.

Perhe on kotoutumisen perusta. Perheenyhdistämisen kriteereiden tiukentaminen polkee lapsen oikeuksia ja on inhimillisesti muutoinkin kohtuutonta.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää:

- Ryhdytään tehokkaisiin toimiin kielenopetuksen sekä ammatillisen koulutuksen ja täydennyskoulutuksen avulla ynnä muin keinoin maahanmuuttajien lahjakkuusreservin saamiseksi käyttöön.

- Hallitus vetää perheenyhdistämisen kriteerejä kiristävän lakiesityksen pois eduskunnasta.

Toimeentulon turvan uudistaminen

Etuuksien leikkaukset on peruutettava

Hallitus lisää eriarvoisuutta ja syventää köyhyyttä. Vaikeimmassa asemassa olevilta — lapsilta, lapsiperheiltä, pienipalkkaisilta, vammaisilta, eläkeläisiltä ja opiskelijoilta — leikataan edelleen.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 3 /vas

Sosiaaliturvaetuuksien 0,85 prosentin leikkaus kohdistuu muun muassa vähimmäispäivärahoihin, kansaneläkkeisiin, takuueläkkeisiin, kotihoidon tukeen, elatustukeen, vammaistukeen, työmarkkinatukeen ja asumistukeen. Vieläpä leikataan lapsilisä. Näiden lisäksi tulevat sairauspäivärahojen ylempien tulo rajojen muutos ja ansiosidonnaisen työttömyysturvan leikkaukset. Kaikkiaan köyhyysrajan alapuolelle tipahtaa lähes 10 000 ihmistä, ja köyhyysrajalla elävien määrä lisääntyy.

Myös lääkekorvausjärjestelmän lisäsäästö sekä alustavasti suunniteltu asiakasmaksujen vähimmäisrajojen säätäminen kuntiin uhkaavat pienituloisten toimeentuloa.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää, että näistä eriarvoisuutta lisäävistä ja ostovoimaa heikentävistä toimituksista luovutaan. Vähintä, mitä hallitus voi tehdä, on esittää kokonaisarvio leikkauksien ja kiristysten vaikutuksista yksittäisten kansalaisten ja kansalaisryhmien asemaan.

Sosiaaliturvaa on kuitenkin uudistettava. Järjestelmä koetaan monimutkaiseksi ja lannistavaksi, eikä se ei usein vastaa yllättäviin vaikeuksiin joutuneiden ja heikoimmassa asemassa olevien syrjäytettyjen tarpeisiin.

Nykyjärjestelmä ei myöskään nivoudu joustavasti tämän päivän työelämään. Pienenkin työn vastaanottaminen voi edellyttää kymmenien sivujen selvityksiä useille eri viranomaisille. Koska monet tuista ovat harkinnanvaraisia, ei etukäteen ole selkeää, miten työn vastaanottaminen vaikuttaa yksilön tai perheen kokonaistalouteen. Näistä syistä lyhytaikaista työtä ei välttämättä uskalleta ottaa vastaan. Työllistymiseen liittyvä byrokratia ja epävarmuus sosiaalietuuksien katkeamisesta tai takaisinperinnästä luo byrokratialoukkuja.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää:

- *Vuoden 2017 talousarvion valmistelussa perutaan sosiaalietuuksien leikkaukset.*
- *Julkisen talouden suunnitelmassa lähtökohdaksi otetaan perustulon kehittäminen. Se helpottaisi niin työttömien ja osa-aikatyötä tekevien kuin itsensä työllistäjien ja freelancereidenkin toimeentuloa.*
- *Työttömien mahdollisuutta ottaa vastaan töitä parannetaan ja byrokratialoukkuja puretaan yksinkertaistamalla sosiaaliturvajärjestelmää.*

Asumisen pitää olla kohtuuhintaista

Niin omistus- kuin vuokra-asumisenkin hinta on suurissa kaupungeissa karannut käsistä. Joillakin paikkakunnilla jopa 60 % tuloista menee asumiseen. Tärkeintä ongelman korjaamiseksi on riittävä asuntorakentaminen ja säännellyn tuotannon osuuden lisääminen.

Vuokrankorotuksiin on säädettävä ns. käännetty todistustaakka, eli toisin kuin nykyään, vuokranantaja ei voisi uhata enää irtisanomisella vuokralaista, joka vastustaa kohtuuttomana pitämäänsä vuokrankorotusta.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 3 /vas

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää:

- Määritellään ratavyöhykkeisiin syntyville asuntorakentamisalueille kohtuuhintaisen asuntotuotannon määrä nykyistä MAL-sopimusta suuremmaksi. Rakennetaan kohtuuhintainen asuntotuotanto asuinalueitasolla rinnakkain muun asuntotuotannon kanssa.
- Edellytetään kunnilta kaavoituksessa ja asuntotuotannossa korkeampaa asumismenoiltaan säänneltyä asuntotuotannon osuutta, esimerkiksi 30 %.
- Vuokralaisen oikeudet ja irtisanomissuoja turvataan vuokrankorotustilanteissa nykyistä vahvemmin.
- Säädetään vuokranantajalle velvollisuus todistaa vuokrankorotuksen kohtuullisuus.

Asumistuella tasataan varallisuus- ja tuloeroja

Yleisen asumistuen tarkoituksena on alentaa pienituloisten asumismenoja, jottei ruokakunnan perustoimeentulo vaarantuisi asumismenojen vuoksi. Tavoitteena on ollut tasoittaa erisuuruisia asumismenoja ja turvata kohtuullinen asumistaso myös pienituloisille.

Vuokrien taso on noussut niin korkeaksi, että asumistukikaa ei riitä kompensoimaan korkeita asumiskustannuksia. Asumistukea myönnettäessä huomioidaan vain laissa määritetyt asumismenojen enimmäismäärät, jotka ovat jääneet jälkeen todellisesta vuokratasosta kasvukeskuksissa. Vuoden 2015 tasolla asumistukea saavista ruokakunnista jopa noin 60 %:lla vuokra ylitti asumistuessa hyväksyttävät asumismenojen enimmäismäärät. Suuri osa asumistuen saajista joutuu hakemaan asumismenoihinsa myös toimeentulotukea.

Leikkausten sijaan asumistukea on parannettava. Enimmäisnormien korottaminen vähentäisi toimeentulotuen tarvetta. Eläkkeensaajien asumistuen enimmäisvuokranormi on korkeampi kuin yleisessä asumistuessa. Yleisen asumistuen taso on nostettava normien osalta eläkkeensaajien asumistuen tasolle.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää:

- Korotetaan asumistuen enimmäisnormeja.
- Yhdenmukaistetaan asumistukijärjestelmät niin, että kaikki tukea tarvitsevat ovat samojen säästöjen piirissä. Tason tulee määräytyä nykyisen eläkkeensaajien asumistuen mukaan.

Työelämän uudistaminen

Työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen

Työ- ja perhe-elämä on voitava sovittaa yhteen. Työelämää ja vanhemmuutta on tuettava myös ihmisten tarpeisiin vastaavilla julkisilla palveluilla. Työn ja omaishoivan yhdistämistä pitää ke-

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 3 /vas

hittää samaan tapaan kuin pienten lasten hoivassa, kuitenkin siten, että vastuu ei kaadu perheiden ja naisten harteille.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää:

- *Nykyinen äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaa muutetaan 6+6+6-malliksi, jossa molemmille vanhemmille on varattu yksi 6 kuukauden jakso ja yhden jakson vanhemmat saavat käyttää haluamallaan tavalla.*

Työntekijän asema

Perinteisiä työmarkkinoita ravistelevat ainakin robotisaatio, alustatalous, työn yrittäjämäistyminen, kiertotalous, tuotannon hajautuminen ja suuret väestösiirtymät. Kehitys kulkee kohti hyvin eri tavalla järjestäytyvää työelämää kuin se maailma, jonka pohjalta Suomen julkista taloutta edelleen suunnitellaan. Jotta aikanaan työmarkkinoiden sujuvoittamiseksi rakennetuista järjestelmistä ei tulisi aikaan soveltumattomia, tarvittaisiin nyt nopeaa ja päättäväistä säädöstyötä, joka ottaa huomioon muutokset.

Julkisen talouden suunnitelman ainoat yritykset vastata työelämän muutokseen ovat eräät digitaalisten palvelujen kehittämishankkeet ja perustulokokeilu, joka toteutuessaan voisi ratkaista ainakin osan vastikkeelliseen sosiaaliturvaan liittyvistä kannustinloukuista ja hukkahallinnosta.

Työttömyys käy kalliiksi. Noin 300 000 työttömän välittömät kustannukset ovat karkeasti noin 6 miljardia euroa vuodessa. Työttömyyden noustua aikaisempaa korkeammalle tasolle sen palauttaminen alemmalle tasolle on yleensä vaikeaa. Pitkäaikaistyöttömyys sitkistyy (ns. hystereesi-ilmiö). Työkyky ja ammattitaito heikkenevät, mikä alentaa talouden tulevaa tuotantokapasiteettia. Työttömyys on lisäksi inhimillinen tragedia.

Perinteisten työllisyystöiden ohella julkinen sektori voi pienentää yritysten kustannuksia esimerkiksi avaamalla tietovarantojaan sekä tuottamalla ja rahoittamalla vapaaseen jakeluun työkaluja, joiden monistamiskustannukset ovat vähäisiä — esimerkiksi koulutussovelluksia ja hallintoa helpottavia ohjelmistoja.

Työttömien työllistämistä voidaan helpottaa alentamalla palkan sivukuluja määräajaksi. Ehdot täyttävästä palkatusta työntekijästä työnantaja saisi hyvityksen automaattisesti, eikä sitä olisi sidottu talousarvion palkkatukimäärärahan riittävyteen. (TPA 13/2015 vp) Toimenpideoite:

- Työnantajan sivukulujen määräaikainen ja porrastettu alentaminen tämän palkatessa yli 200 päivää työttömänä olleen, nuoren alle 25-vuotiaan työttömän työnhakijan tai alle 30-vuotiaan työttömän vastavalmistuneen.
- Sivukulujen porrastettu alentaminen olisi ensimmäisenä vuotena 100 % palkan sivukuluista (työnantajan eläkemaksu, työtapaturma- ja henkivakuutus, työntekijän työttömyysvakuutusmaksu ja työnantajan sosiaaliturvamaksu), seuraavana vuonna 70 % ja kolmantena 30 %.

Malli on eräänlainen palkkatuki, mutta sen erottaa palkkatuesta mallin automaattisuus. Tänä vuonna palkkatuen määrärahat ovat loppuneet useiden työ- ja elinkeinotoimistojen alueilla, mikä seurauksena palkkatukea ei ole voitu hyödyntää täysimääräisesti. Palkkatuki on siis sidottu

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 3 /vas

työ- ja elinkeinotoimistojen käytössä oleviin määrärahoihin. Lisäksi palkkatuki on harkinnanvaraista, eli työ- ja elinkeinotoimisto päättää, myöntääkö se tuen vai ei. Tämän aloitteen mukainen malli ei olisi tarveharkintainen, vaan tuen saisi jokainen työnantaja, joka palkkaa yllä mainitut ehdot täyttävän työttömän työnhakijan. Ensimmäisen vieraan työntekijän palkkaamisen tukemiseksi on ollut käytössä myös vuosina 2007—2011 yksinyrittäjätuki.

Työntekijän asemaa voidaan parantaa lailla vähimmäispalkasta (Anna Kontula vas ym., Lakialoite laiksi työsopimuslain 2 luvun 10 §:n muuttamisesta, LA 15/2016 vp) ja kieltämällä nollasopimukset, kuten kansalaisaloitteessa esitetään (Kansalaisaloite: Nollasopimusten kieltäminen lailla, KAA 5/2015 vp).

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää:

- *Vuoden 2017 talousarvioon valmistellaan esitys, jossa työttömien työllistämistä helpotetaan alentamalla palkan sivulukuja määräajaksi siten, että ehdot täyttävästä palkatusta työntekijästä työnantaja saa hyvityksen automaattisesti eikä sitä olisi sidottu talousarvion palkkatukimäärärahan riittävyyteen.*
- *Säädetään laki vähimmäispalkasta ja kielletään nollasopimukset.*

Yrittäjyyden edistäminen

Yksinyrittäjien aseman parantamiseksi ja pk-yritysten toiminnan edistämiseksi Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää automaattisen palkkatukimallin käyttöönottoa työnantajan sivukulujen määräaikaiseksi alentamiseksi työnantajan palkatessa työttömänä olleen työnhakijan. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää myös yrittäjien sosiaaliturvan selkeyttämistä yrittäjien oikeusturvan ja työllistymisen helpottamiseksi sekä arvonlisäverollisen myynnin alarajan nostoa.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän palkkatukimalli

Yrittäjyyttä voidaan helpottaa alentamalla palkan sivukuluja määräajaksi edellä kuvatulla automaattisella palkkatukimallilla.

Yrittäjän palkatessa ehdot täyttävän työntekijän työnantajan sivukuluja (työnantajan eläkemaksu, työtapaturma- ja henkivakuutus, työntekijän työttömyysvakuutusmaksu ja työnantajan sosiaaliturvamaksu) alennetaan portaittain määräajaksi. Porrastettu alentaminen on ensimmäisenä vuonna 100 % palkan sivukuluista, seuraavana vuonna 70 % ja kolmantena 30 %.

Malli on eräänlainen palkkatuki, mutta automaattinen. Palkkatuki ei siis olisi harkinnanvarainen eikä sidottu talousarvion palkkatukimäärärahan riittävyyteen, vaan jokainen ehdot täyttävän työttömän työnhakijan palkkaava työnantaja saa tuen.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää:

- *Vuoden 2017 talousarvioon valmistellaan esitys, jossa työttömien työllistämistä helpotetaan alentamalla palkan sivulukuja määräajaksi siten, että ehdot täyttävästä palkatusta*

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 3 /vas

työntekijästä työnantaja saa hyvityksen automaattisesti eikä sitä olisi sidottu talousarvion palkkatukimäärärahan riittävyteen.

Työttömyysturvalainsäädännön selkeyttäminen sivu- ja päätoimisen yrittäjyyden osalta

Yrittäjien oikeus työttömyysturvaan määräytyy sen mukaan, arvioidaanko henkilön olevan työmarkkinoiden käytettävissä vai ei. Ratkaisevaa on käytännössä TE-toimistojen tekemä arvio siitä, onko yritystoiminta sivu- vai päätoimista. TE-toimistot eivät kuitenkaan anna ennakkoratkaisuja siitä, milloin henkilö tulkitaan sivu- tai päätoimiseksi yrittäjäksi, joten liian usein lopputulos on se, että edes pienimuotoista myyntiä tai pientä keikkaa ei työttömyysturvan menettämisen pelossa uskalleta tehdä. Pahimmillaan hyvin pienimuotoinen toiminta katsotaan päätoimiseksi, jolloin yrittäjä menettää oikeuden työttömyysturvaetuuteen tai jopa joutuu maksamaan etuuksia takaisin.

Ohjetta sivu- ja päätoimisen yrittäjyyden määrittelemiseksi pitää tarkentaa ja hakijoille on annettava riittävä tietoa tulkintaohjeista sekä esimerkkejä ratkaisuista eri tapauksissa. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä kannattaa perustulokeilua.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää:

- *Työttömyysturvalain soveltamisesta tehtyä ohjetta sivu- ja päätoimisen yrittäjyyden määrittelemiseksi tarkennetaan.*

Arvonlisäverollisen myynnin alarajan nosto

Vapauttamalla pienimuotoista liiketoimintaa harjoittavia yrittäjiä arvonlisäverovelvollisuudesta vähennetään pienyrittäjiin kohdistuvaa byrokratiaa ja parannetaan yrittäjien taloudellista asemaa.

Vasemmistoliitto esittää:

- *Tuetaan kotimaisia pienyrittäjiä nostamalla arvonlisäverollisen myynnin alarajaa 10 000 eurosta 25 000 euroon ja huojennuksen ylärajaa 30 000 eurosta 39 000 euroon.*

Ekologinen liikenteen ja energian verotuksen uudistus

Tiedot dieselajoneuvojen typenoksidien päästöjen manipuloinnista mittaustilanteissa kertovat, että manipulointi ei koske vain yhtä ajoneuvovalmistajaa. Aidossa ajossa mitatut päästöt ovat moninkertaiset verrattuna tyyppihyväksymislukuihin. Ilmeistä on myös, että autonvalmistajien ilmoittamat bensiininkulutuslukemat eivät vastaa aitoa kulutusta. Nämä tiedot tekevät entistä tähdellisemmäksi puuttua liikenteen päästöihin ja tukea siirtymistä vety- tai sähköpohjaiseen liikenteeseen.

Liikenteen verotukseen kohdistuu monenlaisia paineita muun muassa ulkomaalaisten liikenteenharjoittajien erilaisen kilpailuaseman takia ja luonnollisesti myös ympäristöohjaavuutta lisääviä tavoitteita. Tekninen kehitys saattaa lähivuosina tuoda myös taloudellisesti edullisia uusia ratkaisuja.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 3 /vas

Pidämme välttämättömänä, että kehyskaudella valmistellaan maantieliikenteen verotuksen uudistaminen kokonaisuudessaan ympäristömyönteiseksi. Uudistaminen koskee niin ajoneuvon hankinnan, omistusajan ja polttoaineen verotusta kuin mahdollista ajettujen kilometrien verotustakin. Samassa yhteydessä arvioidaan uudestaan myös kilometrikorvaukset ja työmatkakulujen verovähennys.

Kilometrikorvaukset ovat paljon ajavilla enemmän kuin mitä pelkästään kustannusten korvaaminen edellyttäisi. Kilometrikorvausten ylikompensaation poisto lisäisi verotuloja n. 170 milj. euroa.

Tavarankuljetusta ja ammattiliikennettä on tuettu dieselpolttoaineen alemmalla verolla. Tämä tuki on tällä hetkellä arviolta 435 milj. euroa.

On perusteltua edistää uusiutuvan, hajautetun ja nykyistä tehokkaamman energiantuotanto- ja kulutusjärjestelmän rakentamista. Energiantuotannossa on panostettava uusiutuviin energianlähteisiin ja energian säästöön. Keskitetyistä suurvoimaloista on siirryttävä hajautettuun, työllistävään ja huoltovarmuutta tukevaan pientuotantoon.

Uusiutuvaan energiaan siirtyminen on välttämätöntä ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Uusiutuvaa energiaa kahlitsevat ympäristölle haitalliset tuet sekä puuhakkeen ja turpeen välinen tukirakenne on poistettava. Sen sijaan tulee tukea kotimaista ja kestävästi tuotettua bio- ja aurinkoenergiaa, tuulivoimaa sekä maalämpöä. Energian kulutuksen yleinen taso on pudotettava elinkeinoelämän, kuntien ja valtiovallan ponnistuksin vuoteen 2030 mennessä noin 60 prosenttiin nykyisestä, jotta pääosa energiasta voidaan tuottaa uusiutuvilla energiamuodoilla.

Samalla kun tuuli- ja aurinkoenergian osuutta lisätään, on varmistuttava riittävästä säätövoimasta. Mielenkiintoisia ratkaisuja saattaa syntyä kehittäjäasteella olevista suurakuista.

Energia- ja ilmastostrategian valmistelun yhteydessä on valmisteltava muutokset uusiutuvan energian tukijärjestelmään.

Hallitusohjelman mukaan kivihiilen, öljyn ja maakaasun sähkön ja lämmön yhteistuotannossa saama CO₂-veron alennus poistetaan asteittain. Jo tätä ennen maakaasun verokohtelun muutokset ovat johtaneet siihen, että kivihiili on syrjäyttänyt sen. Verotuen poistaminen nostaa kivihiilellä tuotetun kaukolämmön hintaa ja asumisen kustannuksia, sillä vaihtoehtoisten polttoaineiden saatavuus on epävarmaa eikä niiden hinta ole kilpailukykyinen.

Turve ei ilmastonäkökulmasta ole toivottava energianlähde. Turpeen 115 milj. euron verotukea tulee pienentää 10 % vuodessa. Vaihtoehtoisesti on perusteltua selvittää kertakorvausta turvetuottajille, jotka lopettavat turpeen noston kokonaan.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää:

- Kehyskaudella aloitetaan liikenteen siirtäminen sähköiseksi, jolloin biopolttoaineet säädetään laiva-, lento- ja raskaaseen maantieliikenteeseen. Koko unionin mitassa tulee sopia järjestelyistä, joilla edistetään sähkön tai vetyyn perustuvien ajoneuvojen yleistymistä.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 3 /vas

- Vuoden 2017 talousarviossa runsaasti energiaa kuluttavan teollisuuden verotukea pienennetään noin 100 milj. euroa.

- Turpeen verotukea pienennetään vuoden 2017 talousarviosta lähtien 10 % vuodessa.

Väyläyhtiö ja Yleisradio

Hallitus selvittää valtio-omistaisen väyläyhtiön perustamista. Yhtiöön siirrettäisiin koko valtion tie-, rautatie- ja vesiväyläomaisuus, arviolta noin 20 miljardin euron arvosta. Yhtiö vastaisi markkinaehtoisesti väyläverkoston ylläpidosta ja investoinneista valtiontalouden kehysten ulkopuolella.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ei hyväksy liikenneverkkojen yhtiöittämistä. Yhtiömalli heikentäisi tämän kansallisomaisuutemme demokraattista ohjausta ja avaisi tien yksityistämislle ja yksityiselle voitontavoittelulle.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää:

- *Hallitus luopuu liikenneväyläverkoston yhtiöittämissuunnitelmistaan.*

Julkisen talouden suunnitelmaan sisältyy hallituksen yksipuolinen päätös Yleisradion rahoituksen jäädyttämisestä vastoin aiemmin sovittua parlamentaarista päätöksentekoa. Hallituksen asettaman parlamentaarisen työryhmän työ Yleisradion asemasta ja rahoituksesta on kesken. Toteamme, että hallituksen olisi hyvä kunnioittaa parlamentarismia ja pidättäytyä päätöksenteosta työryhmän työskentelyn aikana. Yleisradion itsenäinen, riippumaton asema on turvattava.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää:

- *Hallituksen tulee kunnioittaa parlamentarismia ja pidättäytyä päätöksenteosta työryhmän työskentelyn aikana.*

- *Yleisradion itsenäinen, riippumaton asema on turvattava.*

Uudistusohjelma aggressiivisen verosuunnittelun kitkemiseksi

Suomi menettää vuosittain miljardeja euroja veronkierron ja aggressiivisen verosuunnittelun takia. Jos verotulot saataisiin kerätyksi täysimääräisesti, ei julkisen talouden suunnitelmaan sisältyviä leikkauksia tarvittaisi. Veroparatiisitalous estää myös reilun kilpailun yritysten välillä ja syventää taantumaa siirtäessään rahaa pois kotimaisesta kierrosta.

Aggressiivisen verosuunnittelun kitkemiseksi on laadittava tehokas lainsäädäntökokonaisuus, jolle varataan julkisen talouden suunnitelmassa riittävä rahoitus. Uudistusten avulla voidaan saada nopeastikin merkittäviä valtiontaloudellisia hyötyjä, sillä aggressiivisen verosuunnittelun kitkeminen tehostaa kilpailua ja nopeuttaa talouskasvua.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 3 /vas

Oman lainsäädännön uudistamisen lisäksi Suomen pitää myös EU:ssa tehdä kaikkensa, jotta yhteisellä lainsäädännöllä veroparatiisitalous lopetetaan kokonaan.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän uudistusohjelma aggressiivisen verosuunnittelun kitkemiseksi sisältää 12 tehokasta, talouden kasvua tukevaa toimenpidettä:

1. Säädetään nykyllä lainsäädännön mahdollistama haitallinen verosuunnittelu laittomaksi ja varmistetaan viranomaisten tiedonsaanti lain valvonnassa. Estetään mahdollisuutta veronkiertoon vakuutuskuorilla, holding-yhtiöillä yms. järjestelyillä. Laajennetaan väliyhteisölain soveltamista siten, että alhaisen verotuksen maassa keinotekoisesti näytetty tulo verotettaisiin Suomessa.
2. Poistetaan porsaanreiät korkojen verovähennysoikeutta rajoittavasta säädöksestä.
3. Säädetään sanktiot omistusten piilottamisesta hallintarekistereihin. Suomen hyvä malli pyritään laajentamaan koko Euroopan unioniin.
4. Säädetään 30 %:n lähdevero ulkomailta hallintarekisteröityjen osakkeiden osingoille silloin, kun lopullinen osingonsaaja ei ole maksajan tiedossa siten, että se voi toimittaa vuosi-ilmoituksen osingoista verottajalle.
5. Neuvotellaan pikaisesti uudelleen vanhentuneet verosopimukset, jotka mahdollistavat verojen maksamatta jättämisen. Irtisanotaan verosopimukset yhteistyöhaluttomien maiden kanssa välittömästi.
6. Säädetään pääomalle piilevää verovelkaa koskeva maastapoistumisvero alhaisen verotuksen maahan siirtyville verovelvollisille.
7. Säädetään EU:ssa 35 %:n minimiyhteisöverokanta sekä toteutetaan kattavasti komission ehdottama veronkiertodirektiivi.
8. Velvoitetaan EU:ssa toimivat yritykset avaamaan tiedot niiden voitoista, työntekijöistä, varoista ja maksamista veroista maakohtaisesti.
9. Liitetään Suomi rahoitusmarkkinaveroa valmistelevien maiden joukkoon.
10. Pyritään saamaan aikaan kansainvälinen sopimus verokaavasta, jolla poistettaisiin ylikansallislta yrityksiltä siirtohinnoittelun hyödyt.
11. Tukitaan tänä vuonna käynnistyvän automaattisen tietojenvaihdon aukot.
12. Painostetaan maita, jotka kieltäytyvät automaattisesta tietojenvaihdosta, esimerkiksi säätämällä lähdevero kaikille näihin maihin maksettaville rahansiirroille.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää:

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 3 /vas

- Valmistellaan kattava ja tehokas lainsäädäntökokonaisuus aggressiivisen verosuunnitelun kitkemiseksi ja varataan sen toteuttamiseen riittävä rahoitus vuoden 2017 talousarviossa ja julkisen talouden suunnitelmassa.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan, että selonteon johdosta hyväksytään seuraava kannanotto.

Vastalauseen kannanottoehdotus:

- 1. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee välittömästi tehokkaan toimenpidekokonaisuuden työttömyyden vähentämiseksi ja varaa siihen riittävän rahoituksen vuoden 2017 talousarviossa ja julkisen talouden suunnitelmassa.*
- 2. Eduskunta edellyttää, että hallitus on aloitteellinen euroalueella julkisia talouksia koskevien kansainvälisten sopimusten uudistamiseksi siten, ettei niillä rajoiteta kansallista liikkumavaraa tulokselliseen ja työllistävään talouspolitiikkaan.*
- 3. Eduskunta edellyttää, että hallitus luopuu elinkeino- ja innovaatiopolitiikan määrärahojen leikkauksista.*
- 4. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee välittömästi laajan investointiohjelman.*
- 5. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee esityksen asumistakuulaiksi, jolla taataan jokaiselle oikeus turvalliseen, kohtuuhintaiseen asuntoon.*
- 6. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee esitykset, joilla siirretään vastuu maankäyttö-, asunto- ja liikennepolitiikan ohjauksesta perustettavalle maakuntahallinnolle.*
- 7. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee vuoden 2017 talousarvion siten, että valtion tukemaa asuntorakentamista lisätään käynnistysavustuksilla ja korotetaan opiskelija-asuntojen investointiavustuksen osuutta kymmenestä prosentista kahteenkymmeneen.*
- 8. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee vuoden 2017 talousarvioon esitykset kasvukeskusten asuntorakentamista edistävistä raideinvestoinneista ja määrittelee ratavyöhykkeisiin syntyville asuntorakentamisalueille kohtuuhintaisen asuntotuotannon määrän nykyistä MAL-sopimusta suuremmaksi.*
- 9. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee pikaisesti riittävän suuren home- ja kosteusongelmaisten julkisten rakennusten korjausohjelman.*
- 10. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee pikaisesti esitykset alennettujen arvonalisäverokantojen määräaikaiseksi laskemiseksi 2 prosenttiyksiköllä.*
- 11. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee esityksen kunnallisen perusvähennyksen korottamiseksi 10 000 euroon ja sen pienenemisasteen muuttamiseksi 30 prosentiksi.*

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 3 /vas

12. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee kehyskaudella toteutettavaksi verouudistuksen, jossa pääomatuloja verotetaan yhdessä ansiotulojen kanssa tuloverotuksen oikeudenmukaistamiseksi.
13. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee kaikki koulutusasteet varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen kattavan koulutus- ja tutkimusstrategian, joka sisältää selkeät tavoitteet ja keinot koulutuksen laadun ja koulutuksellisen tasa-arvon turvaamiseksi siten, että sen toteuttaminen alkaa kehyskaudella.
14. Eduskunta edellyttää, että hallitus peruu maamme tulevaisuudelle tuhoisat koulutuksen, tutkimuksen ja tuotekehityksen leikkaukset vuoden 2017 talousarviossa ja julkisen talouden suunnitelmassa.
15. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee esitykset ns. Ruotsin mallin mukaisesta järjestelmästä, jossa taataan 15 tuntia viikossa maksutonta varhaiskasvatusta kaikille 3–5-vuotiaille lapsille.
16. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee esityksen, jolla varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen porrastettuun maksujärjestelmään kehitetään uusi, ylin maksuluokka, johon aidosti suurituloiset kuuluvat.
17. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee esityksen aamu- ja iltapäivätoiminnan porrastetusta maksujärjestelmästä, jossa huomioidaan perheen tulotason lisäksi lasten lukumäärä.
18. Eduskunta edellyttää, että opintotukea kehitetään opintorahapainotteisena ja siihen varataan riittävä rahoitus vuoden 2017 talousarviossa ja julkisen talouden suunnitelmassa.
19. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee vuoden 2017 talousarvion yhteydessä esitykset maahanmuuttajien lahjakkuusreservin saamiseksi koko yhteiskunnan hyödyksi.
20. Eduskunta edellyttää, että hallitus luopuu aikeistaan kiristää perheenyhdistämisen kriteerejä.
21. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee vuoden 2017 talousarvion siten, että siihen ei sisällytetä hallituksen esittämiä sosiaalietuuksien leikkauksia.
22. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee perustuloa koskevat muutosehdotukset mahdollisimman pikaisesti lainsäädäntöön.
23. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee byrokratiaa purkavan sosiaaliturvauudistuksen, joka helpottaa työttömien mahdollisuutta ottaa vastaan töitä.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 3 /vas

24. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee esityksen, jolla edellytetään kunnilta kaavoituksessa ja asuntotuotannossa korkeampaa asumismenoiltaan säännellyn asuntotuotannon osuutta, esimerkiksi 30 %.
25. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee lakiesitykset, joilla vuokralaisen oikeudet ja irtisanomissuoja turvataan vuokrankorotustilanteissa nykyistä vahvemmin ja säädetään vuokranantajalle velvollisuus todistaa vuokrankorotuksen kohtuullisuus, sekä esityksen, jolla estetään vuokrien kohtuuttomat korotukset.
26. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee esitykset asumistukijärjestelmän kehittämiseksi niin, että huomioidaan erilaiset asumismuodot, korotetaan asumistuen enimmäisasumismenonormeja ja yhdenmukaistetaan asumistukijärjestelmät.
27. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee esitykset äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaan muuttamiseksi 6+6+6-malliksi, jossa molemmille vanhemmille on varattu yksi 6 kuukauden jakso ja yhden jakson vanhemmat saavat käyttää haluamallaan tavalla.
28. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee vuoden 2017 talousarvion yhteydessä käsiteltäväksi esityksen, jossa työttömien työllistämistä ja yrittäjyyttä helpotetaan alentamalla palkan sivulukuja määräajaksi siten, että ehdot täyttävästä palkatusta työntekijästä työnantaja saa hyvityksen automaattisesti eikä sitä olisi sidottu talousarvion palkkatukimäärärahan riittävyteen.
29. Eduskunta edellyttää, että hallitus tarkentaa työttömyysturvalain soveltamisesta tehtyä ohjetta sivu- ja päätoimisen yrittäjyyden määrittämiseksi.
30. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee kotimaisten pienyrittäjien tukemiseksi esityksen arvonlisäverollisen myynnin alarajan nostamiseksi 10 000 eurosta 25 000 euroon ja huojennuksen ylärajan korottamiseksi 30 000 eurosta 39 000 euroon.
31. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee pikaisesti esitykset vähimmäispalkasta ja ns. nollasopimusten kieltämisestä.
32. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee kehyskaudella toteutettavaksi maantietuoliikenteen verouudistuksen, joka nykyistä tehokkaammin ohjaa liikennettä ympäristöä säästävään suuntaan.
33. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee kehyskaudella toteutettavaksi energiaverouudistuksen, joka edistää nykyistä paremmin energiatehokkuutta, energiansäästöä ja uusiutuviin energialähteisiin siirtymistä, ja että vuoden 2017 talousarviossa runsaasti energiaa kuluttavan teollisuuden verotukea pienennetään noin 100 milj. euroa ja turpeen verotukea vuoden 2017 talousarviosta lähtien 10 % vuodessa.
34. Eduskunta edellyttää, että hallitus luopuu liikenneväyläverkoston yhtiöittämissuunnitelmistaan.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 3 /vas

35. Eduskunta edellyttää, että Yleisradion rahoitusta ja toimintaa koskevat muutokset valmistellaan parlamentaarisesti ja että Yleisradion itsenäinen, riippumaton asema turvataan.

36. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee välittömästi kattavan ja tehokkaan lain-säädäntökokonaisuuden aggressiivisen verosuunnittelun kitkemiseksi.

Helsingissä 14.6.2016

Kari Uotila vas

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 4 /r

VASTALAUSE 4 /r

Perustelut

Verotus

Verotuksen tulee kannustaa työn tekemiseen ja yrittämiseen sekä ehkäistä kannustinloukkuja. Haluamme saada aikaan veromuutoksen, joka painottuu kulutuksen verottamiseen työn verottamisen sijaan. Siksi haluamme madaltaa ansiotuloverotusta. Me uskomme palkkatyön verotuksen pienentämisen dynaamisiin vaikutuksiin. Matalamman ansiotuloverotuksen rahoitamme korottamalla arvonlisäverokantoja.

Kannustaaksemme yrittäjyyttä haluamme nostaa kotitalousvähennyksen määrää. Kotitalousvähennyksellä on hyvä vaikutus työllistämiseen, ja sillä torjutaan harmaata taloutta.

Me haluamme keventää lisäveroa, jota osa eläkeläisistä pakotetaan maksamaan. Ehdotamme myös, että autoverotus palautetaan vuoden 2015 tasolle.

Työllisyys

Niin sanotun kilpailukyky sopimuksen syntymisestä huolimatta on selvää, että työmarkkinauudistusten on jatkuttava. Meillä ei ole varaa työmarkkinoiden pysähtyneisyyteen. Hallitus on itse myöntänyt, että sopimus ei läheskään yksin riitä korjaamaan maamme korkeaa työttömyyttä. Tarvitaan useampia toimenpiteitä. Ratkaiseva kysymys on ennen kaikkea se, miten voidaan kannustaa pieniä ja keskisuuria yrityksiä kasvuun. Siksi työmarkkinoita on uudistettava, Tämä on vähintään mitä voimme tehdä niille 264 000 suomalaiselle, jotka virallisten tilastojen mukaan ovat ilman työtä, ja pitkällä tähtäimellä tällä on täysin ratkaiseva merkitys maamme hyvinvoinnin kannalta.

Paikallinen sopiminen joustavoittaa taloutta, parantaa pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuuksia ja on avainasemassa työllisyyden parantamisessa. Siksi paikalliselle sopimiselle on annettava todelliset edellytykset.

Suomen talouden suurin haaste on työllisyysasteemme nostaminen ja työvoiman tarjonnan lisääminen. Eteenkin 30—40-vuotiaiden naisten työllisyysastetta olisi välttämätöntä nostaa. Tämä edellyttää määrätietoisia ja rakenteisiin puuttuvia, tasa-arvoa edistäviä toimenpiteitä. Hallitus on kuitenkin toistuvasti osoittanut, että tasa-arvokysymykset ovat sille toissijaisia. Valitettavasti hallituksen julkaisema tasa-arvo-ohjelma ei tätä muuta.

Työllisyyden parantamiseksi etenkin perhevapaajärjestelmän ja kotihoidon tuen uudistaminen ovat välttämättömiä. Suomen työllisyystilastot puhuvat puolestaan. Esimerkiksi Ruotsissa nuorten naisten työllisyysaste on huomattavasti korkeampi kuin meillä Suomessa. Nykyinen perhevapaajärjestelmämme yhdessä kotihoidon tuen kanssa ei kannusta naisia osallistumaan työelämään. Siksi hallituksen tulisi nyt viipymättä ryhtyä näihin uudistuksiin.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 4 /r

Myös työllistämispalveluiden antamisesta ja työnvälityksestä on tehtävä tehokkaampaa ja tulokeskeisempää. Työnvälityksen on toimittava aktiivisesti työttömyyskauden tai jopa heti lomautuksen alussa. Maassamme on paljon vapaita työpaikkoja ja lukuisia työttömiä, eivätkä nämä kuitenkaan löydä toisiaan. Luodaksemme tehokkaampia työvoimapalveluja on niitä pystyttävä kilpailuttamaan enemmän.

Ansiosidonnaista työttömyysturvaa tulisi kehittää kannustavampaan suuntaan nostamalla päivärahaa hiukan ja samalla lyhentämällä tuen maksamisaikaa. Tanskassa kokemukset tällaisesta mallista ovat hyvät. Suomessa tehdyt tutkimukset osoittavat, että suurin osa uudelleentyöllistyneistä saa työpaikan päivärahan ansainta-ajan alussa tai lopussa.

Hallituksen tulisi selvittää mahdollisuus ottaa käyttöön saksalaisen mallin mukaisia, niin sanottuja minitöitä alle 30-vuotiaille nuorille. Tämä voisi tarkoittaa järjestelmää, jossa työnantajamaksuja ei tarvitse maksaa alle 30-vuotisten nuorten kohdalla, alle 30-vuotiaat voisivat ansaita tietyn summan, esimerkiksi 500 euroa kuukaudessa tämän vaikuttamatta tuen saantiin tai valtio subventoisi tämän ryhmän palkkoja. Järjestelmä voitaisiin integroida Sanssi-korttiin, ja samalla byrokraatia vähentyisi huomattavasti. Yrittäjä voisi ilmoittaa nuorten palkkaamisesta yksinkertaisella lomakkeella. Tämä auttaisi syrjäytymisuhan alla olevia nuoria, ja toisaalta se antaisi nuorille mahdollisuuden saada oikeaa työkokemusta jo varhain elämässä. Näin sekä yhteiskunta että nuoret voittavat.

Suurten yritysten määrä maassamme oli 588 vuonna 2013. Mikroyritysten määrä oli 264 435. Uusia työpaikkoja syntyy nopeimmin pienissä yrityksissä. Lisäksi pienten ja keski suurten yritysten yhteenlaskettu liikevaihto on suurempi kuin suurten yritysten. On kuitenkin selvää, että tarvitsemme näitä kaikkia ja lisäksi tarvitsemme uusia yrityksiä, uusia innovaatioita ja uutta kasvua. Tarvitsemme myös normitalkoita helpottamaan näiden yritysten arkea. Hallitus ei tietenkään voi — eikä pidä yrittääkään — valita yksittäisiä tulevaisuuden menestyjiä, mutta kokoamalla osaamisen kansainvälisesti kilpailukykyisiksi keskittymiksi luomme pohjaa lukuisille menestystarinoille. On koko maamme etu, että eri seutuja kehitetään niiden omista vahvuuksista lähtien. Jos esimerkiksi Vaasassa sijaitsevan Pohjois-Euroopan johtavan energia- ja clean-tech-keskittymän veturit — jotka tuovat maahan miljardeja euroja ja työllistävät kymmeniä tuhansia omassa ekosysteemissään — päättävät lähteä Vaasasta ja Helsingistä, on seuraava osoite Kiina, Intia tai Brasilia — ei mikään muu Suomen kaupunki. Julkiset tutkimus-, kehitys- sekä infrapanostukset on pääasiallisesti ohjattava sellaisille alueille ja aloille, joilla nimenomaan teollinen jalostusarvo ja vienti ovat korkeimmillaan ja joilla myös yritykset itse markkinalähtöisesti panostavat vahvasti tutkimukseen ja kehitykseen.

Vienti, korkea jalostusarvo ja osaava työvoima mahdollistavat menestyksemme. Suomalaiset yritykset tarvitsevat parhaimpia työntekijöitä menestyäkseen. Maamme väestömäärän kehitys olisi kuitenkin jo nyt negatiivinen ilman maahanmuuttajia. Meidän on lisättävä työperäistä maahanmuuttoa esimerkiksi poistamalla tarveharkinta, jotta suomalaiset (mainittakoon vaikka) start-up-yritykset voisivat tarpeen vaatiessa palkata ihmisiä myös EU:n ulkopuolelta. Lisäksi meidän tulee myöntää työlupa niille, jotka tulevat tänne turvapaikanhakijoina. Tällä tavoin he voivat työllistyä nopeasti ja kotiutua myös suomalaiseen yhteiskuntaan.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 4 /r

Harmaan talouden torjunta

Harmaasta taloudesta aiheutuu Suomessa suuria verotulojen menetyksiä yhteiskunnalle. Lisäksi harmaa talous heikentää yleistä veromoraalia ja vaikeuttaa laillista toimintaa harjoittavien yritysten kilpailumahdollisuuksia. Eräiden tutkimusten mukaan (eduskunnan tarkastusvaliokunta 2010) harmaan talouden suuruusluokka on 10—14 miljardia euroa, mikä vastaa 5,5—7,5 prosenttia bruttokansantuotteesta. Tämä merkitsee, että harmaa talous aiheuttaa 4—6 miljardin euron taloudelliset menetykset vuodessa yhteiskunnalle.

Harmaan talouden torjunta edellyttää valtiolta määrätietoisia toimenpiteitä. Keskeisessä asemassa on rikosten tekomahdollisuuksien vähentäminen, kiinnijäämisriskin lisääminen sekä viranomaisten reagointikyvyn parantaminen harmaan talouden paljastamisessa ja torjunnassa. Poliisi, syyttäjälaitos, tuomioistuinelaitos, Tulli ja verohallinto tarvitsevat tämän vuoksi riittävät voimavarat harmaan talouden tehokkaaseen torjuntaan. On syytä muistaa, että panostukset harmaan talouden torjuntaan maksavat nopeasti itsensä moninkertaisesti takaisin verotuloina, joita ei muuten tulisi valtiolle.

Sipilän hallitus ei valitettavasti ole päättänyt priorisoida harmaan talouden torjuntaa.

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Hallituksen kaavailemassa sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksessa, joka on kehyskauden suurin yksittäinen uudistus, on edelleen monia isoja avoimia kysymyksiä. Keskustelu on tähän asti pitkälti keskittynyt maakuntien määrään ja muihin hallinnollisiin kysymyksiin, vaikka sen pitäisi sen sijaan olla asiakas- ja potilaslähtöistä. Sote-uudistus on välillä vaikuttanut etenevän maakuntauudistuksen ehdoilla.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa tulisi ennen kaikkea panostaa ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin. Olisi tärkeää, että sosiaali- ja terveydenhuoltouudistusta ei toteutettaisi erikoissairaanhoidon ehdoilla niin, että sosiaalihuolto, vanhustenhoito ja perusterveydenhuolto jäävät toiselle sijalle. Uudistuksen tavoitteena pitää olla mahdollisimman tasa-arvoinen ja laadullinen hoito toimivin hoitoketjuin. Läheisyysnäkökulmaa ja lähipalveluiden saatavuutta ei saa unohtaa.

Lisääntynyt valinnanvapaus hoidossa ja hoivassa on hyvä asia, joka voi parantaa hoidon laatua yksittäisen potilaan osalta. Valinnanvapautta tulisi kehittää siten, että raha nykyistä paremmin seuraisi potilasta. Rahoitusta on yksinkertaistettava ja kanavoitava pitkällä aikavälillä yhdellä tavalla. Jokaisen henkilön on saatava mahdollisuus valita ratkaisu, joka sopii hänelle parhaiten — riippumatta siitä, onko palvelu julkisen sektorin, yksityisen toimijan tai kolmannen sektorin tuottama. Julkinen sektori kantaa päävastuun hoidosta ja laatii laatuvaatimukset. Samalla on tärkeää, että julkisella sektorilla myös jatkossa on vahva rooli hoidon tuotannossa.

Professori Brommelsin työryhmän esittämä valinnanvapauden laajentaminen on tervetullut. Myös maksujen tasapäistäminen on hyvä asia. Tämän mallin myötä monipuolisten palveluiden saatavuus paranee. Sosiaali- ja terveyskeskuksista ei kuitenkaan saa tulla hoitoon pääsyä jarruttavia portinvartijoita.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 4 /r

Tässä vaiheessa on kuitenkin epäselvää, mitä hallituksen lopulliset linjaukset valinnanvapaudesta tulevat olemaan. On välttämätöntä, että kielelliset oikeudet turvataan valinnanvapauslainsäädännön jatkovalmistelussa.

Myös ennaltaehkäisevään työterveyshuoltoon on panostettava. Sairauspoissaolot ja työkyvyttömyyseläkkeet aiheuttavat valtavia kustannuksia yhteiskunnalle. Panostukset työhyvinvointiin ja kuntoutukseen maksavat itsensä takaisin moninkertaisesti.

Koko itsenäisyytemme ajan kunnat ovat vastanneet paikallisdemokratian toteutumisesta. Peruspalveluja koskevat päätökset on tehty lähellä palveluja käyttäviä kunnan asukkaita. Sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksen myötä sote-palveluja koskeva päätöksenteko siirtyy hyvin kauaksi niistä ihmisistä, jotka käyttävät näitä palveluita.

Hallituksen tulee myös tehdä todellinen vaikutusarvio siitä, miten kansalaisten kielelliset oikeudet turvataan uudistuksen yhteydessä, ennen kuin uudistus toteutetaan. Kansalaisten tulee myös uudistuksen jälkeen saada hoitonsa ja hoivansa maan kansalliskielillä, suomeksi tai ruotsiksi niin, että palvelut toimivat myös käytännössä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen yhteydessä on myös turvattava erityisryhmien tarpeet, tarvittaessa erityisratkaisujen kautta.

Hallitus tekee sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen rinnalla myös päivystysuudistuksen. Huomionarvoista on, että päivystysuudistuksella on kiireellisempi aikataulu kuin varsinaisella sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksella. Tämä ei ole tarkoituksenmukainen tapa edetä.

Samalla on selvää, että hallituksella on suuri into keskittää päivystystoimintaa. Hallitus on linjannut, että ympärivuorokautinen täyden palvelun päivystys keskitetään ainoastaan 12 sairaalaan. Tämän lisäksi pienempien aluesairaaloiden toimintaa ollaan ajamassa alas. Tämä on melko paradoksaalista, kun ottaa huomioon sote-uudistuksen päätavoitteen eli kansalaisten yhdenvertaisen hoidon ja hoivan turvaamisen koko maassa. On vaikea turvata yhdenvertaisuutta, kun palveluita keskitetään ja etäisyydet pitenevät.

On kestävämpiä, että päivystysuudistuksen valmistelussa ei ole tehty kielellisten vaikutusten arviointia niin kuin perustuslakivaliokunnan käytännössä edellytetään. Vaasan keskussairaala tarjoaa tänään hoitoa noin 100 000:lle ruotsinkieliselle suomalaiselle. Täyden ympärivuorokautisen päivystyksen sairaalan puuttuminen Pohjanmaan maakunnasta ei ole hyväksyttävää. Tarve saada hoitoa ja hoivaa omalla äidinkielellä ei poistu tulevaisuudessa. Suomen elinvoimaisimman ja kilpailukykyisimmän seudun sairaalan alasajo ei ole perusteltua.

Päivystystoiminnan rajulle alasajolle ei ole annettu mitään muuta syytä kuin tarve säästää. Mitään näyttöä siitä ei kuitenkaan ole. Järkevää ja tarkoituksenmukaista olisi, että tulevaisuuden päivystystoiminnan järjestäminen tehtäisiin käsi kädessä varsinaisen sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksen kanssa. Nyt vaikuttaa siltä, että hallitus haluaa ensin lakkauttaa sairaaloita, sulkea lisää synnytysosastoja ja vähentää niin erikoissairaanhoidon kuin perusterveydenhuollon päivystystä ja vasta sen jälkeen muodostaa 18 uutta maakuntaa. Tämä ei ole rehellistä maakuntia ja alueita

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 4 /r

kohtaan. Mikäli halutaan saada aikaan aitoa itsehallintoa, on maakuntien itse saatava päättää päivystyksen laajuudesta, sitten kun niille on siirretty vastuu sosiaali- ja terveydenhuollosta.

Hallitus kohdistaa merkittäviä leikkauksia muun muassa sairausvakuutuskorvauksiin ja työttömyysturvaan. Sairausvakuutusten leikkaukset kohdistuvat lääkekorvauksiin ja matkakorvauksiin. Näihin kohdistetaan jo aiemmin tehtyjen säästöjen lisäksi uutena säästönä lääkekorvausjärjestelmän uudistus. Sosiaali- ja terveystalvolumaksuja nostetaan. Pienituloisille tämä voi tietää suurta kustannusten lisääntymistä. Pahimmassa tapauksessa tämä tarkoittaa sitä, että ihmisillä ei ole varaa hoitoon, jota he tarvitsisivat.

Sen sijaan, että katsomme kaikkia kattoja ja korvauksia erillisinä, meidän tulisi siirtyä yhteen yhtenäiseen järjestelmään, jonka avulla etsisimme tosissamme ratkaisuja yhteisen lääkkeiden, hoitokustannusten ja matkakustannusten omavastuukaton luomiseksi. Näin voisimme välttyä siltä, että pienituloisimmat eivät kärsisi tarpeettomasti, ja toisaalta voisimme vakuuttua siitä, että meillä on kokonaiskuva korvausjärjestelmästä. Suomessa tulisi selvittää mahdollisuudet ottaa käyttöön järjestelmä, joka ottaa huomioon ihmisen kokonaistilanteen.

Omaishoitajat tekevät uskomattoman tärkeän panoksen suomalaisessa yhteiskunnassa. He huolehtivat omaisistaan, jotka eivät muuten selviäisi arjesta kodissaan. Omaishoitajilla on jo tänä päivänä hyvin merkittävä rooli vanhustenhuollossa, sillä heidän tekemänsä työn ansiosta hoidon tarpeessa oleva voi asua kodissaan mahdollisimman pitkään. Järjestelmä merkitsee suuria säästöjä yhteiskunnan hoitokustannuksiin.

Kunnat maksavat omaishoitajien saamat korvaukset. Tämä on ongelmallista, koska omaishoitajien korvausten kriteerit vaihtelevat kuntien välillä, mikä asettaa omaishoitajat eriarvoiseen asemaan. Tämä ei ole oikeudenmukaista. Omaishoitajien työ on yhtä arvokasta riippumatta siitä, missä kunnassa henkilö sattuu asumaan. Järjestelmää tulisi tarkistaa. Oikeudenmukaisemman järjestelmän luomiseksi omaishoitajien korvaus tulee pitkällä tähtäimellä yhdenmukaisesti siirtää Kelalle.

Selvitykset osoittavat, että yksinhuoltajavanhempien taloudet ovat muita lapsiperheitä riippuvaisempia toimeentulotuesta. Tänä päivänä lapsilisän yksinhuoltajalisä vaikuttaa toimeentulotuen suuruuteen. Nykyinen toimeentulotukijärjestelmä johtaa siihen, että minkä valtio antaa yhdellä kädellä, kunta ottaa toisella. Jotta kaikkein köyhimmat yksinhuoltajataloudet hyötyvät yksinhuoltajalisästä, on luovuttava sen kytkemisestä toimeentulotukeen.

Hallituksen pitää löytää toimiva ratkaisu päihdeäitien hoidon turvaamiseksi. Eduskunta on nyt joutunut vuosittain lisäämään rahoitusta ns. Pidä kiinni -hoito-ohjelmaan, mikä ei ole kestävä tapa hoitaa asiaa.

Istanbulin sopimus tuli voimaan Suomessa elokuussa 2015. Suomessa pitäisi olla noin 550 turvakotipaikkaa Euroopan neuvoston suosituksen mukaan. Tällä hetkellä Suomessa on noin 120 paikkaa. Turvakotiverkosto ei ole myöskään maantieteellisesti kattava. On hyvä, että hallitus lisää 2 miljoonaa euroa /vuosi kehyskaudella. Kuitenkaan tämä ei riitä päästäksemme tavoitteeseen. Naisiin kohdistuva väkivalta on edelleen suuri ongelma Suomessa, ja jokaisen turvaa tarvitsevan pitää päästä turvakotiin. Tällä hetkellä tässä on suuria puutteita.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 4 /r

Koulutus ja tutkimus

Suomen koulu on toistaiseksi maailman parhaita, minkä vuoksi meidän on panostettava siihen eikä ajettava sitä alas, mikä on seurauksena, jos hallituksen leikkaussuunnitelmat pannaan toimeen. Maksuton koulutus on paras tae yhdenvertaiselle ja tasa-arvoiselle Suomelle, identiteetin luomiselle ja kulttuurin vaalimiselle. Laaja yleissivistys, monipuolinen kielitaito ja monipuoliset sosiaaliset valmiudet ovat tärkeitä kansalaistemme ja maamme menestykselle.

Hallituksen koulutusleikkaukset muodostavat todellisen uhan opetuksen ja tutkimuksen laadulle, mikä vaarantaa vakavasti maamme kilpailukyvyn ja kasvun ja kovin tarpeelliset talouden ja työllisyyden nousumahdollisuudet maassamme. Suomelle panostaminen inhimilliseen pääomaan on elintärkeää maamme hyvinvoinnin kannalta niin lyhyellä kuin pitkälläkin aikavälillä.

Ennen vaaleja annettiin lupauksia siitä, että koulutuksesta ei säästetä. Hallituksen toiminta osoittaa, että näillä lupauksilla ei ole katetta sen harjoittamassa politiikassa. Kun muut yhteiskunnan sektorit ovat säästöliekillä maassamme vallitsevan taloudellisen tilanteen vuoksi, on erityisen lyhytnäköistä uhata entisestään sitä sektoria, joka on maamme valttikortti — korkealuokkaista ja kattavaa koulutusta. Suomen tulee panostaa osaamiseen ja koulutukseen, jotta pärjäisimme globaalissa taloudessa tavoitteenamme tulla yhdeksi maailman johtavista tiedon kansakunnista. Hallituksen koulutusleikkaukset eivät vastaa hallituksen itse asettamia tavoitteita. On myös syytä todeta, että koulutuksen kärkihankkeet eivät kompensoi hallituksen samanaikaisesti esittämiä massiivisia leikkauksia.

Samalla on ilmeistä, että hallitukselta puuttuu kokonaisvaltainen kuva sivistyksestä ja laajempi koulutuspoliittinen visio. Tämän takia tulisi asetettaa parlamentaarinen työryhmä, joka pohtisi koulutuspolitiikan strategiaa, visioita ja tulevaisuuden kuvaa hallitusohjelmaa pidemmäksi ajaksi, esimerkiksi kahdeksi vaalikaudeksi kerrallaan. Työryhmä laatisi sivistyspoliittisen selonteon, jossa hahmotellaan koulutuspoliittisia tavoitteita ja keinoja päästä tavoitteisiin nykyisten resursien puitteissa.

Sipilän hallituksen hallitusohjelmassa todetaan mm., että päivitetään perusopetuksen oppimistapoja ja -ympäristöjä kehityksen haasteita vastaaviksi sekä painotetaan tulevaisuuden taitopohjaa. Hankkeen tavoitteena on parantaa oppimistuloksia sekä kaventaa niissä syntyneitä eroja. Panostetaan kouluviihtyvyyteen ja nostetaan lasten ja nuorten henkisen sekä fyysisen hyvinvoinnin tasoa. Hallitusohjelma toteaa edelleen, että "myös koulua ja varhaiskasvatusta kehitetään tukemaan lapsen hyvinvointia".

Nyt olisi erittäin tärkeää, että hallitus nopeasti konkretisoi, mitä se tarkoittaa digitalisoinnilla ja uusilla oppimisympäristöillä. On tietenkin selvää, että koulumme on seurattava kehitystä, mutta digitalisointi ei saa pelkästään tarkoittaa sitä, että koulut hankkivat lukulaitteita ja uusia tietokoneita. Tarvitsemme selkeän suunnitelman, ja opettajilla on oltava todelliset mahdollisuudet kouluttautua. Mutta tässäkin tärkeimmän tavoitteen tulee olla, että erot eivät saa kasvaa alueellisesti tai saman kunnan eri koulujen välillä. Koulutusshoppailu ei saa yleistyä.

Hallitusohjelman mukaan toisen asteen ammatillinen koulutus uudistetaan. On selvää, että toinen aste on uudistettava. Turhia päällekkäisyyksiä voi karsia, tilojen käyttöä voi tehostaa ja tur-

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 4 /r

hia rakenteita purkaa. Tähän Ruotsalainen eduskuntaryhmä oli sitoutunut jo viime vaalikaudella. On kuitenkin täysin epäselvää, miten hallitus aikoo toteuttaa tämän uudistuksen. Leikkaukset astuvat voimaan jo vuonna 2017, mutta ohjaava lainsäädäntö vasta vuotta myöhemmin. Nyt vaikuttaa siltä, että hallitus keskittyy pelkästään rajusti leikkaamaan sen sijaan, että se huolellisesti ja suunnitelmallisesti valmistelisi toisen asteen välttämätöntä uudistusta. On hyvin kyseenalaista, miten hallitus käytännössä aikoo turvata ammatillisen koulutuksen alueellisen saatavuuden. Pienten ja haavoittuvien ruotsinkielisten ammatillisen koulutuksen yksiköiden tilanne on erittäin huolestuttava.

Hallituksen korkeakoululeikkaukset heikentävät Suomen kilpailukykyä ja kestäväen kasvun edellytyksiä. Leikkaukset pitää kuitenkin nähdä tätäkin laajempänä toimintana, ne ovat vakava uhka koko sivistisyhteiskuntamme perusteita kohtaan.

Hallituksen leikkauksien vakavat seuraukset näkyvät jo nyt. Esimerkiksi Helsingin yliopisto joutuu vähentämään henkilöstöään kokonaisuudessaan noin 980 hengellä vuoden 2017 loppuun mennessä. Myös moni muu maamme korkeakouluista on joutunut käymään yhteistoimintaneuvotteluja.

Opetushenkilöstön irtisanomiset johtavat vähempiin luentoisiin ja vähempään lähiopetukseen. Vaarana on myös, että pienimmät oppiaineet voivat jopa hävitä kokonaan tietyistä korkeakouluista. Monet opiskelijoiden tukipalvelut, kuten opinto-ohjaus, ura- ja rekrytointipalvelut, opintopsykologin palvelut heikkenevät. Hallituksen leikkaukset kohdistuvat siis juuri niihin asioihin, jotka edesauttavat opiskelijoiden nopeaa valmistumista ja siirtymistä työelämään.

Rajujen korkeakoululeikkausten vaarana on myös, että monet nuoret ja lupaavat tutkijat hakeutuvat muualle kuin vapaan tutkimuksen tekemiseen. Tämä aivovuoto on osittain jo nähtävissä, ja sillä on pitkällä aikavälillä hyvin vakavat seuraamukset suomalaiselle tutkimukselle.

Nyt tulisi toimia täysin päinvastoin kuin mitä hallitus tekee. Suomi on maailman koulutetuimpia maita, mutta tieteen tasossa olemme jo nyt lähes kaikkia OECD-maita jäljessä. Leikkausten sijaan tarvitsemme rohkeita panostuksia korkeakouluopetukseen ja tutkimukseen. Tämä auttoi meitä myös yhdeksänkymmentäluvun laman voittamisessa. Hallituksen esittämiä koulutukseen ja tutkimukseen kohdistuvia leikkauksia ei voi hyväksyä.

Hallitus leikkaa rajusti korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta. Leikkauksia ei voi hyväksyä. On pöyristyttävää, että valtion velkaantumista halutaan suitsia velkaannuttamalla opiskelijoita. Tiedämme jo ennestään, että korkeakoulutus on periytyvää. Opintorahapainotteisen opintotuen ansiosta useampi nuori, joka tulee ei-korkeakoulutaustaisesta perheestä, on hakeutunut korkeakouluopintoihin. Hallituksen kaavailema lainapainotteinen malli taas asettaisi nuoret hyvin eriarvoiseen asemaan heidän sosioekonomisesta taustastansa riippuen. Tällainen kehitys ei ole lainkaan suotavaa. Meidän tulee pyrkiä mahdollisuuksien tasa-arvoon, ei eriarvoisuuden lisäämiseen.

Lainapainotteinen opintotukimalli tuskin nopeuttaisi opiskelijoiden valmistumista. Päinvastoin, opintorahan leikkaaminen johtaa helposti siihen, että opiskelijat joutuvat tekemään yhä enemmän töitä turvatakseen toimeentulonsa. Lainan ottaminen ei ole houkuttelevaa tilanteessa, jossa korkeakoulutettujen työttömyys kasvaa ja tulevaisuudennäkymät ovat epävarmat.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 4 /r

Opintotukeen on viime vuosien aikana tehty lukuisia muutoksia. Näiden muutosten vaikutukset tulisi nyt ensin arvioida kunnolla. Sen jälkeen tulee tarvittaessa aloittaa uusi laajapohjainen valmistelu vaihtoehtoisten mallien löytämiseksi.

Nuorisotakuu

Hallituksen tavoite kehittää nuorisotakuuta tukemaan nuorten elämänhallintaa, luomaan opiskelupolkuja ja työtä on hyvä. Jotta tavoitteisiin päästään — että jokaisella nuorella olisi töitä, opiskelu- tai harjoittelupaikka — tarvitaan resursseja. Vaihtoehtoiset kustannukset, jotka syntyvät, jos nuoria ei autettaisi, kasvavat huomattavasti suuremmiksi pitkällä aikavälillä. Taloudellisen menetyksen lisäksi on tietysti kyse henkilökohtaisesta tragediasta nuoren ihmisen syrjäytyessä. Hallitus on leikannut rajusti työpajatoiminnasta ja etsivän nuorisotyön määrärahoista.

Maahanmuutto ja kotouttaminen

Maahanmuuttoviraston mukaan Suomeen tuli vuonna 2015 reilut 32 000 turvapaikanhakijaa. Turvapaikanhakijoiden kotouttamisen tulee siksi olla etusijalla. Meidän on panostettava nyt Suomeen tulevien turvapaikanhakijoiden kotouttamiseen niin, että he pääsevät nopeasti sisään suomalaiseen yhteiskuntaan. Kielenopetus, mahdollisuudet muuhun koulutukseen ja työllistymiseen ovat tässä avainsanoja. Tänne turvapaikanhakijoina tulleille tulisi myöntää työlupa heti, niin että he voivat saada nopeasti työtä.

Turvapaikan saaneiden ja kiintiöpakolaisten kotoutumisen edellytys on, että kuntapaikkoja on riittävästi. Kuntapaikoista on jo pitkään ollut pulaa. Kuntien tulisikin nyt tasapuolisemmin ottaa vastuu turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten vastaanottamisesta. Turvapaikanhakijoiden määrän erittäin voimakkaan kasvun takia tulisi vakavasti harkita sitovien kuntakiintiöiden käyttöön ottamista, mikäli tähän ei päästä vapaaehtoisuuden kautta.

Onnistuneen kotouttamisen kannalta on myös tärkeää huolehtia, että ELY-keskusten kotouttamiseen tarkoitetut resurssit ovat riittävät.

Suomen pakolaiskiintiö on kahden viime vuoden aikana ollut 1 050 pakolaista vuodessa. Täksi vuodeksi hallitus esitti kiintiön laskemista ainoastaan 750 pakolaiseen. Näin, vaikka samanaikaisesti pakolaisvirrat eivät ole olleet yhtä suuria sitten toisen maailmansodan päättymisen. Suomen on kannettava kansainvälinen vastuunsa. Pakolaispolitiikkamme on perustuttava inhimillisyyteen ja ihmisoikeuksien suojeluun. Ketään ei saa pakottaa elämään turvattomuudessa ja kurjuudessa. Pakolaiskiintiön korottaminen on hyvä tapa auttaa pitkällä tähtäimellä vaikeassa asemassa olevia ihmisiä. Pakolaiskiintiötä tulee korottaa merkittävästi ja asteittain. Juuri nyt Suomi ottaa vastaan monia turvapaikanhakijoita, mikä tekee perustelluksi hieman pienemmän pakolaiskiintiön kuin pidemmällä aikavälillä.

Hallitus on myös kiristämässä perheenyhdistämisen kriteereitä. Katsomme, että kriteereiden tiukentaminen ei ole tarkoituksenmukaista. Mahdollisuus perheenyhdistämiseen on erittäin tärkeää kotoutumisen kannalta. Sopeutuminen uuteen yhteiskuntaan vaikeutuu, kun on huoli omaisista. On myös tärkeää muistaa, että perheenyhdistäminen on yksi harvoista turvallisista ja laillisista reiteistä Eurooppaan ja Suomeen. Erityisesti lasten ja naisten suojelu on tärkeää. Jos perheenyh-

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 4 /r

distäminen estetään käytännössä kokonaan, kuten käsillä olevalla esityksellä uhataan tehdä, ajetaan perheenjäsenet, mukaan lukien naiset ja lapset, vaarallisille reiteille yrittämään matkaa salakuljettajia hyödyntäen.

Turvapaikanhakijoiden oikeus oikeusapuun on myös turvattava. On edistettävä joutuisampaa kansainvälistä suojelua koskevien valitusasioiden käsittelyä. Hallituksen esityksessä liikutaan kuitenkin perustavien ihmisoikeuksien suhteen äärimmäisen herkällä alueella. Turvapaikkapuhuttelussa saatavaa oikeusapua esitetään rajattavaksi, valitusaikoja rajoitettaisiin ja ehdotetaan hallintovaiheen oikeusavun säätämisestä vain julkisten oikeusavustajien tehtäväksi, mikä ei ole tarkoituksenmukaista.

Maatalous

Kotimaisen maatalouden tilanne on katastrofaalinen. Maanviljelijöiden tulot ovat vähentyneet 40 prosenttia viimeisen kahden vuoden aikana. Syitä ovat muun muassa sanktiot Ukrainan sodan seurauksena, globaali kehitys ja maaseutuvirasto MAVI:n kyvyttömyys maksaa EU-tukia maanviljelijöille.

Hallituksen toimenpiteet maanviljelijöiden tilanteen parantamiseksi ovat täysin riittämättömät. Tiloilla ei näy muutosta, tukia ei edelleenkään ole maksettu, ja Brysselistä ei ole tullut apua. Lausuntokierroksella oleva hallituksen periaatepäätös julkisten hankintojen tiukemmista säännöistä on jo nyt vesitty, ja pari viikkoa sitten työ- ja elinkeinoministeriön työryhmä hylkäsi lakiesityksen kaupan pelisääntöjen muuttamiseksi. Hallituksen tulisi viipymättä ryhtyä määrätietoisiin toimiin maatalouden toimintaedellytysten turvaamiseksi.

Puolustus

Nykyaikaiset puolustusvoimat ylläpitää koko maan kattavaa alueellista puolustusjärjestelmää, jossa puolustuskyky perustuu puolustusjärjestelmän suorituskykyihin ja niille kansallisella ja kansainvälisellä yhteistyöllä saatavaan tukeen. Ilkka Kanervan johtamassa parlamentaarisessa selvitysryhmässä todettiin, että Puolustusvoimien rahoitustasoa on korotettava koko kehyskauden aikana. Ryhmän ehdottama lisärahoitus riittäisi ainoastaan nykyisen toimintakyvyn ylläpitämiseen. Materiaalihankintaan, kuten esimerkiksi Hornet-kaluston korvaamiseen ja merivoimien taistelualuskaluston suorituskyvyn korvaamiseen, tarvitaan kuitenkin lisärahoitusta.

Nykyinen puolustusbudjetti ei ole riittävä tarvittavien materiaali-investointien tekemiseen, puhumattakaan esimerkiksi Hornet-kaluston korvaamisesta. Ellei rahoitustaso nouse, joudutaan tinkimään sekä materiaalihankinnoista että toiminnasta, kuten maastovuorokausista. Toimintamenoja joudutaan jo tällä hetkellä rahoittamaan materiaalihankintojen kustannuksella, ja pidän tätä kehitystä erittäin valitettavana ja jopa vaarallisena.

Kehitysapu

Ruotsalaisen eduskuntaryhmän mielestä kehitysavun määrän tavoitteena on oltava pitkällä aikavälillä 1 prosentti bruttokansantulosta. Suomi on sitoutunut tähän jo pitkään. Me haluamme Suomen olevan luotettava toimija kansainvälisessä kehitystyössä ja kansakunta, joka kantaa vastuuta

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 4 /r

kehitysapolitiikassa. Me emme hyväksy hallituksen ehdottamaa kehitysavun teurastusta kolmanneksella ja haluamme palauttaa kehitysavun toimintaedellytykset.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan, että selonteon johdosta hyväksytään seuraava kannanotto.

Vastalauseen kannanottoehdotus:

- 1. Eduskunta edellyttää, että työn verotusta kevennetään.*
- 2. Eduskunta edellyttää, että arvonlisäverokantoja korotetaan.*
- 3. Eduskunta edellyttää, että kotitalousvähennyksen määrää korotetaan.*
- 4. Eduskunta edellyttää, että autoverotus palautetaan vuoden 2015 tasolle.*
- 5. Eduskunta edellyttää, että eläkeläisten lisäveroa pienennetään.*
- 6. Eduskunta edellyttää, että ansiosidonnaista päivärahojärjestelmää kehitetään kannustavammaksi.*
- 7. Eduskunta edellyttää, että harmaan talouden torjuntaan osoitetaan lisämäärä rahaa.*
- 8. Eduskunta edellyttää, että korkeakoulujen rahoitus turvataan.*
- 9. Eduskunta edellyttää, että hallituksen esittämät opintotukileikkaukset perutaan.*
- 10. Eduskunta edellyttää, että yhtäläiset mahdollisuudet jatko- ja lisäkoulutukseen turvataan kaikkialla maassamme.*
- 11. Eduskunta edellyttää, että viennin edistämiseksi yritysten kansainvälistymistuet turvataan.*
- 12. Eduskunta edellyttää, että Tekesin kautta tapahtuvaan tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan osoitetaan riittävät resurssit.*
- 13. Eduskunta edellyttää, että työllistämispalveluista ja työnvälityksestä on tehtävä tehokkaampia ja tuloskeskeisempiä tekemällä työvoimapalveluiden kilpailuttaminen mahdolliseksi.*
- 14. Eduskunta edellyttää, että nuorisotakuun kehittämiseen, etsivään nuorisotyöhön sekä nuorten minitöiden mallin kehittämiseen osoitetaan lisämäärä rahaa.*
- 15. Eduskunta edellyttää, että laaja ympärivuorokautinen päivystyssairaala-toiminta turvataan tasapuolisesti koko maassa.*

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 4 /r

- 16. Eduskunta edellyttää, että kansalaisten kielelliset oikeudet turvataan sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksessa.*
- 17. Eduskunta edellyttää, että työllistymistä, työelämässä pysymistä ja siihen palaamista edistetään panostamalla työhyvinvointiin.*
- 18. Eduskunta edellyttää, että toimeentulotuen ja lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen välinen kytkös katkaistaan.*
- 19. Eduskunta edellyttää, että terveydenhuoltoon ja lääkekorvauksiin kehitetään yhteinen kustannuskatto.*
- 20. Eduskunta edellyttää, että VR:n lähiliikenteen ostopalveluita ja kaukoliikenteen juna-
vuoroja ei vähennetä. Joukkoliikennettä tulee kehittää suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti.*
- 21. Eduskunta edellyttää, että YLE:n toiminta turvataan molemmilla kansalliskielillä.*
- 22. Eduskunta edellyttää, että vuosittaista pakolaiskiintiötä nostetaan.*
- 23. Eduskunta edellyttää, että kotouttamiseen tarkoitetut määrärahat ovat riittävällä tasolla.*
- 24. Eduskunta edellyttää, että kehitysavun määrän tavoitteena on pitkällä aikavälillä olta-
va 1 prosentti bruttokansantulosta.*
- 25. Eduskunta edellyttää, että puolustusvoimien määrärahoja korotetaan koko kehyskau-
den aikana ja että tulevaisuuden materiaalihankintojen lisärahoitus turvataan.*
- 26. Eduskunta edellyttää, että ammattikalastajien toimintaedellytykset turvataan.*
- 27. Eduskunta edellyttää, että perhevapaajärjestelmä ja kotihoidon tuen järjestelmä uudis-
tetaan viipymättä.*
- 28. Eduskunta edellyttää, että maatalouden toimintaedellytykset turvataan.*

Helsingissä 14.6.2016

Mats Nylund r

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 5 /kd

VASTALAUSE 5 /kd

Perustelut

Julkisen talouden tasapainottaminen vaatii tiukkaa menokuria ja järkeviä rakenteellisia uudistuksia. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä jakaa hallituksen tavoitteen velkaantumisen taittamiseksi suhteessa bruttokansantuotteeseen vaalikauden loppuun mennessä ja ettei lisävelkaa otettaisi enää vuoden 2021 jälkeen. Talouden tasapainottamisen vuoksi julkisten menojen vähentäminen on välttämätöntä, mutta samalla tulee tehdä panostuksia, joilla luodaan talouskasvua ja uskoa parempaan tulevaisuuteen. Virheelliset päätökset ja väärin kohdenetetut säästötoimet voivat johtaa hallituksen epäonnistumiseen keskeisten talouspoliittisten tavoitteidensa saavuttamisessa. Innovaatioita ja tuottavuuden kasvua ei voi saavuttaa, jos samaan aikaan leikataan koulutuksesta ja tutkimustoiminnasta. Työllisyyttä ei voi parantaa vähentämällä panostuksia työllisyyden hoitoon. Hyvinvointiyhteiskunnan rakenteita ei voi romuttaa ja myydä, mikäli hyvinvointi halutaan taata kaikille kansalaisille. Maaseudun elinvoimaisuutta ei voi parantaa eikä maatalousyrittäjiä pelastaa ilman tarpeellisia ja oikea-aikaisia toimenpiteitä.

Hallituksen selonteossa julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2017—2020 on useita kipeitä säästökohteita. Osa niistä tulisi kohdentaa uudelleen. Leikkaukset koulutuksesta ja tutkimuksesta syövät kasvun eväitä. Leikkaukset opintotuesta vaikeuttavat nuorten kouluttautumismahdollisuuksia. Leikkaukset lapsilisään, kotihoidon tukeen, yksityisen hoidon tukeen, työmarkkinatukeen, rintamalisään, sotilasavustukseen, eläkettä saavan hoitotukeen ja eläkkeensaajan asumistukeen ovat euromääräisesti pieniä, mutta kuitenkin tuntuja niille ihmisille, jotka kaikkein eniten tarvitsevat yhteiskunnan apua.

Talouden näkymät

Selonteossa todetaan talouskasvun jäävän vaiheeksi kuluvan vuoden ja seuraavien kahden vuoden aikana. Myös Suomen viennin kasvu jää heikoksi, ja talouskasvun kannattelu on jäämässä yksityisen kulutuksen ja investointien varaan. Hallituksen toimet syövät yksityistä ostovoimaa eikä työllisyyden pienehkö elpyminen riitä kompensoimaan kokonaisostovoiman heikentymistä. Kurjistuva keskiluokka ja erityisesti lapsiperheet on laitettu taloustalkoissa maksumiehiksi, mutta samalla tältä ryhmältä odotetaan talouskasvun ylläpitämistä yksityisen kulutuksen kautta.

Maailmantalouden osalta voimme joutua todistamaan merkittäviä mullistuksia lähiaikoina. Britannian mahdollisella erolla Euroopan unionista voi pahimmillaan olla merkittäviä negatiivisia vaikutuksia Suomen talouteen. EU:n sisämarkkinoiden pienentyminen ja mahdollinen talouskasvun heikentyminen, niin Britanniassa kuin jäljellä olevissa EU maissa, vaikuttaisi negatiivisesti Suomen vientiin. Toteutuessaan Brexit johtaisi laajempaan poliittiseen kriisiin, jolla voi olla vielä suurempia vaikutuksia talouden kehittymiseen Euroopan lisäksi laajemminkin. Näihin mahdollisiin muutoksiin kansainvälisessä taloudessa tulee varautua.

Kansainvälisen talouden heilahdukset vaikuttavat laajasti. Valtion vastuut ovat Finnveran takauksen johdosta kasvaneet nimellisarvoltaan 24 prosenttiin kokonaistuotannosta ja pääomavastuiden määrä 9 prosenttiin. Viennin edistäminen vientitakuiden avulla on tärkeää. Kristillisdemokraatti-

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 5 /kd

nen eduskuntaryhmä muistuttaa kuitenkin siitä, että hallitus pelaa kovalla riskillä, jos eteen tulee vielä isompi kansainvälinen talouskriisi ja vastuut lankeavat suomalaisten veronmaksajien maksettavaksi.

Makeisten ja jäätelön veron poistuminen vähentää valtion tuloja 109 miljoonalla eurolla. Veron piirissä olleiden tuotteiden hintojen alentuessa on odotettavissa, että niiden kulutus kasvaa. Kansanterveydellisestä näkökulmasta olisi tärkeää, että makeisten ja jäätelön vero korvattaisiin uudella sokeripitoisten tuotteiden verolla, mikä kohtelisi eri tuoteryhmiä tasavertaisesti.

Työllisyyden parantaminen vaatii kilpailukykysovimuksen lisäksi aktiivisia toimia

Työmarkkinaosapuolten positiiviset neuvottelutulokset kilpailukykysovimuksesta ovat tervetulleita, samoin kuin hallituksen ilmoitus tukea kokonaisratkaisua veronkevennyksin. Kilpailukykysovimuksen vaikutukset työllisyyteen ja talouskasvuun tulevat näkymään viiveellä, ja välittömät vaikutukset tulevat jäämään pieniksi. Siksi tarvitaan myös nopeita toimia, joilla parannetaan työllisyystilannetta välittömästi.

Talouskasvun heikosta kehittämisestä huolimatta hallitus uskoo, että työttömyysaste tulee alenemaan jo kuluvan vuoden aikana. Samalla hallitus leikkaa työllisyys- ja yrityspolitiikan määrärahoja yli 10 % kehyskauden aikana. Työllisyys- ja yrittäjäpolitiikan määrärahat laskevat kehyskaudella 628 miljoonasta eurosta 562 miljoonaan euroon. Leikkausten kokoluokkaa hallitus peittelee siirtämällä mm. palkkatuen ja starttirahan osittaisella siirrolla sosiaali- ja terveysministeriölle. Maahanmuutosta aiheutuvat kotouttamiskoulutuksen lisäkustannukset huomioon ottaen leikkaukset työllisyysmäärärahoihin ovat merkittäviä.

Viime aikojen uutiset mm. Microsoftin irtisanomisista ja Talvivaaran kaivoksen alasajosta lisäävät tarvetta julkisille työllisyystoimille. Työllisyyskehitys koko maassa on ollut heikkoa, vaikka pientä käännettä parempaan onkin havaittavissa. Panostukset työllisyyden hoitoon ovat olleet riittämättömiä. Vuoden 2015 aikana työvoimatoimistot eivät pystyneet tarjoamaan palkkatukea ja starttirahoja niin paljon kuin olisi tarvittu. Työttömyyden pitkittämisen sijaan pitää tukea aktiivisia toimia, joilla madalletaan kynnystä itsensä työllistämiseen yritystoiminnan kautta tai mahdollistetaan palkkatuen turvin työelämään pääsy tai paluu pitkän työttömyyden tai muun syyn vuoksi.

Hallituksen esittämät uudistukset, joilla työttömyysetuuksia voidaan käyttää aktiivitoimenpiteisiin, ovat oikeita ja Kristillisdemokraattisen eduskuntaryhmän esittämien tavoitteiden mukaisia. Näiden toimien lisäksi tarvitaan kuitenkin myös lisää työllisyysmäärärahoja.

Uudet työpaikat syntyvät pienissä ja keskisuurissa yrityksissä. Nämä yritykset ovat samalla avainasemassa uusien vientimarkkinoiden löytämisessä. Ulkoasianministeriön hallinnonalalla tehdyt muutokset Team Finland -konseptin uudistamiseksi ovat tervetulleita. Team Finland -toiminnassa pitäisi huomioida paremmin pk-yritysten kansainvälistymisen edistäminen. Vain oikein kohdennetuilla toimilla voidaan luoda uusia vientimarkkinoita ja samalla uusia työpaikkoja Suomeen.

Koulutuksella ja tutkimuksella Suomi nousee

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 5 /kd

Hallituksen esittämä 122 miljoonan euron tasaleikkaus opintotukiin heikentää mahdollisuuksien tasa-arvoa ja lisää periytyvää huono-osaisuutta, kun mahdollisuutta opiskella opintotuen varassa heikennetään. Opintolainapainotteisuuden lisääminen heti opintojen alkuvaiheessa jättää vaikeaan asemaan ne nuoret, joilla luottotiedot eivät ole kunnossa, mutta pyrkimys saada elämä raihteilleen on vahva.

Kaavamaisen leikkauksen sijaan opintotukijärjestelmää pitäisi kehittää Kristillisdemokraattien esittämän kannustavan opintotuen suuntaan. Mallin avulla säästötoimet voidaan saavuttaa ja samalla palkita ahkeraa opiskelijaa, huomioida perheelliset opiskelijat, lyhentää opintoaikoja ja antaa opiskelijoille kannustimia työntekoon ja yrittämiseen. Mallissa opintotukea kertyy opintopisteiden mukaan. Opiskelija voi valita, opiskeleeko nopeutetussa tahdissa vai rahoittaako opintojen loppuvaiheessa opintonsa työnteolla vai lainalla. Malli huomioi joustavasti erilaiset elämäntilanteet.

Julkisen talouden suunnitelmassa todetaan aivan oikein, että "kestävää kasvua syntyy vain yrityksissä syntyvien innovaatioiden ja tuottavuuden kasvun kautta". Kuitenkin hallitusohjelman mukaisesti Tekesin avustuksia on tarkoitus vähentää vuoteen 2020 mennessä 95 miljoonaa euroa ja Tekesin Shokeilta 35 miljoonaa euroa. Hallituksen kärkihankkeet vähentävät näitä menetyksiä, mutta vain pieneltä osalta. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä muistuttaa, että edellisestä suuresta 1990-luvun alun lamasta nousiin tki-panostusten avulla. Kokonaisuudessaan hallituksen leikkaukset tutkimustoimintaan ovat aivan liian suuria. Elinkeino- ja innovaatiopolitiikan määrärahat laskevat kehyskaudella 858 miljoonasta eurosta 722 miljoonaan euroon.

Suomi on aiemmin asettanut kansalliseksi tavoitteekseen nostaa t&k-menot 4 prosenttiin bruttokansantuotteesta vuonna 2020. T&k-intensiteetti oli korkeimmillaan 3,8 % vuonna 2009. Viime vuosien aikana valtio ja yritykset ovat kuitenkin vähentäneet tutkimustaan, ja vuosikymmenen loppulla ollaan nykytiedoin noin 3,0 prosentin tasolla. Tavoitteiden ja todellisuuden välinen kuilu on valtava, ja se tulee näkymään maamme talouden kehityksessä, mikäli hallitus ei muuta linjaansa. Tästä syystä Tekesin määrärahojen leikkaukset on peruttava ja suunnattava voimavaroja uusiin innovaatioihin ja erityisesti niiden kaupallistamiseen.

Hyvinvointi lähtee perheistä

Hallituksen perhepoliittinen syntilista on pitkä. Julkisen talouden suunnitelmassaan hallitus mm. leikkaa lapsilisä ja lastenhoidontukia, korottaa rajusti päivähoito- ja iltapäivähoitomaksuja, kasvattaa päiväkotiryhmiä ja luokkakokoja sekä leikkaa vanhempainpäivärahaa ja sen ajalta kertyvää lomaoikeutta. Hallitusohjelmassa on asetettu tavoitteeksi vahvistaa lasten ja perheiden hyvinvointia ja voimavaroja sekä luvattu kehittää koulua ja varhaiskasvatusta. Teot ovat räikeässä ristiriidassa näiden tavoitteiden kanssa.

Hallituksen on käännettävä kurssia, sillä Suomen väestörakenteen vinouma ei kestä perheiden tulevaisuudenuskoa heikentäviä toimenpiteitä yhtään enempää. Nyt on panostettava perheiden hyvinvointiin, jotta syntyvyys saadaan nousuun. Mikäli syntyvyys säilyy alhaisella tasolla tai edelleen laskee, väestörakenteen vinouma ja sen myötä kestävyysvaje pahenevat entisestään. Pitkällä tähtäimellä syntyvyyden kasvu on ainoa keino hoitaa kestävyysvaje kuntoon.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 5 /kd

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä suhtautuu erityisen kriittisesti päätökseen korottaa päivähoitomaksuja. Kahden päivähoitoikäisen lapsen keskivertoperheelle korotukset tuovat 1 342 euron vuosittaisen lisämenon. Korotukset lisäävät lapsiperheiden toimeentulovaikeuksia, ja lisäksi ne heikentävät voimakkaasti työnteon kannustimia, sillä tulosidonnaisten päivähoitomaksujen progressio kasvaa. Hallituksen ilmoitus päivähoitomaksun korotuksen uudelleenharkinnasta on tervetullut mutta osoittaa osaltaan hallituksen päätöksentekokulttuurin puutteet. Esityksiä ei pidä tuoda ilman kunnollisia selvityksiä niiden vaikutuksista. Tieto päivähoitomaksujen korotuksista on myös saanut monet perheet tekemään ratkaisuja vanhempien työhön siirtymisen suhteen. Poukkoileva politiikka vaikuttaa ihmisten arkeen ja erityisesti lasten hyvinvointiin.

Ryhmäkokojen kasvattaminen varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa on samoin epäonnistunut päätös. Suuremmissa lapsiryhmässä tuen tarve jää helposti huomaamatta ja huolestuttavaan kehitykseen päästään puuttumaan vasta, kun pysyviä vaurioita on syntynyt ja korjaavat toimenpiteet ovat haastavampia ja vaativampia. Lopulta kustannukset nousevat kuviteltuja säästöjä suuremmiksi. Hallituksen tulee tarkastella toimenpiteidensä kokonaisvaikutuksia kuhunkin väestöryhmään. Lapsiperheet kantavat kohtuuttoman suuren taakan näissä taloustalkoissa.

Kristillisdemokraattisen eduskuntaryhmän mukaan jokainen vanhus on korvaamattoman arvokas ihmisyksilö, joka ansaitsee ihmisarvoisen vanhuuden. Vanhustenhoito on maassamme saatava sellaiselle tasolle, ettei vanhenemista tarvitse pelätä. Vanhustenhoitoa on siirretty yhä enemmän kevyemmin tukitoimin kodeissa tapahtuvaksi, mikä on myönteistä, mikäli vanhuksen toimintakyvyn ylläpidosta sekä arjesta selviytymisestä pidetään aidosti huolta. Tässä uudessa tilanteessa hoitajamitoitusta pitää pikemminkin nostaa entisestä tasosta, sillä laitoksissa asuvat vain he, joiden toimintakyky on merkittävästi alentunut ja hoidontarve on suuri. Kevyesti hoidettavia ei laitoksissa juurikaan enää ole hoitajamitoitusta tasaamassa.

Valvira on hiljattain raportoinut vanhusten yleisestä kaltoin kohtelusta hoitolaitoksissa. Myös aluehallintovirastoihin tehdyissä kanteluissa vanhustenhoidon laiminlyönnit ovat yliedustettuna. Näistä todetuista epäkohdista huolimatta hallitus hyväksyy vanhusten hoitajien vähentämisen entisestään alentamalla suositusta nykyisestä 0,5 hoitajasta 0,4 hoitajaan potilasta kohden.

Käytännössä hoitajamitoitus tarkoittaa, että esimerkiksi 18 asukkaan vanhustenhoitoyksikössä on aamuvuorossa kaksi hoitajaa, ilta- ja yövuorossa molemmissa yksi hoitaja kolmen hoitajan ollessa viikkovapaalla. Suurimman osan vuorokaudesta yhden ihmisen on hoidettava jokaisen vanhuksen ruokailut, pisut ja pesut, lääkkeet ja muut hoitotoimet, virikkeet, juttelut, kontaktit omaisiin ja niin edelleen. Hoitajien vähäinen määrä paitsi lisää vanhusten epäinhimillistä kohtelua myös heikentää hoitajien työssä jaksamista ja hoitotyön houkuttelevuutta. Moni siirtyy muihin tehtäviin todettuaan, ettei voi toteuttaa hoitajan kutsumustaan nykyisessä työssään.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus tehtävä potilaan ehdoilla

Sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistus on toteutettava alkuperäisten tavoitteiden pohjalta ennen kaikkea keskittyen sosiaali- ja terveyspalvelujen integraatioon hoitoketjujen sujuvoittamiseksi, peruspalvelujen vahvistamiseksi, asiakasnäkökulman vahvistamiseksi ja päällekkäisen hallinnon karsimiseksi. Uudistukseen matkan varrella liitetyistä oheistavoitteista tulee luopua ja niiden sijasta keskittyä ydintavoitteisiin, jotta uudistuksen läpivienti aikataulussaan voidaan var-

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 5 /kd

mistaa. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä kannattaa asiantuntijavalmistelun vahvistamista sote-uudistuksessa ja kiirehtii uudistuksen etenemistä.

Sisäisestä turvallisuudesta huolehdittava

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä kantaa erityistä huolta valtion perustehtäviin kuuluvan sisäisen turvallisuuden voimavaroista. Poliisin tehtävät ovat lisääntyneet mm. turvapaikanhakijoiden määrän kasvaessa. Poliisitoimeen ei voida kohdistaa lisäsäästöjä tehtävien lisääntyessä ja muuttuessa haasteellisemmiksi. Sisäisen turvallisuuden ylläpitoon tarvitaan nyt lisäpanostuksia säästöjen sijaan.

Poliisitoimen lisäksi Rajavartiolaitoksen ja maahanmuuttohallinnon resurssit on alimitoitettu suhteessa kasvaviin haasteisiin. Koko sisäministeriön hallinnonala on käynyt läpi rakenneuudistukset. Työtä on tehostettu ja hallintoa on karsittu. On siksi epäuskottavaa, että toimintaa voitaisiin edelleen tehostaa kehysten edellyttämällä tavalla. Jotta sisäisestä turvallisuudesta vastaavien viranomaisten toimintaa voidaan kehittää pitkäjänteisesti, on toimintaan osoitettava riittävät määrärahat.

Hallitus haluaa säilyttää harmaan talouden torjunnan nykytasolla. Nykytaso ei ole riittävä, vaan sitä pitäisi kasvattaa. Panostukset harmaan talouden torjuntaan tuovat itsensä takaisin moninkertaisesti lisääntyvinä verotuloina. Lisäpanostuksia harmaan talouden torjuntaan tarvitaan niin poliisille, tullille kuin verohallinnolle.

Oikeusministeriön hallinnonalan määrärahat vähenevät 30 miljoonalla eurolla vuosina 2017—2019. Säästöistä 16 miljoonaa otetaan tuomioistuinten määrärahoista. Tuomioistuinten perusrahoituksen matala taso on herättänyt huolta jo pitkään. Esimerkiksi maaliskuussa 2015 sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon parlamentaarinen työryhmä vaati oikeudenhoidon resurssien palauttamista vuoden 2014 tasolle. Työryhmä totesi, ettei leikkauksia voida jatkaa ilman, että oikeusvaltion ydintehtävät kärsivät. Vaikka hallitus on osoittanut suunnitelmakaudelle tilannetta hiukan kohentavia erillisiä määrärahoja, perusrahoituksen matala taso jää ratkaisematta.

Oikeusvaltiossa toimiva tuomioistuinlaitos on välttämätön. Riittämättömien resurssien seurauksena oikeusprosessit pitkittyvät kohtuuttomiksi. Luottamus oikeuslaitokseen voi horjua, mikäli oikeusturva ja oikeudenkäyntien laatu heikkenevät. Tavallisen kansan on voitava luottaa siihen, että oikeuslaitos tarvittaessa ratkaisee riidat ja tuomitsee rikolliset.

Lakivaliokunnan lausunnon mukaan tuomioistuinten välitön rahantarve vuonna 2017 on 3,3 miljoonaa euroa, jotta nykyinen tilanne pysyisi ennallaan. Talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjuntaan tuomioistuinlaitos tarvitsee lakivaliokunnan mukaan 1,6 miljoonaa euroa, jotta koko viranomaisketjun voimavarat turvataan ja harmaata taloutta torjutaan tehokkaasti.

Elinvoimainen maatalous tulevaisuuden elinehto

Suomen maatalous on viime vuosina ajautunut kriisiin johtuen tuottajahintojen laskusta, Venäjän asettamista tuontikielloista, huonoista sääolosuhteista ja tukimaksatusten viivästymisestä. Maatalousyritysten kannattavuus on laskenut, ja yrittäjätulo on laskenut 40 prosenttia muutamassa

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 5 /kd

vuodessa. Se on eniten EU-maista. Pahimmat talousongelmat ovat sikatiloilla sekä sellaisilla maitotiloilla, jotka ovat investoineet velkarahalla. Kriisiytymässä ovat myös kasvinviljelytilat.

Mikäli kehitys jatkuu samanlaisena, tulee se johtamaan siihen, että yhä useampi maatalousyrittäjä luopuu toiminnastaan eivätkä uudet sukupolvet enää ole valmiita jatkamaan perhetilojen toimintaa. Suomalaisen maatalouden ongelmat eivät ole mikään marginaalinen asia. Yli 200 000 suomalaista työllistävää elintarvikeala on vaarassa.

Hallitus on asettanut tavoitteekseen parantaa suomalaisen ruokatuotannon kannattavuutta. Tavoite ei ole toteutumassa, vaan suunta on täysin päinvastainen. Hallitusohjelman mukaan maatalouden kannattavuutta parannetaan tukien ennakkomaksatuksilla, lainoituksen keinoin, alentamalla tuotantokustannuksia sekä purkamalla normeja. Ennakkomaksujen sijaan maatalousyrittäjät ovat joutuneet odottamaan myöhästyneitä tukiaan, lainoituksen sijaan pankit ovat lyöneet ovensa kiinni maatalousyrittäjien nenän edestä ja normienpurun sijaan byrokratia on edelleen raskasta.

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä vaatii pikaisia toimia maatalousyrittäjien auttamiseksi. Hallituksen pitäisi lanseerata ahdingossa oleville maatiloille tarkoitettu sopeutumislaina, myöntää lyhennysvapaita vuosia maatilatalouden lainoille ja karsia byrokratiaa. Lisämäärärahojen tarve on akuutti, ja hallituksen olisi pitänyt huomioida tarve myös kehyspäätöksessä. Lisäpanostusten sijaan hallitus päätti kohdentaa merkittäviä säästöjä maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle. Kehyskaudelle kohdennetuista 232 miljoonan euron menosäästöistä pääosa kohdistuu maa- ja elintarviketalouteen sekä maaseudun kehittämiseen. Pienet lisäykset maa- ja puutarhatalouden kansalliseen tukeen ja luonnonhaittakorvauksiin eivät ole riittäviä, kun samalla vähennetään muita tukia.

Suomalaisen maatalouden alasajon sijaan tarvitaan päämäärätietoisia toimia, joilla turvataan maatalouden toimintaedellytykset. Tavoitteena tulee olla, että Suomessa on tulevaisuudessakin mahdollista tienata elantonsa maanviljelyllä ja että suomalaisilla on tulevaisuudessakin mahdollisuus syödä puhdasta, kotimaisten tuottajien tuottamaa lähiruokaa. Tavoitteena tulee myös olla, että elintarvikeketju on merkittävä työllistäjä tuotantoketjun kaikissa vaiheissa.

Esimerkkinä byrokraattisesta tukipolitiikasta voidaan pitää hallituksen toimia kestävän metsätalouden rahoituslain (Kemera) mukaisten tukien myöntämisen suhteen. Maa- ja metsätalousministeriö teki kuluvan vuoden alussa päätöksen osittain keskeyttää Kemera-tuen myöntäminen loppuvuoden ajaksi. Keskeytys koskee taimikon varhishoidon, nuoren metsän hoidon ja terveyslannoituksen tukea. Tarkoitukseen on varattu rahaa, mutta sitä ei jaeta varmuuden vuoksi, etteivät valtuudet ylity. Ongelma voitaisiin ratkaista esimerkiksi muuttamalla tuen myöntämisvaltuutta koskemaan koko kehyskautta kalenterivuoden sijaan.

Kehitysyhteistyön alasajo pysäytettävä

Ulkoasianministeriön hallinnonalalla hallitus kohdentaa uuden 25 miljoonan euron säästön varsinaiseen kehitysyhteistyöhön. Lisäsäästö tulee aiemmin päätettyjen merkittävien säästöjen päälle. Suomella on jo pitkään ollut pidemmän aikavälin tavoitteena nostaa kehitysrahoitus YK:n tavoitteiden mukaiseen 0,7 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen. Hallituksen säästötoimet vievät Suomen kauas tästä tavoitteesta. Oikein käytettynä kehitysyhteistyövarat voivat mer-

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 5 /kd

kittävästi helpottaa kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien kanssaihminen elämää sekä vähentää kriisien ja konfliktien syntymistä. Kehitysyhteistyöllä on vaikutusta myös pakolaisvirtojen syntyyn. Kehitysyhteistyövarojen leikkausten perumisen lisäksi hallituksen tulee kiinnittää huomiota kehitysyhteistyövarojen käyttöön. Varoja tulee uudelleen kohdentaa niin, että väärinkäytösten määrä vähenee.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan, että selonteon johdosta hyväksytään seuraava kannanotto.

Vastalauseen kannanottoehdotus:

- 1. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy aktiivisiin toimiin ja kohdentaa riittävät määrärahat työttömyyden hoitamiseen ja erityisesti pitkäaikaistyöttömyyden kasvun pysäyttämiseksi.*
- 2. Eduskunta edellyttää, että työttömyysturvan aktiivikäytön mahdollistamisen lisäksi julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden mahdollisuudet tarjota työttömille työntekijöille palkkatukea työllistymisen helpottamiseen ja starttirahaa oman yritystoiminnan aloittamiseen turvataan.*
- 3. Eduskunta edellyttää, että hallitus peruu ylimitoitetut säästöt koulutuksesta ja tutkimuksesta. Suomi nousee taantumasta vain panostamalla riittävästi korkealaatuiseen koulutukseen ja tutkimukseen.*
- 4. Eduskunta edellyttää, että hallitus peruu päätöksensä nostaa päivähoitomaksuja.*
- 5. Eduskunta edellyttää, että päivähoidon ja perusopetuksen ryhmäkojoja ei kasvateta lyhytnäköisillä säästötoimenpiteillä. Ryhmäkojojen pienentämiseen suunnatut avustukset tulee säilyttää.*
- 6. Eduskunta edellyttää, että hallitus peruu päätöksensä alentaa suositeltua hoitajamitoitusta vanhustenhoidossa ja takaa vanhuksille hyvän ja inhimillisen hoidon.*
- 7. Eduskunta edellyttää, että sisäisestä turvallisuudesta vastaavien viranomaisten toimintaa kehitetään pitkäjänteisesti ja niiden toimintaan osoitetaan riittävät määrärahat.*
- 8. Eduskunta edellyttää, että harmaan talouden torjuntaan kohdennetaan riittävät resurssit.*
- 9. Eduskunta edellyttää, että tuomioistuinlaitoksen toimintaedellytykset turvataan riittäväällä perusrahoituksella.*
- 10. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömiin toimiin helpottaakseen maatalousyrittäjien mahdollisuuksia selviytyä akuutin maatalouden kriisin ylitse.*

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 5 /kd

11. Eduskunta edellyttää, että hallitus tekee toimenpideohjelman maatalouden ja maaseudun elinvoimaisuuden parantamiseksi pitkällä aikavälillä.

12. Eduskunta edellyttää, että kehitysyhteistyötä tekevien kansalaisjärjestöjen rahoitus turvataan ja huomioidaan kansalaisjärjestöjen tekemän työn merkitys.

Helsingissä 14.6.2016

Peter Östman kd

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 6 /sd, vihr, vas, r, kd

VASTALAUSE 6 /sd, vihr, vas, r, kd

Perustelut

TYÖLLISYYDEN HOITO JA MÄÄRÄRAHAT

Työ- ja elinkeinotoimistoissa oli huhtikuun 2016 lopussa yhteensä 340 900 työtöntä työnhakijaa. Pitkäaikaistyöttömiä eli yhdenjaksoisesti vähintään vuoden työttömänä työnhakijana olleita oli 121 200, mikä on 17 000 enemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Työmarkkinoiden akuutein ongelma on pitkäaikaistyöttömyyden kasvu ja sitä seuraava rakennetyöttömyyden kasvu. Kasvava rakennetyöttömyys heikentää tulevaisuuden kasvunäkymiä. Siksi tarvitaan nopeita ja vaikuttavia toimia työllisyystilanteen parantamiseksi. Myös nuorten työttömyys on kasvanut ja työttömyysjaksot pidentyneet.

Hallitus ei edelleenkään tarjoa mitään välittömiä keinoja työllisyyden pikaiseksi parantamiseksi. Hallituskautta on kulunut yli vuosi, eikä konkreettisia välittömästi vaikuttavia työllisyystoimia ole esitetty.

Työssä olevia on nyt 7 000 vähemmän kuin vuosi sitten. Hallitus on työllisyystavoitteestaan 117 000 työpaikkaa jäljessä. On kestänyt, että tässä tilanteessa tehdään isoja leikkauksia työllisyysmäärärahoihin ja nuorisotakuu ajetaan alas. Hallitus heikentää lyhytnäköisillä leikkauksillaan kasvun ja työllisyyden edellytyksiä.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että selonteon johdosta hyväksytään seuraava kannanotto.

Vastalauseen kannanottoehdotus:

Eduskunta edellyttää että hallitus tarkistaa linjaansa enemmän kasvua ja työllisyyttä tukevaksi, lisää työllistämismäärärahoja asianmukaiselle tasolle ja ryhtyy välittömästi voimakkaisiin työllisyystoimiin.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 6 /sd, vihr, vas, r, kd

Helsingissä 14.6.2016

Pia Viitanen sd
Touko Aalto vihr
Kari Uotila vas
Mats Nylund r
Peter Östman kd
Eero Heinäluoma sd
Susanna Huovinen sd
Timo Harakka sd
Ozan Yanar vihr

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 7 /sd, vas, kd

VASTALAUSE 7 /sd, vas, kd

Perustelut

Oikeudenmukaisuuden toteutumiseksi eläkkeensaajien verokohtelun on oltava yhdenmukainen palkansaajan kanssa.

Palkansaajan työtulovähennystä kasvatettiin 1.1.2016 alkaen voimakkaasti, mutta eläketulovähennystä ei vastaavasti nostettu. Seurauksena on eläkkeensaajan verokohtelun eriarvoistuminen palkansaajan verotukseen nähden. Aiemmin kaikki puolueet ovat sitoutuneet eläke- ja palkkatulojen yhdenmukaiseen verotukseen.

Nyt, kun hallitus suunnittelee uusia veronkevennyksiä kilpailukykysovimuksen myötä, on huolehdittava, että samaan aikaan eläkkeensaajien epäoikeudenmukainen verokohtelu korjataan. Jos näin ei toimita, eriarvoistuu eläkkeensaajan ja palkansaajan verokohtelu yhä voimakkaammin.

Suomessa on pidettävä kiinni verotuksen oikeudenmukaisuuden linjasta, jossa eläkkeensaajien verotus on yhdenmukainen palkansaajiin nähden. Tämä on tärkeää myös siksi, että erityisesti pieni- ja keskituloisten eläkkeensaajien ostovoimasta on tärkeää pitää huolta myös verotuksen keinoin.

Ennen vaaleja hallituspuolueiden edustajat painottivat eläkkeensaajien verotuksen oikeudenmukaisuutta. Sanat ja teot eivät ole kuitenkaan kohdanneet.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että selonteon johdosta hyväksytään seuraava kannanotto.

Vastalauseen kannanottoehdotus:

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee veroratkaisut niin, että pieni- ja keskituloisia eläkeläisiä kohdellaan oikeudenmukaisesti suhteessa muihin ansiotuloja saaviin.

Helsingissä 14.6.2016

Pia Viitanen sd
Kari Uotila vas
Peter Östman kd
Eero Heinäluoma sd
Susanna Huovinen sd
Timo Harakka sd

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 8 /sd, vihr, vas, r, kd

VASTALAUSE 8 /sd, vihr, vas, r, kd

Perustelut

Hallitus on toiminut vastoin yhteisesti sovittuja parlamentaarisia sääntöjä Yleisradion asemasta ja rahoituksesta päättämisestä päättäessään yleisradioveron indeksiin jäädyttämisestä vaalikauden ajaksi sekä siirrettyään rahoituksen valtiontalouden kehyksiin. Eduskuntapuolueet pääsivät viime vaalikaudella yhteisymmärrykseen Yleisradion rahoituksesta säädetyistä laista, ja laki astui voimaan vuonna 2013. Lain lähtökohdista sovittaessa kaikkien eduskuntaryhmien puheenjohtajat yhtyivät julkilausumaan joulukuussa 2011. Julkilausumassa sovittiin yleisradioveron tason ja vuosittaisen indeksitarkistuksen lisäksi, että yhtiön riippumattomuuden turvaamiseksi on perusteltua, että julkisen palvelun vero ei sisälly valtiontalouden kehyksiin. Siirto kehyksiin vahingoittaa Yleisradion rahoituksen kautta julkisen palvelun tehtävän mukaista riippumatonta asemaa.

Julkilausumassa on myös todettu parlamentaariseen tukeen nojaaminen, mikäli sovittuun ratkaisuun myöhemmin tarvitaan muutoksia. Vuodelle 2015 sovittiin parlamentaarisesti indeksijääditys poikkeuksellisenä ratkaisuna, josta ei pitänyt syntyä tapaa. Hallituksen tekemä päätös indeksin jäädyttämisestä koko vaalikaudelle tekee poikkeuksesta säännön ja vaarantaa Ylen rahoitusaseman sekä vaikeuttaa yhtiön tulevaisuuden suunnittelua.

Yleisradion tehtävää ja rahoitusta selvittämään on perustettu parlamentaarinen työryhmä, jonka työ on nyt loppusuorallaan. Hallituksen olisi kunnioitettava työryhmän työtä ja pidättäytyttävä antamasta ryhmän tehtävänantoon liittyviä esityksiä.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että selonteon johdosta hyväksytään seuraava kannanotto.

Vastalauseen kannanottoehdotus:

Eduskunta edellyttää, että Yleisradio Oy:n rahoitus palautetaan alkuperäisen parlamentaarisen päätöksen perusteella kehysten ulkopuolelle sekä yhtiön rahoitusta koskevat päätökset tehdään yhteisen parlamentaarisen valmistelun kautta.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2016 vp
Vastalause 8 /sd, vihr, vas, r, kd

Helsingissä 14.6.2016

Pia Viitanen sd
Touko Aalto vihr
Kari Uotila vas
Mats Nylund r
Peter Östman kd
Eero Heinäluoma sd
Susanna Huovinen sd
Timo Harakka sd
Ozan Yanar vihr